KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

POEMALAR

Çeviren: Kayhan Yükseler

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin • POEMALAR

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

POEMALAR

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in poemalarının ilki olan *Ruslan ve Ludmila*'dan sonra bütün poemaları Türkçede ilk kez bir arada yayımlanıyor. 1821-1833 yılları arasını kapsayan bu poemaların 1825'e kadar süren erken dönem ürünlerinde, Byron romantizmi ağırlıklı olmakla birlikte gerçekliğe bir yöneliş de görülür. Yaşadıkları dönemin ağır koşullarında toplumla bağlarını koparmış, kurtuluşu doğanın kollarında ve Çingene obalarında arayan kahramanlarıyla *Kafkas Tutsağı* ve *Çingeneler*; Doğu zevklerinin, Doğu'ya özgü kösnül duyguların estiği Doğu masalı tadındaki *Bahçesaray Çeşmesi*; ayakta kalabilmek için haydutluğu seçen iki kardeşin trajik öyküsünün anlatıldığı *Haydut Kardeşler* ve İncil'deki bir öyküden yola çıkarak yazılan *Gavriliada* Puşkin'in ilk dönem poemaları olup lirizmiyle, konularıyla, özlü ve akıcı diliyle Lermontov gibi devrimci romantizmin önde gelen temsilcilerine esin kaynağı olmuştur. Tarihsel bir kişilik olan Mazepa'nın Büyük Petro'ya ihanetini konu alan, savaş ve idam sahneleriyle, tutkulu bir aşkın anlatıldığı *Poltava*, Neva ırmağının taşmasıyla hayatı mahvolan yoksul bir gencin trajedisini konu alan *Bakır Atlı*, Rus gündelik yaşamının nükteli bir dille anlatıldığı *Kont Nulin* ve *Kolomna'daki Küçük Ev* gibi tarihsel ve gerçekçi poemaları da Puşkin'in lirizminin olgun örnekleridir.

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

POEMALAR

Rusçadan çeviren:
Kayhan Yükseler

Yapı Kredi Yayınları - 3570
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 84

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin / Poemalar
Özgün adı: Soçineniya / Poemı
Çeviren: Kayhan Yükseler

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

Çeviriye temel alınan baskı: Soçineniya, tom vtaroy, Poemı.
İzdatelstvo/ Hudojestvennaya Literatura. Moskva 1964
1. baskı: İstanbul, Nisan 2012
ISBN 978-975-08-2226-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2012
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Puşkin'in Poemaları • 7
Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in Kronolojisi • 13

Kafkas Tutsağı (1820-21) • 19
Gavriliada (1821) • 47
Haydut Kardeşler (1820-22) • 67
Bahçesaray Çeşmesi (1820-23) • 77
Çingeneler (1824) • 99
Kont Nulin (1825) • 127
Poltava (1828-29) • 141
Tazit (1829-30) • 195
Kolomna'daki Küçük Ev (1830) • 211
Bakır Atlı (1833) • 227
Ancelo (1833) • 247

PUŞKİN'İN POEMALARI

Rus edebiyatının en büyük şairi kabul edilen Puşkin'in yapıtları arasında, şiirlerinin yanı sıra, epik şiir, anlatı şiir olarak adlandırabileceğimiz poemaları önemli yer tutar. Puşkin, ilki *Ruslan ve Ludmila* olmak üzere 1820-1833 yılları arasında 13 poema kaleme almış ve yine poema türünde ondan fazla taslak, plan ve başlangıç dizeleri bırakmıştır.

1825 Dekabrist ayaklanmasının önkoşullarını hazırlayan gizli grup ve derneklerin kurulduğu yıllar, baskıcı çar rejimine ve toprağa bağlı kölelik düzenine karşı, anayasal monarşiden yana olan soylu gençlerin arasında devrimci ruhun ve özgürlükçü düşüncelerin tırmanışa geçtiği bir dönemdi.

Gizli bir derneğin üyesi olan Puşkin de, bu hareketi destekleyenlerden biriydi. Söz konusu harekete doğrudan katılmasa bile bu yıllarda, yazdığı devrimci şiirlerin elyazması kopyaları elden ele dolaşarak ülkenin dört bir yanına dağılmıştı. Yazdığı *Köy* şiiri ve doğrudan çar iktidarını hedef alan şiirleri nedeniyle 1821 yılında Güneye sürgüne gönderildi.

Puşkin Güney sürgünlüğü döneminde, içerik bakımından ciddi ve derin, biçim bakımından yüksek düzeyde şiirsel, sorunlar bakımından yaşadığı dönemi anlatan romantik poemalarını peş peşe yazmaya başladı. Puşkin, bu poemalarla (*Kafkas Tutsağı, Bahçesaray Çeşmesi, Haydut Kardeşler*) Rus edebiyatında yeni bir akım başlatmış oluyordu: devrimci romantizm – ilerici, toplumcu sınıfın ve büyük bölümü Dekabrist olan devrimci soylu sınıf gençliğin duygularının, bakış açılarının şiirsel ifadesiydi bu. Etrafını kuşatan çevreye, yaşamın zindan, insanın mahpus olduğu toplumsal düzene karşı şiddetli hoşnutsuzluk; özgürlüğe duyulan ateşli arzu – bunlar 20. yüzyıl devrimci romantiklerinin dünya görüşüyle hemen hemen aynıydı. Bununla birlikte top-

lumsal yalnızlıkları, çektiği acıları derinden hissetmelerine rağmen, yaşamından habersiz oldukları ve çok az anladıkları halkla bağlarını koparmış olmaları, onların dünya anlayışına trajik, aşırı bireysel ve öznel bir nitelik katmaktaydı. Puşkin'in romantik poemalarının temel içeriği, halkın üzerinde duran yalnız ve gururlu bir kişiliğin duyguları ve trajik heyecanlarıydı. Uygarlaşmış bir toplumda kişinin uğradığı siyasal, toplumsal, ahlaki ve dinsel, her türlü baskıya karşı protesto, bu dönemin tüm devrimci romantikleri gibi Puşkin'i, kahramanını toplumda kabul edilmiş tüm dinsel, hukuksal ve ahlaki normları bozan bir suçlu gibi yansıtmaya zorluyordu. Romantikler için şiir, nefret ettikleri gündelik yaşamın anlatımından olağandışı egzotik bir dünyaya kaçış aracı olmuştu.

Bu duyguların ve heyecanların şiirsel ifadesinde Byron yapıtları önemli rol oynamıştır. Puşkin, ardılları ve başka şairler, Byron şiir biçimini kullanmışlar, Puşkin'in lirik coşkuları, kurmaca kahramanlarıyla ve şairin yaşamındaki gerçek olaylardan uzak, ama onun iç dünyasını yansıtan olaylarıyla poemalarında yansımasını buldu.

Puşkin'in Güney poemalarının özelliği yine Byron gelenekleriyle bağlantılıydı: Basit bir konu, bölük pörçüklük, kahramanlarının azlığı, bazen anlatımda bilinçli yaratılan belirsizlik gibi. Puşkin için önemli olan, gerçekliğin keskin biçimde gözlemlenmesi ve bunun doğru sözcüklerle dile getirilmesiydi. Poemalarında bu özellik, romantik doğa ve insan imgelerinde kendini gösteriyordu. Puşkin bu imgeleri uydurmuyordu. Kafkasya'yı, Kırım'ı, Besarabya ovalarını kendi izlenimlerine dayanarak yazmıştı. Puşkin'in poemaları Rus edebiyatında romantik poema türünü yaratmış ve uzun zaman belirleyici rol oynamıştır. Dönemin Kozlov, Baratinski ve Lermontov gibi şairlerini derinden etkilemiştir.

Puşkin, *Kafkas Tutsağı, Bahçesaray Çeşmesi, Çingeneler, Haydut Kardeşler* gibi Byron lirizminin etkilerini taşıyan poemalarını, Güney sürgünlüğü döneminde yazmıştı. "Güney Poemaları" olarak adlandırılan bu yapıtları, Kafkasya ve Doğu egzotizmine özgü birçok şiire öncülük etmiş, bu yapıtlardaki ezgisel konuşma dili, diyaloglar, Rus şiir dilinin arınmasına ve gelişimine büyük katkıda bulunmuştur.

Kafkas Tutsağı, Çingeneler ve *Haydut Kardeşler* poemaları, o zamanın toplumsal düzenine ve zadegân sınıfına karşı protesto-

yu, Çingeneler ve dağlılar gibi emeğiyle geçinen insanlara karşı derin bir sevgiyi ve özgürlük şiarlarını dile getiriyordu. Puşkin, yazınsal ustalık açısından şiirsel söylemini gittikçe daha özlü, daha yalın ve güçlü duruma getirmiş, poemaların içeriği de giderek daha reel gerçeklik öğeleriyle beslenmiştir. Bu gerçeklik dağlıların ve Çingenelerin yaşantılarıyla, doğa tasvirlerinde kendini gösterir.

Puşkin'in sürgündeyken kaleme aldığı "Güney poemalarının" ilki olan *Kafkas Tutsağı*'nda yaşadığı kentin boğucu ortamında umudunu, yaşama sevincini yitiren toplumdan kopmuş, özgürlük sevdalısı bir Rus gencinin Kafkasya'ya gidişi ve tutsak edilişi, Çerkezlerin, yaşam biçimi, inanç ve gelenekleri, savaşma özlemleri, konukseverlikleri yalın ve özlü bir dille anlatılır. Poemanın kahramanı gerçek Rus yaşamından alınmıştır. Puşkin'in romantik döneminin en önemli poeması olan *Bahçesaray Çeşmesi*, Kırım Hanı Kerim Giray'ın bir baskın sırasında Polonyalı kontes Mariya'yı babasının şatosundan kaçırması, haremindeki eşlerinden Gürcü Zarema'nın Mariya'yı kıskanmasıyla gelişen olaylar, lirizmi, dramatik konusu, Kırım doğasının renkli ve canlı bir dille anlatımı ve görkemli harem betimlemeleriyle okur kitlesinin büyük ilgisini çekti. Konusu, Kırım hanının, Hıristiyan bir esireye âşık olmasıyla ilgili yerel bir efsaneden alınmıştır.

Yabancı bir ailenin yanında zor bir çocukluk dönemi geçiren ve büyüdüklerinde ayakta kalabilmek için haydutluğu seçen iki kardeşin trajik öyküsünün anlatıldığı *Haydut Kardeşler* gerçek bir olaydan alınmıştır, Puşkin'in bir halk oyunundan esinlendiği ve soyguncu şarkılarının motiflerinin kullanıldığı bu yapıt, halk diliyle destansı bir hava içinde anlatılır ve arka planda baskıcı çar rejimine ve toprak köleliği ve derebeyliğe karşı bir protesto hissedilir. Puşkin'in *İncil*'deki Meryem'le ilgili Doğum Müjdesi öyküsünden yola çıkarak kaleme aldığı *Gavriliada*, Hıristiyan dinini, Rus Ortodoks kilisesini alaya alan ve aşağılayan din karşıtı öğeler bulundurması nedeniyle büyük tepki çekmiş ve basımı yasaklanarak Puşkin'in bir dizi kovuşturmaya uğramasına yol açmıştır. Yazar bu yapıtını, o dönemde yaşadığı aşk acıları nedeniyle Tanrı'dan uzaklaştığı bir dönemde yazmıştı.

Güney poemalarının sonuncusu olan *Çingeneler*, Besarabya ovalarında geçer. Kentlerin gürültülü kalabalığından ve endişelerinden uzak özgürce yaşayan Çingeneler'in arasına bir yabancı katılır. Dostoyevski'nin 1880 yılı Puşkin'i anma töreninde yaptığı ünlü konuşmasında uzun bir bölüm ayırdığı bu yabancı, halkıyla bağlarını koparmış, tarihsel süreçlerin zorlamasıyla ortaya çıkan anayurdunun bahtsız boş gezenidir. Bu avare Rus gezgini Çingenelerin yaşam biçimini benimseyerek Aleko adını alır. Ancak yaşadığı eski toplumun değer yargılarından bir türlü kurtulamayan Aleko, Çingenelerin arasında da aradığı mutluluğu bulamayarak sonu trajediyle biten bir olaya neden olur. *Çingeneler* bir bakıma Puşkin'in yaşadığı bir serüvendi. Günlük yaşam ve doğanın gerçekçi, yalın anlatımı şairin gerçekçiliğe yönelişinde belirleyici bir aşama olmuştur. Kompozisyondaki düzenlilik, dramatik diyaloglar bu poemanın önemli öğeleridir. Olgunluk dönemi lirik yapıtlarından olan *Poltava*, *Bakır Atlı*, *Kont Nulin* gibi tarihsel ve gerçekçi poemaları lirizminin olgun örnekleriydi.

Kont Nulin

Avrupa'dan uzun bir yolculuktan ülkesine dönen Kont Nulin'in yolda bir araba kazası geçirmesi; av düşkünü kocası tarafından ihmal edilen Natalya adlı melankolik ve sevimli bir genç kadının şatosunda kalması; yalnızlıktan bunalan kadının konuğu sevinçle karşılaması; kontun kur yapmasına kadının tokatla karşılık vermesi ve skandalın kulaktan kulağa yayılmasıyla gelişen olaylar canlı ve nükteli bir dille anlatılır. Eleştirmenlerce, sonradan yazacağı *Yevgeni Onegin*'in küçücük bir benzeri olarak görülmüş, Rus taşra yaşamının canlılığı renkli bir dille aktarılmıştır.

Poltava

Olay Ukrayna'nın Poltava şehrinde geçer. Yörenin en zengin toprak sahiplerinden biri olan Koçubey'in genç kızı Mariya, Uk-

rayna Kazaklarının yaşlı hetmanı ve aynı zamanda onun vaftiz babası olan Mazepa'ya âşık olmuştur, tüm taliplilerini geri çevirir. Mazepa'nın eski silah arkadaşı olan Koçubey bu durumu öğrenince çılgına döner. Babası evlenmelerine karşı çıkınca, kızı Mazepa'ya kaçar, intikam ateşiyle yanıp tutuşan Koçubey, Mazepa'ya oyun kurar, ama olan kendisine olur. Puşkin'in tarihsel bir olaydan yola çıkarak kaleme aldığı bu poemada, Kazakların hetmanı Mazepa'nın Büyük Petro'ya ihanet ederek, savaşta İsveç kralı XII. Karl'ın yanında yer alması; savaş ve idam sahneleri, Petro'nun zaferi yarı tarihsel, yarı destansı bir dille anlatılır.

Tazit

Puşkin'in kan davası üzerine işlediği bu yapıtının ana teması, geleneklerine sıkı sıkıya bağlı bir baba ile eğitim görmüş ilerici oğul arasındaki çatışkıdır. Bu çatışkı, uzlaşmaz ahlaki değerlerle karşıt fikirlerin savunulması biçimine dönüşür. Puşkin'in bu poemayı *Erzurum Yolculuğu* sırasında Kafkasya'dan geçerken tanık olduğu bir Oset cenaze töreninden yola çıkarak yazdığı söylenir.

Kolomna'daki Küçük Ev

Sıradan Rus insanının gündelik yaşamından kesitlerin sunulduğu, kızıyla birlikte yaşayan dul bir kadın, evin hizmetçisi, komşular ve akrabalar çevresinde geçen olaylar yazarın da (Puşkin) katılımıyla nükteli ve alaylı bir dille anlatılmaktadır. O yıllarda Rusya'da yaşanan toplumsal değişimlerin üstü kapalı vurgulandığı bu poemadaki nükteli ve neşeli hava, yapıtın derinliklerinde yatan özü – baskıya, keyfiliğe, oligarşiye, gündelik yaşamın acılarına ve boşluğuna karşı protestoyu gizlese de, bu yapıt 19. yüzyılda Rus insanının gerçek yaşantısıyla ilgili Puşkin'in sonradan yazacağı bir dizi yapıtının başlangıcını oluşturmuştur.

Bakır Atlı

Puşkin'in konusunu daha önce yaşanmış bir su baskını olayından aldığı bu poemada Neva ırmağı kabararak taşmıştır, önüne çıkan her şeyi silip süpürür. Evlenme hayalleri kuran Yevgeni adlı yoksul bir genç, nişanlısı Paraşa'nın yıkılan evin altında kalarak öldüğünü öğrenir. Aklını oynatır, günlerce şehirde dolaşır, bir gün kendini Büyük Petro'nun anıtının önünde bulur. Bu felaketin sorumlusu olarak gördüğü Petro'ya isyan ederek ağzına geleni söyler. Kaçarken heykelin dörtnala kendisini kovaladığını hisseder. Puşkin, 1825'te Dekabristlerin kanlı biçimde bastırılmasını Petro devrimlerine karşı bir tavır olarak görmüş ve bunu bu yapıtında yansıtmıştır. Poemanın son satırlarındaki ada imgesi, üstü kapalı olarak Dekabristlere bir göndermedir. Bakır Atlı, Çariçe Katerina'nın Petro'nun anısına inşa ettirdiği bir anıttır ve bronzdan yapılmasına rağmen, Puşkin'in bu eseri yazmasından sonra Bakır Atlı olarak anılmıştır.

Ancelo

İtalya'da bir kentin genel valisi olan yumuşak kalpli yaşlı bir dük, yasaları rafa kaldırmıştır, zamanla kentte suç olaylarının artması üzerine, tüm yetkilerini Ancelo adlı birine devrederek yolculuğa çıkar. Ancelo'nun mahkemeleri işler hale getirmesi, ilk olarak genç bir erkeği zina suçundan ölüme mahkûm etmesi, gencin rahibe olan kız kardeşinin, kardeşini kurtarmak için vali Ancelo'yla görüşmesi, katı ahlakçı Ancelo'nun kıza tutulmasıyla olaylar karmakarışık bir hal alır. Puşkin bu eserini, William Shakespeare'in, *Kısasa Kısas* (Measure of Measure) adlı oyunundan Rusçaya uyarlamıştır.

Bu kitapta yazarın yarım bıraktığı *Ejerski* hariç 11 poema yer almaktadır.

Kayhan Yükseler

ALEKSANDR SERGEYEVİÇ PUŞKİN'İN KRONOLOJİSİ

1799 Aleksandr Sergeyeviç Puşkin, Sergey Livoviç Puşkin ve Nadejda Osipovna Puşkina'nın oğlu olarak 26 Mayıs 1799 tarihinde Moskova'da dünyaya geldi. Babası soylu bir aileden geliyordu. Puşkin anne tarafından Habeşistan kökenliydi ve büyük dedesi Osmanlı sarayına köle olarak getirilen, sonra Büyük Petro'ya armağan edilen ve orduda hızla generalliğe yükselen prens Abraham Petroviç Hannibal'dı.

1800-1810 Puşkin'in çocukluğu aydın bir çevrede geçti. Baba Sergey Livoviç edebiyata çok meraklıydı. Amcası Vasili Livoviç tanınmış bir şairdi. Evleri dönemin tanınmış yazar, şair ve sanatçıların uğrak yeriydi. Ayrıca büyükannesi Mariya Alekseyevna Hannibal ve özellikle dadısı Arina Radionovna'dan dinlediği Rus halk masallarının yaratıcılığında derin etkileri oldu. Daha sekiz yaşındayken Fransızca öğrendi, çocukluk yıllarında 18. yüzyıl Rus yazarların ve Molière, Voltaire gibi Fransız yazarların yapıtlarıyla tanıştı.

1811 Yüksek sınıfa ait çocukların kabul edildiği Petersburg'daki Tsarskoe Selo Lisesine girdi.

1812 Fransa-Rusya Savaşı patlak verdi. Napolyon Moskova'ya girdi. Bu savaş genç şairde yurtseverlik duyguları uyandırdı. Ayrıca lise yıllarında soylu gençler arasında gelişen devrimci düşünceler ve kurtuluş hareketleri Puşkin'in sanatsal gelişiminde önemli rol oynadı.

1813 Tarihte "Uluslar Savaşı" olarak anılan meydan muharebesinde Ruslar Napoléon'u bozguna uğrattı. Puşkin *Natalya*'ya adlı ilk şiirini yazdı. Yine lise döneminde kaleme aldığı *Keşiş*

adlı uzun şiirinde aristokratik klerikalizmin bağnazlığını ve mistisizmini alaya aldı.

1814 Mihail Lermontov doğdu. "Şair Dosta" adlı şiiri *Vestnik Yevropı* dergisinde yayımlandı.

1815 Ünlü Rus yazar Derjavin'in de davet edildiği lise sınavında *Tsarskoe Selo Anıları*'nı okudu, Derjavin'in takdirini kazandı.

1816 Daha lisedeyken aydınlanmacı Arzamas Edebiyat Topluluğunun üyesi oldu.

1817 N. Krivtsov, P. Y. Çadayev ve N. Muravyev gibi özgürlük yanlısı soylu gençlerle tanıştı. Dekabristlere yakın "Zelyonaya Lampa" edebiyat grubunun toplantılarına katıldı. Liseyi bitirdikten sonra ilk önemli şiiri olan "Özgürlük Kasidesi"ni yazdı. *Ruslan ve Ludmila*'ya başladı.

1818 Ağır bir hastalık geçirdi. Puşkin'in ilk düellosu. Liseden sınıf arkadaşı Vilhem Kuhelbeker'e yazdığı taşlama türü şiiri nedeniyle yaptıkları düelloda, Puşkin havaya ateş etti. Çar I. Aleksandr'ın anayasa vaatlerini alaya alan *Noel* adlı bir masal kaleme aldı. İvan Sergeyeviç Turgenyev doğdu.

1819 *Ruslan ve Ludmila* üzerinde çalıştı, toprağa bağlı kölelik düzenini sert bir dille eleştirdiği *Köy* adlı şiirini yazdı. Çarlığın baskıcı generalleri için yazdığı yergisel şiirleri nedeniyle çarın şimşeklerini üzerine çekti. Çar Sibirya'ya sürülmesine karar verdi, Karamzin ve Çadayev'in büyük çabaları sayesinde ceza hafifletildi ve Güneye sürüldü.

1820 Bitirdiği *Ruslan ve Ludmila* epik şiirini öğretmeni, ünlü Rus şairi Vasili Jukovski'ye okudu. Jukovski, Puşkin'e hediye ettiği portresinin arkasına "kaybeden öğretmenden zaferi kazanan öğrencisine" yazarak onu kutladı. Kırım'a ve Kafkasya'ya yolculuklar yaptı, Byron romantizminin derin etkilerinin hissedildiği Güney poemalarının ilki olan *Kafkas Tutsağı*'na başladı. Balkanlarda Osmanlı'ya karşı Hıristiyan ahaliyi, özellikle Yunanlıları isyana kışkırtan Aleksandr İpsilanti ile tanıştı.

1821 Dostoyevski doğdu. Puşkin'in Yunan ayaklanmasına katılacağı söylentileri yayıldı. *Kafkas Tutsağı*'nı bitirdi. *Gavriliada* poemasına başladı.

1822 1821 yılının sonunda başladığı *Haydut Kardeşler* poemasını bitirdi. Puşkin'in şiiri Güney sürgününün başlarında Dekabristlerin devrimci duygularını yansıtıyordu ve Batıdaki ulusal kurtuluş hareketleriyle ilişkili yankılarla ve göndermelerle doluydu.

1823 Batı Avrupa'yı ulusal kurtuluş hareketleri dalgası kapladı. Puşkin *Bahçesaray Çeşmesi*'ni bitirdi. *Yevgeni Onegin*'e ve *Çingeneler*'e başladı. Kontes E. K. Vorontsova'ya karşı duyduğu aşk şiirlerine yansıdı.

1824 Türklere karşı Yunan ayaklanmasına katılan Lord Byron öldü. Petersburg'da, tarihinin en büyük su baskını yaşandı (Puşkin bu doğal afeti 1833'te kaleme aldığı *Bakır Atlı* poemasında işleyecektir). *Çingeneler*'i bitirdi. *Boris Godunov*'a başladı.

1825 Çar I. Aleksandr, Türklere karşı başlatılacak savaş hazırlıklarını yerinde görmek üzere gittiği Taganrog'da dizanteriden öldü. Tahta I. Nikolay geçti. Anayasal monarşi yanlısı soyluların 14 Aralık'ta başlattıkları isyan kanlı biçimde bastırıldı. Ayaklanmaya Puşkin'in pek çok dostu ve tanıdığı katılmıştı. *Boris Godunov* ile başladığı *Kont Nulin*'i iki günde bitirdi.

1826 *Yevgeni Onegin*'i bitirdi. Tutuklanan Dekabristlerde Puşkin'in sansürlenen özgürlükçü ve siyasal şiirlerinin bulunması üzerine ifadesi alındı. Çarın, ayaklanma sırasında sürgünde olan Puşkin, Petersburg'da bulunması durumunda nasıl davranacağı sorusuna, isyancıların saflarında yer alacağı yanıtını verdi. Çar, ilerde kendi tarafına çekeceğini düşünerek Puşkin'in sürgün cezasını affetti. Çar, kitaplarının sansürünü bizzat kendi yapacağını bildirdi. Dekabristlerin önde gelen temsilcileri idam edildi, diğerleri sürgüne gönderildi.

1827 Ruslar Navarin'de Osmanlı donanmasını yaktı. *Sibirya Madenlerinin Derinliklerinde* ve *André Chenier* gibi özgürlükçü ve baskıcı çar düzene karşı şiirleriyle kovuşturmaya uğradı. Yazdığı *Arion* adlı şiirinde sürgünde bulunan Dekabrist arkadaşlarına bağlılığını bildiriyordu. Özyaşamöyküsel-tarihsel romanı *Büyük Petro'nun Arabı*'na başladı.

1828 Lev Tolstoy doğdu. Osmanlı-Rus Savaşı patlak verdi. Ruslar Kars'ı ele geçirdi. *Poltava* poemasına başladı. Yedi yıl önce yazdığı, Hıristiyanlığı alaya alan bir yapıt olarak değerlendirilen *Gavriliada*'nın elyazmalarının elden ele dolaşması Puşkin'i zor durumda bıraktı. Çara mektup yazarak bu eserin kendisine ait olmadığını bildirdi. *Batı Slav Şarkıları*'na başladı. İlerde eşi olacak Natalya Gonçarova'yla tanıştı. Kafkasya'ya yolculuklar yaptı. İzlenimlerini *Kafkasya, Çığ, Gece Sisi Çökmüş Gürcistan Tepelerine* adlı şiirlerinde yansıttı.

1829 Kafkasya'dayken ünlü Rus oyun yazarı Aleksandr Griboyedov'un Tahran'da öldürüldüğünü öğrendi. Erzurum Ruslar tarafından ele geçirildi. Kafkasya'dan ayrılan Puşkin Erzurum'a kadar yolculuğunu sürdürdü, izlenimini, başladığı *Erzurum Yolculuğu* adlı yapıtında yansıttı. *Kolomna'da Küçük Ev* poemasına başladı. *Poltava* poeması gün ışığına çıktı. Fransa'da ve Polonya'da devrimci ayaklanmalar baş gösterdi. Amcası öldü. *Yevgeni Onegin*'in 10. Bölümünü yaktı.

1830 Natalya Gonçarova Puşkin'in evlenme teklifini kabul etti. Moskova'da kolera salgını baş gösterdi. Fransa'da devrim oldu. *Yevgeni Onegin*'i, 1829 yılında başladığı, içinde dört oyun olan *Küçük Trajediler*'i ve *Byelkin'in Öyküleri*'ni bitirdi. Köylülerin acılı yaşamını dile getirdiği "Al Yanaklı Eleştirmenim" şiirini yazdı.

1831 Petersburg ve Novgorod'da başlayan kolera salgını nedeniyle halk ayaklandı. Puşkin Natalya Gonçarova ile evlendi. *Çar Sultan Masalı*'na başladı. Toprak köleliğini, köylünün yoksulluğunu, toprak sahiplerinin baskılarını, köylü ayaklanmalarını yergisel bir dille anlattığı *Goryuhino Köyü Tarihi*'ni kaleme aldı.

1832 Kızları Mariya doğdu. *Yüzbaşının Kızı*'na başladı. Köylü ve derebeyleri arasındaki karşılıklı ilişkileri, taşra yaşamı ve geleneklerini canlı bir dille aktardığı *Dubrovski* romanına başladı.

1833 *Yüzbaşının Kızı*'na başladı. Oğulları Aleksandr doğdu. Shakespeare'den uyarladığı *Ancelo* adlı poemasına başladı.

Pugaçov İsyanı Tarihi'ni ve *Batı Slav Şarkıları*'nı bitirdi. *Bakır Atlı*'nın yayımlanması yasaklandı.

1834 İkinci oğlu Grigori dünyaya geldi. Gogol, Puşkin'e yazdığı mektupta *Ölü Canlar*'a başladığını bildirdi.

1835 Maddi durumunun bozulması üzerine ailesiyle birkaç yıl köye yerleşme isteğini Çar Nikolay kabul etmedi ve 30000 ruble yardımda bulundu. Puşkin *Sovremennik* dergisini çıkardı: bu dergi, Gogol, Turgenyev, Jukovski gibi tanınmış yazarların yazıları çıkmasına rağmen başarılı olmadı. İkinci kızları Natalya dünyaya geldi.

1836 Gogol'ün *Müfettiş* oyunu ilk kez Petersburg'da sahnelendi. Annesi Nadejda Osipovna öldü. Uspenski-Svyatogorski Manastırına defnedildi. Puşkin tuhaf bir önseziye kapılarak, burada kendine de bir mezar yeri ayırttı. Petersburg aristokrasisinden düşmanları Puşkin'e karşı bir karalama kampanyası başlattı. 1830 Devriminde Fransa'dan Rusya'ya göç eden Georges Dantes adlı bir Fransız Puşkin'in karısına bir süredir kur yapıyordu. Puşkin, aralarında aşk ilişkisi olduğuna dair imzasız bir mektup alınca Dantes'i düelloya davet etti.

1837 27 Ocak'ta yaptıkları düelloda Puşkin ölümcül bir yara aldı ve ertesi gün korkunç acılar içinde evindeki yatağında hayata gözlerini yumdu. Puşkin'in trajik ölümü bütün Rusya'yı sarstı. Halk sokaklara döküldü. Yapılan gösteriler Çar Nikolay'ı rahatsız etmişti. Cenazesi 3 Şubat'ta jandarma eşliğinde gizlice Mihaylovskoye'ye getirildi ve Svyatogorski manastırı mezarlığına defnedildi. Lermontov'un, Puşkin'in ölümü üzerine kaleme aldığı "Şairin Ölümü" şiiri Rusya'nın her yerinde büyük bir heyecan yarattı.

KAFKAS TUTSAĞI

(1820-21)

Anlatı

İTHAF

N. N. Rayevski'ye[1]

Kabul et, gülümsemeyle, dostum,
Özgür esin perimin armağanını:
Sürgün lirimin şarkılarını sana adadım
Ve esinle dolu boş zamanlarımı.
Günahsız ve avuntusuz yitip giderken ben,
Ve duyarken dört bir yandan ıftira fısıltılarını,
Soğuk hançeri ihanetin,
Ve aşkın ağır karabasanı,
Çektirip öldürürken beni,
Ben dinginliği bulurdum senin yanında;
Kalbim rahatlardı – sevmiştik birbirimizi:
Ve üzerimde yatışırdı fırtınaların şiddeti,
Hayırdua ederdim tanrıların dingin rıhtımında.

Kederli ayrılık zamanlarında,
Kafkasya'yı anımsatırdı bana
Hülyalı, hazin ezgilerim,
Bulutlar içinde Beştav, görkemli münzevi,[2]
Aulların ve kırların beş başlı egemeni,[3]
Yeni Parnas olmuştu benim için.[4]
Unutabilir miyim onun kayalık doruklarını,
Gürül gürül akan pınarlarını, sararmış ovalarını,
Kızgın çöllerini, o diyarı – ki gençlik izlenimlerini
Orada benimle paylaşmıştın –;
Dağlarında savaşkan eşkıyanın kol gezdiği
Ve esinin yabanıl dehasının
Kuytu sessizlikte gizlendiği?
Burada bulacaksın anılarını
Belki de, kalbe yakın günlerin,
Ve aykırılığını tutkuların,
O hep bildik hayalleri, bildik ıstıraplar
Ve gizli sesini yüreğimin.

Hayatta farklıydı yollarımız: huzurun kollarında
Zorlukla büyüdün ve kahraman-babanın peşinden
Kanlı savaş alanına, düşmanın ok bulutu altında
Ey, seçilmiş üstün çocuk, gururla uçmuştun sen.
Anayurdumuz şefkatle titremişti senin üzerine,
Aziz bir kurban gibi, inançlı ışığı gibi ümitlerin.
Bense erken tanıdım kederi, tanıştım sürgünle;
Kurbanı oldum iftiraların ve kindar cahillerin;
Ama yüreğimi güçlendirirken özgürlükle ve sabırla,
Tasasız, güzel günleri bekledim;
Ve mutluluğu dostlarımın
Tatlı bir avuntu oldu bana.

BİRİNCİ BÖLÜM

Aulda, kapılarının eşiklerinde,
Başıboş Çerkezler oturmuşlar,
Kafkasya'nın oğulları konuşuyorlar
Savaşın ölümcül tehlikelerinden,
Güzelliğinden atlarının,
Yabanıl erincin zevklerinden;
Anımsıyorlar geçmiş günlerin
Karşı konulmaz baskınlarını,
Hilelerini kurnaz özdenlerin,[5]
Acımasız kılıç vuruşlarını,[6]
Ve şaşmazlığını kaçınılmaz oklarının,
Ve küllerini harap olmuş köylerin
Ve kara gözlü esirelerin okşayışlarını.

Konuşmalar akıyor sessizlikte;
Ay yüzüyor gecenin sisinde;
Ve birden önlerinde at üzerinde
Bir Çerkez. Elinde kemendiyle
Hızla sürüklüyor genç bir tutsağı.
Bir yağmacı: "Rus bu!" diye bağırdı.
Ve köy acımasız bir kalabalıkla
Adamın çağrısına boşanıp geldi;
Ama tutsak soğuk ve dilsiz,
Çarpılmış başıyla, bir ceset gibi,
Öylece duruyordu hareketsiz.
Düşmanların yüzlerini görmüyor,
Duymuyor tehditleri ve bağırışları;
Üstünden ölümcül bir uyku uçuyor
Ve soluyor öldürücü bir soğuğu.

Ve genç tutsak uzun bir süre
Derin bir baygınlık içinde yattı.
Başının üstünde öğlen ışığı
Neşeyle parlıyordu; ve içinde
Hayatın soluğu deviniyordu artık,
Dudaklarında belirsiz bir inilti duyuldu;
Güneş ışığıyla canlanan zavallı tutsak
Yattığı yerden yavaşça doğruldu;
Ölgün bakışlarını gezdirdi çevresinde...
Ve görüyor: Yükseliyordu üzerinde
Geçit vermez dağ kütleleri,
Barınağı yağmacı oymakların,
Çerkez özgürlüğünün çitleri,
Korkusu gibi bir karabasanın
Tutsaklığını hatırladı Rus delikanlı.
Ve duyuyor: Şakırdadı ansızın
Ayağına vurulmuş prangaları...
Bu korkunç ses anlatıyordu her şeyi;
Karşısında doğa birden kararıverdi.
Elveda, ey kutsal özgürlük!
O bir köleydi.
Evlerin[7] ardında yatıyor tutsak
Dikenli bir çitin dibinde.
Çerkezler tarlada, gözetimden uzak,
Çıt çıkmıyor boş köyde.
Önünde ıssız ovalar
Yatıyor yeşil bir örtü gibi;
Orada dağ dizilerinin
Tekdüze dorukları uzanıyor;
Tepelerin arasında ıssız bir yol
Kasvetli ufukta yitip gidiyor –
Ve tutsağın genç göğsü
Ağrılı bir düşünceyle inip kalıyor...

Bu uzak yol gidiyor Rusya'ya,
Endişelerden uzak ateşli gençliğini

Gururla başlattığı yurduna;
Tattığı ilk mutluluğu, sevinci,
Sevgilisine delice vurulduğu
Ve korkunç acılar çektiği,
Umudu, mutluluğu ve arzuyu
Fırtınalı bir yaşamla yok ettiği
Ve anılarını en güzel günlerin
Solgun bir kalpte hapsettiği yere.

İyi tanımıştı insanları ve toplumu.
Ve biliyordu vefasız yaşamın bedelini.
Dostlarının kalbinde ihaneti gördü,
Aşk hayallerinde çılgın bir düşü,
Sıkılmaya başladığı zaman
İkiyüzlü düşmanlığın, safdil iftiranın
Ve hırgürle geçen rezilce bir yaşamın
Uzun zamandır kurbanı olmaktan,
Toplumdan kopan, doğanın dostu,
Özgürlüğün mutlu hayaliyle
Uçup gitti uzak bir ülkeye
Ve terk etti doğduğu büyüdüğü yurdu...

Ey, özgürlük! O tek başına seni
Issız bir dünyada arıyordu hâlâ.
Tutkularla yok edip de hislerini,
Hayallerden ve lirden soğuyunca,
Senin hayat dolu şarkılarını
Dinlemeye başladı coşkuyla,
Ve inançla, ateşli bir duayla
Gururlu idolünü kucakladı.

Sonunda gerçekleşti... Gözler
Hiçbir şey görmüyor umuttan,
Ve sizler – son hayaller,

Siz de gizlendiniz ondan.
Bir köle o. Yere indirmiş gözlerini,
İç karartıcı bir şafakta bekliyor
Acılı yaşam ateşinin sönmesini
Ve kara toprağa girmeye can atıyor.

Güneş dağların ardında batıyor artık;
Uzaklarda boğuk bir uğultu duyuldu,
Halk tarlalardan yürüyor köye doğru,
Parlayan oraklarıyla ışıldayarak...
Vardılar; evlerde ışıklar yanmaya başladı,
Ve düzensiz gürültü giderek kesildi;
Gecenin koyu gölgesinde şimdi
Her şeyi dingin bir rehavet kaplamıştı;
Uzakta ışıldıyor bir dağ pınarı
Kayalık ivintiden döküle döküle;
Kafkasya'nın uyuyan dorukları
Kaplanıyor bulut örtüsüyle...
Ama kim ayın parlak ışığında,
Derin sessizliğin ortasında
Böyle usul adımlarla yürüyor?
Rus kendine geldi. Karşısında
Sevecen ve sessiz bir selamla
Genç bir Çerkez kızı dikiliyor.
Hiç konuşmadan kıza bakıyor
Ve düşünüyor: Aldatıcı bir düş bu,
Yorgun duygularının boş bir oyunu...
Ayın biraz aydınlattığı Çerkez kızı,
Merhamet dolu tatlı bir gülümsemeyle
Çömeliyor ve dudaklarına soğuk kımızı[8]
Ağır ağır yaklaştırıyor hafif eliyle.
Ama Rus ilgilenmedi şifalı kâseyle;
Tatlı sözlerin büyüleyici tınısını
Ve genç kızın sevecen bakışlarını
Yakalıyor doyumsuz bir yürekle.
Rus yabancı sözcükleri anlamıyor;

Ama tatlı bir bakış, al al yanaklar...
Ve içli bir ses: "Yaşa!" diyor
Ve tutsak Rus birden canlanıyor.
İtaat ederek bu içten emre
Tüm gücünü toplayarak doğruldu
Ve bu hayat veren şifalı kâseyle
Gideriverdi korkunç susuzluğunu
Sonra kurşun gibi ağırlaşmış başını
Taşın üzerine yeniden eğdi;
Ama feri sönmüş gözleri sürekli
Çerkez kızına kaymaktaydı;
Ve kız onun karşısında uzun süre
Düşünceli dalgın oturdu durdu;
Sanki sessiz bir ilgiyle
Yatıştırmak istiyordu Rus'u;
Dudakları istemdışı her an
Söze başlamak için açılıyordu;
İçini çekiyor ve durmadan
Gözlerine yaşlar doluyordu.

Günler gölge gibi birbiri ardından geçti.
Rus prangalar içinde, sürünün yanında,
Dağlarda geçiriyordu günlerini.
Koruyordu onu yaz sıcağında
Karanlık serinliği bir mağaranın;
Gümüşi ayın boynuzu parladığı zaman
Ardında iç karartıcı dağların,
Çerkez kızı gölgeli dağ yolundan
Rus esire taşıyıp duruyor,
Kımız, şarap, mis kokulu bal peteği,
Ve kar gibi beyaz buğday ekmeği;
Onunla gizli akşam yemeğini paylaşıyor;
Üzerinde gezdiriyor sevecen bakışlarını;
Anlaşılmaz bir sözle birlikte dökülüyor
Gözlerle işaretlerin konuşması;
Ona dağların şarkılarını söylüyor,

Ve tez canlı hafızanın
Yabancı dili aktarıyor
Şarkılarını kutlu Gürcistan'ın.[9]
Kız ilk kez tertemiz bir kalple
Seviyor ve tanıyordu mutluluğu;
Ama genç Rus uzun zaman önce
Yitirmişti yaşamın zevklerini:
Yürekten karşılık veremiyordu
Çocuksu, içten bir sevgiye –
Küllenmiş bir aşkın belki de
Düşünü anımsamaktan korkuyordu.

Gençliğimiz solup gitmez bir anda,
Coşkular bizi öyle birden terk etmez,
Kaldı ki beklenmedik bir mutluluğa
Sarıldığımız olur çoğu kez;
Ama sizler – ilk sevda
Ve güçlü izlenimler,
Göksel alevi esrimenin
Uçup gelmeyin bir daha.

Umutsuz tutsak öyle geliyor ki
Bu kahredici yaşama alışıyordu.
Tutsaklığın acısını, isyancı ateşini
Ruhunun derinliklerinde gizliyordu.
Serin sabah vaktinde erken,
İç karartıcı kayalıklar arasında
Ayaklarını sürüyerek yürürken,
Dikerdi meraklı bakışlarını
Külrengi, lacivert, ala dağların
Uzak kütlelerine.
Muhteşem tablolardı!...
Karların ebedi tahtları,
Dorukları serilirdi gözler önüne,
Kımıltısız bulut dizileri gibi,
Ve etrafında iki başlı dev,

Görkemli, koca Elbrus
Buzdan tacıyla ışıldayarak
Belirirdi mavi gökyüzünde.
Fırtınanın öncüsü gök gürültüsü
Boğuk bir uğultuya karışarak gürlediğinde,
Tutsak sık sık köyün üstünde,
Tepede hareketsiz otururdu!
Bulutlar tüterdi ayaklarının altında,
Bozkırdan tozlar yükselirdi;
Ürkek bir geyik kayalıklar arasında
Barınacak yer arardı kendine;
Kartallar sarp kayalardan havalanarak
Çığrışırlardı gökyüzünde;
Sürünün böğürtüsü, patırtısı yılkıların
Boğulurdu fırtınanın sesinde...
Ve şimşek bulutlarının arasından ansızın
Yağmur ve dolu boşanırdı koyaklara;
Sarp yamaçları yararak dalgalarla
Ve yerinden oynatarak asırlık kayaları
Yağmur sağanakları akardı –
Tutsaksa dağın doruğundan tek başına,
Fırtına bulutlarının ardından
Güneşin dönüşünü beklerdi.
Beladan, tehditten uzak,
Fırtınanın güçsüz uluyuşunu tutsak
Bir çeşit sevinçle dinlerdi.

Fakat Avrupalının gitgide tüm dikkati
Bu olağanüstü halka çevriliyordu.
Dağlıların arasında inceliyordu
İnançlarını, törelerini ve eğitimlerini,
Onların sade yaşamlarını seviyordu,
Savaş özlemlerini, konukseverliklerini,
Özgür hareketlerindeki çabukluğu,
Ve kollarındaki gücü, ayaklarındaki çevikliği...
Rus tutsak saatlerce izlerdi,

Çevik bir Çerkez'in kimi zaman,
Dağları takiple, engin bozkırdan
Atın iradesine göre hızla gidişini.
Yün başlıklı, kara yamçılı atlı
Yayına iyice eğilip, üzengilere
Dayayıp ince, zarif ayaklarını
Uçardı cenge peşinen alışık halde...
Sade savaş kıyafetinin güzelliğini
Büyük bir hayranlıkla incelerdi.
Çerkez tepeden tırnağa silahlıdır;
Onlarla övünür, onlarla yatışır:
Üzerinde zırhı, sadağı, tüfeği[10]
Kuban oku, hançeri, kemendi
Ve ebedi dostu – kılıcı Çerkez'in
Eylemlerinin, boş vakitlerinin...
Hiçbir şey yıldıramaz Çerkez'i,
Hiçbir şey yıkamaz: Atlı, yayan –
Hep aynıdır ve o her zamanki
Yenilmez, boyun eğmez tavır...
Kaygısız Kazakların felaketi,
Onun varlığı – gayretli atıdır,
Dağ yılkılarının yetiştirmesi,
Sadık, sabırlı yoldaşıdır,
Issız çayırda ya da bir mağaranın içinde
Onunla yatar bir soyguncu pusuya
Ve yaydan çıkan ok gibi bir anda
Fırlayıverir bir yolcuyu gözüne kestirince;
Güçlü darbesi kaşla göz arasında
Sonunu belirler bu kesin dövüşün,
Ve yolcuyu boğazın içlerine doğru
Uçan kemendidir şimdi sürükleyen.
At ateşli bir cesaretle dolu,
Doludizgin uzaklaşıp gider;
Hep bataklık ve çam ormanıdır yolu,
Fundalıklar, sarp kayalar ve vadiler...
Ardından kan izleri uzanır,

Toynak sesleri duyulur ıssızlarda;
Önünde boz bulanık sel çağıldar –
Batar köpüren derinliğe hızla;
Ve suyun dibini boylayan yolcu,
Yutmaya başlar bulanık suyu,
Yorgunluktan bitkin ölmeyi diler
Ve karşısında görür Azrail'i...
Ama güçlü atı – yıldırım gibi
Onu köpüklü kıyıya çıkarıverir.

Ya da koyu gölgesi aysız gecenin
Yayıldığında tepelerde bir örtü gibi,
Fırtınanın itişiyle ırmağa devrilen
Dallı budaklı bir ağacın gövdesini
Yakalayan bir Çerkez beklemeden,
Yüzyıllık köklerine ve dallarına
Asar üzerindeki savaş donanımını:
Miğferi, yamçıyı, zırhı, kalkanı
Oku, sadağı – ve koşan dalgalara
Atılır sonra kütüğün ardından
Yorulmadan ve çıt çıkarmadan.
Gece ıssız. Çağıldar durur ırmak;
Hızlı akıntı Çerkez'i taşıyarak
Alır götürür ıssız kıyılar boyunca,
Kazakların yaslanarak mızraklarına
Yüksek tepelerin üzerinde,
Irmağın karanlık koşusunu izledikleri yere –
Ve önlerinden, hızla geçer yüzerek
Katilin silahları karanlıkta belirerek...
Neler düşünüyorsun Kazak eri?
Eski savaşları mı anarsın,
Ordugâhını mı ölüm tarlasındaki,
Övgü dualarını mı alayların,
Yoksa yurdunu mu? Sinsi uyku!
Elveda, özgür stanitsalar[7]
Ve baba ocağı, ve durgun Don,

Savaşlar ve güzel kızlar!
Gizli düşman sokulmuş kıyılara,
Ok birden fırlıyor yaydan –
Yükseldi – ve Kazak düşüyor aşağıya
Kana bulanmış kurgandan.

Bir Çerkez baba ocağında
Huzurlu ailesiyle beraber
Otururken kötü bir havada
Ve tüterken ateşte kömürler;
Ve, ıssız dağlarda evine geç kalan
Yorgun bir yabancı bu eve girer
Atlayıp yere sadık atından,
Çekinerek ocağın başına çöker:
Ve iyi kalpli ev sahibi sonra
Güler yüzle selamlayarak kalkar
Ve konuğa mis kokulu çanakta
Nefis, iç açıcı çihir sunar.[11]
Dumanlı evde, ıslak yamçısıyla
Çıkarır huzurlu bir uykunun tadını
Ve terk eder yolcu sabah olunca
Bu konuksever gece barınağını...[12]

Gençler Mübarek Bayramda[13]
Büyük kalabalıkla toplanırlar;
Oyunlar birbirini kovalar:
Dolu sadaklarını alarak yanlarına,
Kanatlı oklarıyla bulutların içinde
Delip geçerler kartalları; bazen
Yalçın tepelerin zirvelerinden
Birden sabırsız saflar halinde,
Bir işaretle boşanırlar aşağıya,
Geyikler gibi yeri sarsa sarsa,
Katarak ovayı toza dumana
Koşarlar uyumlu ayak vuruşlarıyla.

Bu tekdüze dünya sıkar ne var ki
Savaşlar için doğmuş yürekleri,
Ve sıkça anlamsız bir kuvvet gösterisi
Acımasız bir oyunla şaşırtır kişiyi.
Kılıçlar sık sık ışıldar tehditle
Çılgın canlılığında şölenlerin,
Kelleleri uçar da kölelerin,
Çocuklar yine de oynarlar sevinçle.

Ama Rus kayıtsızca izliyordu
Çerkezlerin bu kanlı eğlencelerini.
Önceleri şanlı oyunlarını sevmişti
Ve yok olmanın hazzıyla yanıyordu.
Amansız bir onurun tutsağı yakınında
Görmekteydi kendi sonunu,
Bitirici ve soğuk düellolarda
Bekleyerek ölümcül bir kurşunu.
Belki de Rus düşüncelere gömülü,
Etrafı yakın dostlarıyla çevrili,
Birlikte gürültüyle eğlendikleri
O zamanları anımsıyordu...
Belki de acıyordu geçmiş günlere,
Umutlarının kırıldığı o günlere,
Ya da meraklı bakışlarla izliyordu
Eğlencelerin acımasız sadeliğini
Ve yabanıl halkın törelerini
Bu gerçek aynada anlıyordu –
Ve derin bir suskunluk içinde o
Gizliyordu yüreğinin atışlarını,
Ve tutsağın yüksek alnında
Çizgiler her zamanki gibi aynıydı.
Yaman Çerkezler şaşıp kalıyorlardı
Tutsağın aldırışsız cesaretine...
Gençlik yıllarına acıyorlardı
Ve aralarında konuşarak fısıltılı
Övünüyorlardı ganimetleriyle.

İKİNCİ BÖLÜM

Sen, tattın onları dağların kızı,
Yürek heyecanlarını, zevkini yaşamın;
Senin ateşli ve masum bakışların
Anlatıyordu mutluluğu ve aşkı.
Gece karanlığında sevgilin seni
Öperken sessiz buselerle,
Yanarak tutkuyla ve erinçle
Dünya gözlerinden silinirdi,
Dedin ki: "Sevgili esirim benim,
Gönlümü açtı kederli gözlerin,
Yasla göğsüme şu başını,
Unut özgürlüğü, vatanını.
Kaybolmaktan mutluyum çöllerde
Seninle, ey, gönlümün egemeni!
Sev beni; bugüne kadar hiç kimse
Beni gözlerimden öpmedi;
Bil ki yalnızlık yatağıma
Kara gözlü bir Çerkez genci asla
Gecenin sessizliğinde süzülmedi;
Dik başlı, isyankâr bir kızdım
Amansız güzelliğimle ün salmıştım,
Biliyorum bana hazırlanan kaderi:
Babam ve acımasız erkek kardeşim beni
Satmak istiyorlar sevmediğim birine,
Altın pahasına yabancı bir aula;
Yalvarıp yakardım babama, kardeşime,
Yoksa – bulacağım bir hançer ağı ya da.
Gizemli, olağanüstü bir kuvvetin
Çekiminde, sana kapılmış gidiyorum;
Seni seviyorum, esir sevgilim,
Seninle coşuyor, esriyor ruhum..."

Ama tutsak aşk ateşiyle yanan kıza
Sessiz bir acımayla bakıyordu

Ve onun aşk sözcüklerini dinliyordu
Üzücü düşüncelerin taşkınlığında.
Dalıp gidiyor, doluyordu içi
Geçmiş günlerin anılarıyla,
Ve bir gün gözlerinden hatta
Yaşlar boşanmıştı dolu gibi.
Bir kurşun gibi yatıyordu kalbinde
Umutsuz bir aşkın derin tasası.
Sonunda genç kızın önünde
Döktü yaşadığı derin ıstırapları:

"Unut artık beni: Layık değilim
Aşkına, yaşadığın bu mutluluğa.
Değerli günlerini benimle harcama:
Başka bir gence meyletsin yüreğin.
Ruhumun kederli soğukluğunun yerini
Sana besleyeceği sevgi alsın;
Sadık olsun ve takdir etsin güzelliğini
Ve sevecenliğini tatlı bakışlarının,
Çocuksu buselerinin sıcaklığını,
Ve tatlılığını ateşli sözlerinin;
Soluyorum ben tutkuların kurbanı,
Coşku ve arzularımı çoktan yitirdim.
Görüyorsun izlerini mutsuz aşkın,
Korkunç izini ruhsal fırtınaların;
Bırak beni! Ama acıma
Benim acılı yazgıma!
Bahtsız arkadaşım, daha önce
Neden çıkmadın karşıma,
Esriten hayallere ve umuda
Bel bağladığım o günlerde?
Çok geç: Kurbanı oldum mutluluğun,
Umudun hayalleri uçup gitti;
Zevklere yüz çevirdi senin dostun,
İnce duygulara taşlaştı yüreği.

Solgun dudaklarla ne acı verici
Ateşli buselere karşılık vermek
Ve yaşlarla dolu gözleri
Soğuk bir gülümsemeyle karşılamak!
Boşuna bir kıskançlıkla yorgun düşerek,
Sonra da uyanıp kayıtsız bir ruhla,
Tutkuyla yanan sevgilinin kollarında
Ne kadar ağırdır başkasını düşünmek!...

Öyle usulca ve öyle şefkatle
Dudaklarımı öperken içer gibi
Ve senin için bu aşk saatleri
Geçerken hızla ve sakince;
O zaman ben derin sessizlikte
Gözyaşları içinde dalgın, kederli,
Sanki düşteymiş gibi önümde
O sevgili hayali görürüm sürekli;
Seslenirim, ona akar gönlüm; o anda
Görmeden, konuşmadan, dinlemeden;
Sana bilinçsizce kapılırım da,
Gizemli hayali kucaklarım içimden.
Onun için ağlarım kuytularda;
Her yerde benimle dolaşır durur
Ve kahredici bir tasayı düşürür
Benim yapayalnız ruhuma.

Bırak bana prangalarımı,
Kimsesiz, ıssız anılarımı,
Hayalleri, hüznü, gözyaşlarını:
Benimle paylaşamazsın onları.
Yüreğimin itiraflarını dinledin;
Elveda... ver elini – ayrılalım.
Soğuk bir ayrılık kadın aşkında
Kısa bir süre acı bırakır;
Aşk geçer, yerini sıkıntı alır
Genç kız âşık olabilir bir daha.

Kız gözyaşsız hıçkıra hıçkıra,
Dudaklarını aralamış oturuyordu,
Bulutlu, donuk bakışlarında
Sessiz bir sitem okunuyordu;
Titriyordu soluk bir gölge gibi:
Sevdiği erkeğin ellerindeydi
Zavallının cansız, soğuk eli;
Ve sonunda aşk acısı, özlemi
Kederli sözlerle dökülüverdi:

"Ah, Rus, Rus, neden
Kalbimin acıları bilmeden,
Sana sonsuzca kapılıp gittim?
Kızın uzun sürmedi senin göğsünde
Kendinden geçerek huzur bulması;
Onun fazla yazılmamış kaderine
Mutlulukla dolu geceler yaşaması!
Bir gün yeniden gelirler mi acaba?
Ah, tutsak, ihanet etseydin keşke
Benim deneyimsiz gençliğime,
Hiç değilse bir acımayla,
Yalandan şefkatle, suskunlukla;
Sevinç katardım senin yazgına
Sevecen bir ilgiyle ve uysallıkla;
Uyku anlarını kollar, gözetirdim,
Huzurunu acılar çeken sevdiğimin;
Sen istemedin... Peki, o kadın kim?
Seviyor musun Rus? Sevdalı mısın?
Anlıyorum çektiğin ıstırapları...
Ama sen de bağışla hıçkırıklarımı,
Elemlerimi alaya alma sakın."

Sustu. İnlemeler, gözyaşları
Sıkıştırmıştı zavallı kızın göğsünü.
Sözsüz bir şarkıya başladı dudakları.

Yarı baygın, Rus'un dizlerine sarıldı,
Kesilmişti zavallının sesi soluğu.
Ve tutsak sakin, özenli elleriyle
Bahtsız kızı kaldırarak dedi ki:
"Ağlama: Kaderin zulmettiği ben de
Ne acılar çektim, işkence gibi.
Hayır! Karşılıklı aşk nedir bilmedim.
Seven sadece bendim, acı çeken de.
Ve tüten bir alev gibi söneceğim,
Gözlerden ırak bu ıssız vadilerde.
Öleceğim sevgili kıyılarımdan uzakta;
Mezarım olacak bu bozkır;
Sürgün edilmiş kemiklerimde burada
Paslanacak ağır prangalar..."

Kararıyordu gecenin yıldızları;
Aydınlık ufukta belirmişti birden
Işıltılı karlar içinde dağ kütleleri;
Başlarını eğip, indirerek gözlerini,
Konuşmadan ayrıldılar birbirinden.

O günden sonra üzgün tutsak
Tek başına dolaştı köyün çevresini.
Kızgın ufkun üzerine şafak
Art arda yükselti yeni günleri;
Ardından geceler geceleri izledi;
Tutsak boşuna susuyordu özgürlüğe.
Çalılıkta belirdi mi bir dağ keçisi,
Sıçradı mı bir sayga karanlığın içinde, –
Heyecanlanarak şakırdatırdı zincirlerini,
Ve beklerdi sokulan bir Kazak mı diye,
Gece köylerinin yakıp yıkıcısı,
Kölelerin gözü kara kurtarıcısı.
Seslenir... ama çıt çıkmazdı etrafta;
Duyulan fışıltısıdır kuduran dalgaların
Ve insanı hisseden vahşi bir hayvanın
Issız karanlığa kaçışıdır yalnızca.

Günlerden bir gün Rus esir,
Dağlardan savaş çağrısı duyuverir:
"Atlara, atlara!" koşuşmalar, gürültüler
Şakırdıyor bakırdan, tunçtan gemler,
Simsiyah yamçılar, ışıldıyor zırhlar,
Yerinde duramıyor eyerlenmiş atlar,
Bütün köy hazır bir baskına,
Ve savaşların vahşi öğrencileri
Tepelerden boşandılar ırmak gibi
Ve Kuban'dan gidiyorlar dörtnala
Savaş ganimetlerini toplamaya

Köy sessiz. Güneşte uyuyorlar
Bekçi köpekleri evlerin önünde.
Yalın ayak, kara yağız çocuklar
Bağrışıp eğleniyorlar özgürce;
Dedeleri oturmuşlar çevrelerine,
Çubukların mavi dumanı yükselirken,
Genç kızların, ses çıkarmadan yaşlılar
Bildik nakaratlarını dinliyorlar,
Ve yaşlı kalpleri gençleşiyor birden.

ÇERKEZ ŞARKISI

1

Irmakta uğultulu dalga koşuyor;
Gece sessizliği çökmüş dağlara;
Kazak kendinden geçmiş uyukluyor,
Yaslanmış çelik mızrağına.
Uyuma Kazak: Karanlık gecede
Çeçen dolaşır ırmağın gerisinde.

2

Kazak gidiyor kayıkla,
Sudan çekerek ağları.
Kazak boğulacaksın ırmakta,
Boğulan küçük çocuklar gibi,
Sıcaktan suya girersin iyi de:
Çeçen dolaşır ırmağın gerisinde.

3

Serpilir kutsal suların kıyısında
Zengin Kazak stanitsaları; [14]
Horon oynarlar coşkuyla.
Kaçın kızlar, Rus şarkıcıları,
Hadi, güzel kızlar doğru evinize:
Çeçen dolaşır ırmağın gerisinde.

Kızlar böyle söylüyorlardı. Rus'sa
Kaçma hayalleri kuruyordu kıyıda;
Ama çok ağır esaret prangaları,
Irmaksa derin, akıyor hızlı...
Bu arada kararak uykuya daldı bozkır,
Karanlıkla kaplandı kayaların dorukları.
Köyün beyaz kulübelerinde kırpışıyor

Ayın zayıflayan donuk ışıkları;
Geyikler uyukluyor ırmağın üstünde,
Susmuştu son çığlıkları kartalların,
Ve yankılanıyor dağlarda boğuk bir sesle
Uzaklaşan toynak sesleri yılkıların.

O sırada birinin sesi duyuldu,
Kızın görünüp kayboldu başörtüsü,
Ve işte –kederler içinde, mutsuz–
Ona doğru yaklaşıyor *kız*.
Dudakları güzel sözler arıyor;
Gözlerinde derin bir tasa,
Ve kara bir dalga gibi dökülüyor
Saçları göğsüne kızın, omuzlarına.
Bir testere parlıyor elinde,
Diğerinde ise çelik hançeri;
Kahramanlığa, gizli bir cenge
Gidiyormuş gibiydi sanki.

Tutsağa kaldırarak bakışlarını,
"Kaç hadi," dedi dağların kızı,
"Hiç Çerkez görünmüyor çevrede.
Acele et: Harcama gece saatlerini;
Al şu hançeri: Senin izlerini
Seçemez karanlıkta hiç kimse."

Testereyi tutarak titreyen parmaklarıyla,
Eğildi tutsağın ayaklarına doğru;
Demir vızıldıyor testerenin altında,
Elinde olmadan gözyaşları döküyordu –
Zincirler koptu ve şakırdıyor.
Çerkez kızı: "Özgürsün," diyor.
"Çabuk Kaç!" Ama o çılgın bakışlar
Fırtınalı aşk nöbetlerini anlatıyordu.
Acılar çekiyordu. Uğuldayan rüzgâr,
Islık çalarak başörtüsünü kaldırıyordu.

"Ah, sevgilim!" dedi Rus inleyerek,
"Ebediyen seninim, ölene dek senin.
Bu korkunç ülkeyi birlikte terk edelim,
Benimle kaç..." "Hayır, Rus, kesinlikle!
İçimde yitirdim hayatın zevkini;
Her şeyi tattım, tattım sevinci,
Ve geçti hepsi, kalmadı izi bile.
Mümkün mü? Başkasını sevmiştin!...
Ara, bul, sevmeyi dene onu;
Daha neyin hasretini çekeyim?
Umutsuzluğumun mu?
Elveda! Aşkın hayırduaları
Seninle olsun her dakika.
Elveda! Unut çektiğim azapları,
Bana elini uzat... son bir defa."

Elleri Çerkez kızına uzandı tutsağın,
Yeniden canlanan kalple ona uçuyordu,
Ve uzun süren busesi ayrılığın
Aşkın derin bağına kazıdı mührünü.
Sonra el ele, acı ve umutsuzlukla dolu
Kıyıya indiler derin sessizlikte
Ve Rus artık uğuldayan derinlikte
Yüzüyor ve köpürtüyor dalgaları,
Şimdi ulaşmıştı karşı kayalıklara,
Kayaya tutunup karaya çıkacağı sıra...
Birden boğuk bir sesle gürledi dalgalar,
Ve bir çığlık duyuldu uzak...
Sarp kıyıya çıkıyor tutsak.
Arkasına bakıyor... kıyılar görünüyor
Ve ak köpükler içinde beyazlanıyor;
Ama Çerkez kızı yok hiçbir yerde,
Ne kıyı başında, ne dağın eteğinde...
Ölü bir sessizlik... uykulu kıyılarda
Sadece rüzgârın hafif uğultusu duyuluyor,
Ve ay ışığında, çırpıntılı sularda
Dalgalar halka halka yayılıp kayboluyor.

Her şeyi anlamıştı. Kucaklıyordu
Rus veda bakışıyla son bir defa
Çitleriyle sessiz ve boş aulu,
Tutsakken sürüler güttüğü kırları,
Prangalarını sürüklediği yarları,
Acımasız bir Çerkez dağlarda
Özgürlük türküsü söylerken
O öğlen vakti dinlendiği pınarı.

Gökte azalmıştı koyu karanlık,
Karanlık vadide gün başlıyordu,
Şafak söktü. Uzakta patikadan tutsak
Özgürlüğüne kavuşmuş yürüyordu,
Ve artık önünde sisler içinde
Parlıyordu Rus süngüleri,
Ve tepelerin üzerinde birbirine
Sesleniyorlardı Kazak devriyeleri.

EPİLOG

Hayalimin uçarı dostu, esin perisi,
Asya sınırlarına doğru uçuyordu böylece
Ve çelenk adına koparıyordu kendine
Kafkasya'nın yabani çiçeklerini.
Büyülemişti beni çok sade kıyafetleri
Savaşlarda pişmiş oymakların,
Ve sık sık önümde belirirdi
Yeni giysiyle büyücü bir kadın;
Çevresinde ıssızlaşmış aulların
Kayalıkları boyu dolaşırdı tek başına
Ve şarkılarını kimsesiz kızların
Büyük bir dikkatle dinlerdi orada;
Seviyordu savaşçı stanitsaları,
Endişelerini cesur Kazakların,
Kurganları, sessiz mezarları,
Kişnemesini ve patırtısını yılkıların.
Hikâyelerle ve şarkılarla,
Anılarla doludur tanrıça
O anlatabilir destanlarını pekâlâ
Korkunç Kafkasya'nın bir kez daha;
Anlatır öyküsünü uzak diyarların,
Mstislav'ın kadim düellosunu, [15]
İhanetleri, Rusların ölümünü
Koynunda kinci Gürcü kadınların;
Övgüler düzeceğim şimdi
Kanlı bir savaş sezgisiyle
İki başlı kartalımızın, öfkeli
Kafkasya'ya havalandığı güne;
Patladı savaşın gümbürtüsü ilk defa
Boz bulanık akan Terek ırmağında
Ve Rus trampetlerinin sesi,
Ve savaşta, cesur alnıyla,
Ateşli Tsitsianov belirdi; [16]
Ey, kahraman seni anlatacağım,

Kotlyarevski, Kafkasya'nın afeti! [17]
Felaketle nereden geçtiysen
Kara bir veba gibi, yürüyüşün
Kırıp geçirdi tüm kabileleri...
İntikam kılıcını şimdi bıraktın,
Savaş mutluluk vermiyor sana;
Barış seni sıkarken, onur yaralarında
Eylemsiz bir huzuru tatmaktasın
Ve ev işi vadilerin sessizliğini...
Ama bak – Doğu yaygara koparıyor!...
Eğ, Kafkasya karlı zirvelerini,
Boyun eğ: Yermolov geliyor! [18]

Ve sustu savaşın öfkeli çığlığı:
Hepsi Rus kılıcına tabi oldu. Siz,
Kafkasya'nın gururlu oğulları
Çarpıştınız, çok kayıp verdiniz;
Ama kanımız sizi kurtaramadı,
Ne ışıl ışıl tılsımlı zırhlar,
Ne dağlar, ne yavuz atlar!
Ne de vahşi özgürlük sevdası!
Tıpkı oymakları gibi Batu Han'ın,
Kafkas ihanet edecek atalarına,
Unutacak sedasını doyumsuz savaşın,
Savaş oklarını bırakacak bir kenara.
Yuvalandığınız dağ boğazlarına
Bir yolcu yaklaşacak korkusuzca.
Ve karanlık söylentileri infazınıza
Dair, destanlar duyuracak insanlara.

NOTLAR

1 Nikolay Nikolayeviç Rayevski (1801-1843). Kafkas seferlerine, Türk-Rus Savaşı'na katılan Rus general, Puşkin'in arkadaşıydı. (ç. n.)
2 Beştu ya da daha doğrusu Beştav [Beşdağ], Georgiyevski'den 40 km uzaklıktaki Kafkas dağı. Tarihimizde ünlüdür (*Yazarın notu*).
3 Kafkas halklarının köyleri böyle adlandırılır (*y.n.*)
4 Yunanistan'da sıradağ. Apollon'un ve Musaların (esin perilerinin) tapınağı.
5 Şef ya da bey, prens (*y.n.*)
6 Çerkez kılıcı. Rusçası *şaşka* (*şeşho*) (*y.n.*)
7 Dağlı evi (*y.n.*)
8 Kısrak sütünden yapılır; bu içki tüm dağlı ve göçebe Asya halkları arasında yaygın biçimde kullanılmaktadır. Çok hoş bir tadı vardır ve sağlıklı olduğu kabul edilir (*y.n.*).
9 Gürcistan'ın güzel iklimi, sürekli uğradığı felaketleri için bu güzel ülkeyi ödüllendirmez. Gürcü şarkıları güzeldir ve genellikle ağıt gibidir. Kafkas silahının anlık başarıları ve Bakunin, Tsitsianov gibi kahramanlarımızın ölümleri, ihanetler, cinayetler – bazen de aşk ve zevk üzerinedir (*y.n.*).
10 Özgün adı *pişçal* (arkebüze benzeyen tüfek cinsi). (ç. n.)
11 Kırmızı Gürcü şarabı (*y.n.*).
12 Çerkezlerde konuğa büyük saygı gösterilir. Konuk onlar için kutsal bir varlıktır. Konuğa ihanet etmek ya da korumamak Çerkezler için en büyük haysiyetsizlik sayılır. Kunak (yani dost, arkadaş, konuk) bir tehlike anında sizin için hayatını verir ve onunla Kabardey dağlarının en derinlerine sokulabilirsiniz (*y.n.*).
13 Müslümanlarda bir ay oruç tutulduktan sonra kutlanan Ramazan bayramı (*y.n.*).
14 Kazak köyü. (ç. n.)
15 Kiev prensi aziz Vladimir'in oğlu, Tmutarakan prensi Cesur Mstislav. Kosoglarla (büyük olasılıkla bugünkü Çerkezlerle) savaşmış ve Çerkez prensi Radeya'yı teke tek çarpışmada mağlup etmiştir (*y.n.*).
16 Pavel Dmitriyeviç Tsitsianov (1754-1806). Kafkasya Orduları Başkomutanı Gürcü asıllı Rus general. 1804 Rus-İran Savaşında Gence, Karabağ ve Şirvan'ı ele geçirmiş, Bakû hanıyla yapılan görüşme sırasında öldürülmüştür.
17 Pyotr Stepanoviç Kotlyarevski (1782-1852). Rus general. Güney Kafkasya'daki bir harekât sırasında aldığı ağır yara sonucu askerlikten ayrılmıştır. (ç. n.)
18 Aleksey Petroviç Yermolov (1777-1861). Kafkasyalılara en ağır yenilgiler tattıran ve başka bölgelerde pek çok savaşa katılmış olan ünlü Rus general. Kafkasya Orduları Başkomutanı. (ç. n.)

GAVRİLİADA
(1821)

Genç Yahudi kızın benim için
Gerçekten değerlidir tinsel kurtuluşu,
Gel yanıma şöyle güzel meleğim,
Kabul et benim barışçıl arzumu.
Dünyevi güzeli kurtarmaktır niyetim!
Tatlı dudakların gülümsemesinden
Memnun, Göklerin Kralına ve İsa'ya ben
Kutsal lirimle ilahiler söyleyeceğim.
Uysal tellerden dökülen kilise ilahileri
Sonunda onu büyüleyebilir belki de
Ve Kutsal Ruh bakirenin iniverir kalbine;
O düşüncelerin de, kalplerin de hâkimi...

On altı yaş ve lekesiz uysallık,
Simsiyah kaşlar, ketenin altındaki
İki bakir kabartının esnek titremesi,
İnci dizisi gibi dişler, çelen bacaklar...
Yahudi kızı neden gülümsedin,
Yüzüne de pembelik yayıldı öyle?
Hayır, güzelim yanıldın gerçekte;
Sen değil, Mariya'ydı betimlediğim.

Kudüs'ün, gençlik âlemlerinin ve hovardalığın
(Ki şeytan bunları ölüm için saklıyordu),
Çok uzağında, ıssız bir köşesinde kırların,
Kimselerin henüz görmediği bir bakire
Kaprislerden uzak sakin bir ömür sürüyordu.
Kocası işe yaramaz bir marangozdu,
Ak saçlı bir ihtiyar, saygın bir kişi,
Yaşadığı köyün de yegâne işçisiydi.
Gece gündüz işleriyle uğraşırken,
Kâh sağlam bıçkısıyla, kâh teraziyle,
Kâh baltayla, pek aldırmazdı öyle
Sahip olduğu güzelliklere ve kaderin
Farklı bir onur bahşettiği gizemli çiçek
Açmaya cesaret edememişti bugüne dek
Tembel koca eski süzgeçli kovasıyla

Sabahları dalında sulamazdı bu çiçeği;
Masum Yahudi kızla bir baba gibiydi,
Kızın da işi yoktu onu doyurmaktan başka.

Ama bu sırada adaletli göklerden, her şeye
Kadir olan, güler yüzlü bakışlarını yöneltti
Kulunun zarif endamına, el değmemiş sinesine, –
Derin bir hikmetle karar verdi
Bir sıcaklık hissedince Göklerin Kralı
Bu her şeye değer bağı kutsamaya,
Bu, gizemli armağanlarının bolluğuyla
Gözlerden ırak kimsesiz bir bağdı.

Sessiz gece çoktan sarmış kırları;
Mariya köşesinde uyukluyor tatlı tatlı.
Göklerin Kralının kelamı, – Kız düş görüyor:
Birden önünde bir ufuk açılıyor
Uçsuz bucaksız göklerin derinliğinde,
Dayanılmaz bir ışıltı ve ihtişam içinde
Melek sürüsü dalgalanıp kaynıyor,
Uçuyor saymakla bitmez Serafimler,
Arpın tellerini tıngırdatıyor Kerubiler,
Baş melekler sessizce oturuyorlar
Masmavi kanatlarıyla örterek başlarını, –
Ve, ışıl ışıl parlayan bulutlarla kaplı,
Tanrının tahtı dikiliyor önlerinde.
Ve o birden belirdi ışıltılar içinde...
Hepsi yerlere kapandı... Sustu arpın sesi.
Mariya başını eğmiş, güçlükle nefes alıyor,
Titriyor yaprak gibi, Tanrının sesini işitiyor:
"Sevimli yeryüzü kızlarının güzeli
Ve sen İsrail'in yeni umudu, aşkla
Yanarak sesleniyorum sana,
Üyesi ol şanımın ve yüceliğimin:
Hazır ol meçhul bir yazgıya,
Güvey geliyor, geliyor kuluna."

Yine bulutlarla kaplandı tahtı Tanrının;
Yükseldi sürüsü kanatlı ruhların,
Ve çevreye göksel arpın sesi yayıldı...
Dudakları aralık, uysalca kavuşturmuş kollarını,
Mariya Göklerin Kralının huzuruna çıkıyor,
Ama neden böylesine heyecanlandırıyor,
Ve çekiyor üzerine dikkatli bakışları?
Saray topluluğunun arasında ondan
Bu genç kim mavi gözlerini alamayan?
Kanatların ve altın buklelerin parıltısı,
Tüylü miğferi, muhteşem kıyafeti,
Uzun boyu, baygın gözleri, çekingenliği –
Hepsi, hoşuna gidiyor sessiz Mariya'nın.
Seziyor, o yakın yalnızca kalbine kızın!
Gururlan, Baş melek Gabriel, gururlan!
Her şey kayboldu. – duyulmuyor çocuk ninnisi,
Tuvalin üzerinde kaybolan gölgeler gibi,
Büyülü bir fenerin içinde ortaya çıkıveren.

Güzel kız uyandı gün ağarırken
Ve yatağın tembelce çıkarıyordu keyfini.
Harika bir düş ve sevgili Gabriel lâkin,
Aklından bir türlü çıkmıyordu güzelin.
Göklerin Kralını sevmek istiyordu,
Daha okşayıcı geliyordu onun sözleri,
Ve Ona derin bir saygı besliyordu, –
Ama kalbine daha yakın olan Gabriel'di...
Dar üniformalı bir emir subayı da böyle,
Büyülediği olur bazen bir generalin eşini.
Kaderin buyruğu böyle, ne yapabiliriz ki? –
Burada cehalet ve bilgiçlik uyum içinde...

Aşkın tuhaflığından söz edelim biraz
(Başka bir sohbetten anlamam).
Kanımızın ateşli bakışlardan
Kaynadığını hissettiğimiz

Ve aldatıcı arzuların kederinin
Bizleri sararak ruhumuzu ezdiği,
Ve her yerde sürekli bizi izlediği,
Düşünce ve ıstıraplar nesnesinin
Bizlere azap çektirdiği günlerde, –
Genç dostlar kalabalığının içinde
Bir sırdaş arar buluruz – değil mi?
Acı veren tutkuların gizli sesini
Aktarırız bu sırdaşla birlikte
Coşku ve esrimelerin diliyle...
Ne zaman yakalayıversek
Kanatlı anını göksel esrimelerin
Ve mutluluklara, yatağına zevklerin
Utangaç bir güzeli çeksek,
Ne zaman unutsak aşk acılarını
Ve hiç bir şey kalmasa arzulayacağımız, –
Canlandırmak için aşka dair anıları
Sırdaşımızla çene çalmaktan hoşlanırız.

Ve Sen, Tanrım! Anladın onun heyecanını,
Ve yanıp tutuştun, Ah, tıpkı bizim gibi!
O soğumuştu tüm yaratılara karşı,
Göksel dualar onu usandırmıştı, –
Aşk ilahileri düzüyor ve: "Seviyorum, Mariya'yı
Seviyorum," diye söylüyordu yüksek sesle,
"Ölümsüzlüğü umutsuz bir acıda sürüklüyorum...
Kanatlarım nerede? Mariya'ya uçacağım
Ve huzurla uyuyacağım güzel kızın göğsünde!..."
Vb... ne varsa geçirebildiği aklından, –
Doğunun renkli üslubunu seviyordu yaradan.
Sonra, gözdesi Gabriel'i çağırtıp huzuruna,
Ona çok sade biçimde açıkladı aşkını.
Kilise bu görüşmeyi bizlerden sakladı,
Evangelist kusur işlemişti bir parça!
Ama bir Ermeni söylencesi der ki:
Göklerin Kralı övgülerini esirgemeyerek,

Baş meleği Merkür'de seçmiş,
Onda hem akıl ve hem de yetenek görerek, –
Bir akşam vakti Mariya'ya göndermiş.
Baş melek istemekteymiş başka bir itibarı:
Bu elçilik işlerinde hayli mutluymuş o;
Haberler, küçük raporlar taşıyıp durması
Çıkarına da olsa, düşkünmüş onuruna.
Ve ihtişamın evladı, gizleyip niyetlerini,
Gökyüzü Kralının hazır yardakçısı,
Yeryüzü tabirince çöpçatanı
Olmaya hiç de değilmiş niyetli...

Ama eski düşman – Şeytan tetikte!
Dünyada avare dolaşırken işitti,
Tanrının, soyumuzu sonsuz cehennem
Azaplarından kurtaracak güzelle
O Yahudi kızıyla ilgilendiğini,
Can sıkıntısı ve öfke içinde şeytan –
Çırpınıp duruyor. Göklerin Kralı bu sırada
Tahtında oturuyordu tatlı bir üzüntü içinde,
Dünyayı unutmuş, hükmetmiyordu hiçbir şeye –
Ve onsuz her şey gidiyordu yolunda.

Neler yapıyor Mariya peki?
Yusuf'un mahzun zevcesi nerede?
Bahçesinde kasvetli düşüncelerle dolu,
Masum boş saatler geçirmede
Ve tekrar bekliyor o büyüleyici düşü.
Çıkmıyor kalbinden o sevimli imge,
Uçuyor bezgin bir ruhla Baş meleğe.
Palmiyelerin serinliğinde, mırıltısında derenin
Derin düşüncelere dalmış benim güzelim;
Çiçeklerin mis kokusu ona tat vermiyor,
Berrak suların şırıltısı onu neşelendirmiyor...
Ve birden görüyor: Harika bir yılan
Pullarıyla parlayarak göz kamaştıran,

Başının üstünde dalların gölgesinde salınıyor
Ve diyor ki: "Ey, göklerin sevgilisi!
Kaçma, – uysal tutsağınım ben senin..."
Bu olabilir mi? Ah, mucizeler mucizesi!
Kimdi safdil Mariya'ya bu sözleri söyleyen,
Kim olabilirdi? Heyhat, elbette iblisti.

Yılanın güzelliği, çeşitliliği renginin,
Kurnaz gözlerindeki ateş, ilgisi
Mariya'nın o anda hoşuna gitmişti.
Durgun yüreğine neşe katmak için,
Tatlı bakışlarını yöneltip şeytana
Tehlikeli bir sohbete girdi onunla:

"Kimsin sen, yılan? Ayartıcı şarkısı, gözleri,
Yakışıklılığı ve ışıltısına bakarak ben,
Havva Anamızı gizemli ağaca çekmeyi
Ve orada zavallının günaha girmesini
Becerenin kim olduğunu anlarım hemen.
Toy bir kızı mahvettin sen,
Onunla birlikte tüm Âdem soyunu ve bizleri...
Boğulduk belalar deryasında istemeden.
Utanmadın mı hiç kendinden?"
"Rahipler kandırmış sizi,
Havva'yı mahvetmedim, kurtardım!"
"Kurtardın mı? Peki, kimden?"
"Göklerin Kralından."
"Tehlikeli düşman!..."
"Âşık oldu o..."
"Bana bak, sakın ha!"
"Onun için yanıp tutuşuyordu"
"Kes sesini!"
"Tutkulu bir aşkla,
Korkunç bir tehlike altındaydı o."
"Yılan, yalan söylüyorsun!"
"Yemin ederim!"

"Etme."
"Ama bir dakika dinle..."
Mariya düşünüyordu:
"Baş başa olmak doğru değil bahçede,
Ve yılanın iftiralarını dinlemek gizlice,
Şeytana güvenmek de doğru mu?
Ama beni koruyor ve seviyor Göklerin Kralı,
Ulu Tanrının nimeti: O aslında kullarını
Mahvetmez, – niçin peki? Konuşmak için!...
Dokundurmaz saçımın bir teline bile,
Yılan da hayli uysal dış görünüşüyle.
Günahın, kötülüğün sözü mü olur? Saçma!"
Bunları düşündükten sonra kulak kabarttı,
Bir süreliğine unutarak Gabriel'i ve aşkı.
Kurnaz iblis, çıngıraklı kuyruğunu çözüp,
Boynunu da yay gibi bükerek kibirle,
Dallardan kayıyor – ve düşüyor Mariya'nın önüne;
Arzuların ateşini göğsüne çekip
Şöyle diyor iblis:

"Musa'nın hikâyesiyle
Uyuşmuyor benim hikâyem: Masalla
Büyülemek istemişti Yahudi kızını Musa,
Sıkı yalan söylüyordu, onu dinlerlerdi bir de.
Tanrı ona özgün bir tarz ve uysal bir akıl bahşetti,
Çok ünlü bir efendi oldu Musa,
Ama inan, – bir saray tarihçisi değilim ben,
Peygamberlik rütbesi lazım değil bana!

Onlar – başka güzeller kıskanmalı,
Gözlerindeki ateşi senin;
Ah, iffetli Mariya, Âdemin çocuklarını
Şaşırtmak için dünyaya gelmişsin,
Naif kalplerine hükmetmek için,
Gülümsemeyle onlara mutluluk bahşetmek,
Bir iki sözle onları çılgına çevirmek,

Kapris üzerine – sevmek ve sevmemek için...
İşte senin yazgın. Genç Havva da – tıpkı
Senin gibi bahçesinde uysal, sevimli, zeki,
Ama aşktan yoksun sıkıntı içinde gelişmekteydi;
Kız ve erkek baş başa, ama hep birbirinden ayrı
Aden'in parıltılı ırmaklarının kıyılarında
Dinginlik içinde geçiriyorlardı masum çağlarını.
Sıkıcı geliyordu onlara günlerin tekdüzeliği.
Ne gençlik, ne avarelik, ne ağaçların gölgesi –
Hiçbiri uyandırmıyordu içlerinde bir aşk duygusu;
Yiyip içiyorlar, dolaşıyorlardı el ele,
Gündüzleri esneyip duruyorlardı, geceleriyse
Ne tutkulu oyunlar olurdu, ne de mutluluk delidolu...
Ne diyorsun sen? Şu vicdansız tiran, somurtkan
Şu Yahudilerin Tanrısı kıskançlıkla yanan,
Âşık olurken Âdem'in eşine
Onu saklıyordu bizzat kendine...
Bu ne ihtiram, bu ne sefa!
Semalarda bir hapishane âdeta,
Tapın dur onun ayaklarının dibinde,
Övgüler düz, hayran kal güzelliğine,
Başkasına göz ucuyla bakama,
Baş melekle gizliden konuşama;
Göklerin Kralının en sonunda kendine
Eş olarak alacağı kişinin kaderi bu işte.
Ya sonra? Sıkıntı ve ıstırapların
Tüm ödülü, ilahisi kısık sesli zangoçların,
Mumlar ve yaşlı kadınların bıktırıcı duaları,
Ve buhur dumanları ve elmas işlemeli ikon
Bir kilise ressamı tarafından yapılan...
Ne eğlence ama! Kıskanılası bir yazgı!

Üzüldüm tabii güzel Havva'ma;
Yaradana inat, verdim kararımı
Gencin de, kızın da uykusunu bozmaya.
Neler olup bittiğini duymadın mı?

İki elma, salınırken üzerinde harika dalın
(Mutluluğun işareti, davetkâr simgesi aşkın),
Havva'nın önünde açtı bulanık bir hayali,
Belli belirsiz bir arzu uyanmıştı:
İdrak etmişti kendi güzelliğini,
Duyguların vecdini, kalbin pır pır atışını,
Ve çıplaklığını genç erkeğin!
Görüyordum onları! Aşkın – ilmimin –
Görüyordum harika başlangıcını.
Benim çift ıssız ormana uzaklaştı...
Elleri, gözleri hızla gidip geliyordu orada...
Âdem sessiz, toy ve telaşlı,
Genç eşin zarif bacakları arasında,
Arıyordu esrime heyecanları,
Zapt olunmaz bir ateş dalgasıyla dolu,
Öğrenmek istiyordu hazzın kaynağını
Ve, kaynayıp coşarak içinde kayboldu...
Ve, Tanrı'nın gazabından korkmayan
Havva, alevler içinde yanaraktan,
Saçlarını çözüp, dudaklarını kımıldattı,
Buseyle karşılık veriyordu Âdem'e,
Sevda gözyaşlarıyla, palmiyelerin gölgesinde
Bilinçsizce yatıyordu, – ve genç dünya
Kaplanmıştı âşıkların çiçekleriyle.

Kutlu gün! Mutlulukla taçlanan Âdem
Sabahtan gece yarısına kadar okşadı eşini,
Karanlık gecede çok az yumdu gözlerini,
Nasıl süslenmişti boş vakitleri o zaman!
Biliyorsun: Tanrı, mutluluklarını sona erdirerek
Onları cennetten mahrum etti sonsuza dek.
Zahmet çekmeden uzun zaman yaşadıkları
Ve tembel bir sessizliğin kollarında
Geçirdikleri masum günlerden sonra
Tanrı bu aziz diyardan kovmuştu onları.
Ama önlerinde kösnül duyguların gizini açtım

Ve gençliğin hakkı olan zevki, neşeyi,
Mutluluk gözyaşlarını, erincini duyguların,
Sevinç taşkınlıklarını, tatlı sözleri ve buseleri...
Söyle şimdi: Bir hain miyim gerçekten?
Âdem benim yüzümden mutsuz mu oldu?
Sanmıyorum! Bildiğim bir şey var, o da şu:
Havva'nın dostu olarak kaldım ben."

Şeytan sustu. Mariya sinsi iblisi
Sükûnet içinde dinlemekteydi.
"Ne var?" diye düşünüyordu, "haklı olabilir şeytan;
Duymadım hiç, ne ihtiram, ne bir şan,
Ne de altınla mutluluğun satın alındığını;
Duyduğum sevmenin kaçınılmaz olmasıydı...
Sevmek! Ama nasıl, neden ve bu ne böyle?"
Bir yandan da tüm dikkatini verince
Anlamıştı şeytanın hikâyesinde olan biteni:
Hem olayları, hem de garip nedenlerini,
Ve cesur bir üslup, ve özgür görüntüler...
(Bizler – yeniliğe açık hevesliler).
Tehlikeli hayallerin başlangıcı zayıf da olsa,
Gitgide ona daha açık görünmekteydi,
Ve yılan hiç olmamış gibi şimdi
Yeni bir varlık duruyordu tam karşısında:
Yakışıklı genç bir erkek görüyor birden
Ayaklarının dibinde. Tek kelime etmeden,
Gözlerinin harika ışıltısını yöneltip ona,
Tumturaklı sözlerle bir şeyler diliyor,
Bir eliyle ona küçük bir çiçek sunuyor,
Kaba keteni mıncıklıyor öteki eli
Ve esvabın altına dalıyor aceleyle,
Ve hafif parmaklar dokunuyor ateşli
Tatlı gizlere değin... Her şey Mariya'ya
Akıl almaz görünüyor, harika, yeni gibi.
Bu arada utançla ilgisi olmayan bir kızarıklık
Oynamaya başladı el değmemiş yanaklarında –

Ve sabırsız bir iç çekiş ve baygın bir sıcaklık
Mariya'nın diri göğüslerini kaldırdı bir anda.
Susuyor; ama ansızın gücü kuvveti kesiliverdi,
Güçlükle nefes alarak, kapattı gözlerini,
Şeytanın göğsüne yaslayarak başını,
"Ah!..." diye bağırdı ve otlara yığıldı

Ah, canım sevgilim! Umutlarımın
Ve tutkularımın ilk hülyalarını
Adadığım ve sevdiğim kadın,
Benim bağışlar mısın hatıralarımı,
Günahlarımı, eğlencelerini gençlik günlerimin,
Senin ailenin, dır dır eden kuralcı annenin
Önünde, gizli endişelerle üzüp de seni,
Masum güzellikleri öğrettiğim geceleri?
Öğrettim ben itaatkâr ele
Kederli ayrılığı boşa çıkarmayı
Ve uykusuzluğun çocukluk işkencesine,
Ve durağan saatlere neşe katmayı...
Ne var ki gençliğini yitirdin sen,
Solgun dudaklarından kaybolmuş gülümsemen,
En parlak çağında silinmiş güzelliğin...
Ah, beni bağışlayacak mısın sevgilim?

Mariya'nın sinsi düşmanı, babası günahın
Sen burada da onun önünde suçlu biriydin;
Onun sefihliği hoşuna gitmişti senin,
Ve caniyane bir eğlenceyle başardın
Ulu Tanrının gözdesinin gözlerini açmayı
Ve masumiyeti arsızlıkla şaşkına uğratmayı.
Gururlan, gururlan, lanet olası zaferinle!
Yakalamaya koş... yakın, zamanı yakın!
Bak, sular kararıyor, söndü ışıkları günbatımının.
Çevre sessiz. Birden bitkin Mariya'nın üzerinde,
Baş melek süzülüyor çırparak kanatlarını, –
Göklerin ışıldayan oğlu, elçisi sevdanın...

Güzel kız Gabriel'i görünce
Yüzünü kapadı dehşet içinde...
Karanlık iblis karşısına dikildi,
Tedirgin olmuştu ve dedi ki:
"Ey, kendini beğenmiş talihli melek
Kim çağırdı seni? Neden terk ettin
Tanrının sarayını, doruklarını esîrin?
Niçin engel oluyorsun dingin neşelerine,
Birlikte olmalarına bu sevgi dolu çiftin?"
Ama Gabriel kısarak kıskanç gözlerini,
Küstah ve alaylı soruya karşılık verdi:
"Çılgın düşmanı gökyüzü güzelinin,
Kötü hovarda, sürgünlerin umutsuz vakası,
Zarif Mariya'yı baştan çıkarmışsın,
Bir de soru yöneltiyorsun bana!
Utanmaz, isyankâr köle, defol bakalım,
Seni tir tir titretirim yoksa!"
"Sizin sarayınızdan asla korkmam,
Tanrının itaatkâr uşaklarından,
Çöpçatanlarından Gökyüzü Kralının!"
Öfkeyle yanarak böyle dedi lanetli şeytan
Ağzını çarpıtıp, ısırarak dudaklarını,
Baş meleğin dişlerine bir yumruk attı.
Bir çığlık duyuldu, Gabriel sendeledi
Ve sol dizinin üzerine bükülüverdi;
Ansızın doğruldu, içine dolan yeni bir güçle
Şeytanın beklenmedik bir hamleyle
Şakaklarına yapıştı. İblis bir çığlık kopardı,
Sararmıştı – Ve birbirlerine saldırdılar.
Ne Gabriel, ne de iblis üstün gelebiliyordu.
Birbirlerine dolanmış halde çayırda gidiyorlar,
Dayayıp sakalını düşmanın bağrına,
Ellerini, ayaklarını makaslayarak,
Kâh kaba güç, kâh becerilerini kullanarak
Birbirlerini çekmeye çalışıyorlar peşi sıra.

Öyle değil mi? Sizler, hatırlarsınız,
Dostlarım, eski günlerde, baharları,
Okuldan kaçıp özgürce oynadığımız
Ve cesurca dövüşüp eğlendiğimiz sahayı.
Melekler bırakmış konuşmayı, küfrü,
Aralarında böyle dövüşüyorlardı bitkin.
Yeraltının kralı, geniş omuzlu zalim,
İşini bilen düşmanla boşuna ıhlıyordu,
Ve, birden sona erdirmek için dövüşü,
Baş meleğin kanatlı miğferini düşürdü,
Altın miğferi, elmaslarla süslü.
Yumuşak saçlarına yapışıp rakibinin,
Arkasından sürüyor güçlü kollarıyla
Nemli toprağa doğru. Mariya karşısında,
Diri güzelliğini seyrediyor baş meleğin
Ve onun için sessizce ürperiyor.
İblis saldırıp, adeta alevler yağdırıyor;
Neyse ki çevik davranan Gabriel ansızın
Geçiriyor tırnaklarını can alıcı noktasına
(Cenklerde hemen hiç faydası olmayan),
İblisin günahlarını işlediği mağrur organına.
Şeytan yere devrildi, başladı aman dilemeye
Ve karanlık cehennemin zor buldu yolunu.

Bu olağanüstü dövüşe, korkunç hengâmeye
Güzel kız soluğu kesilerek bakmaktaydı;
Baş melek gösterip kahramanlığını,
Güler yüzle Mariya'ya döndüğünde,
Aşkın ateşi yayılıverdi kızın yüzüne
Ve sevgiyle doldu ruhu.
Ah, Yahudi kızı ne kadar hoştu!...

Elçi kızardı ve yabancı duyguları
Şöyle açıkladı ilahi sözlerle:
"Sevin, ey, iffetli Mariya, aşk seninledir!

Sensin kadınların arasında en güzeli;
Kutsal semeren yüz misli mübarektir:
O dünyayı kurtaracak ve yok edecek cehennemi...
Ama açıkyüreklilikle itiraf ediyorum,
Yüz misli daha mutlu onun babası!"
Ve dizlerinin üzerine çökerken önünde,
Bir yandan şefkatle elini sıkıyordu onun...
Güzel kız gözlerini yere indirip iç çekti,
Ve Gabriel ona bir öpücük kondurdu.
Susuyordu utançtan kızaran Mariya;
Kızın göğüslerine dokunmaya cüret etti...
Mariya: "Bırak beni!" dedi fısıltılıyla,
Ve aynı anda masumiyetin son iniltisi
Ve çığlığı bir buseyle kesiliverdi...

Ne yapmalı Mariya? O ne diyecek buna?
Güzellerim benim, sızlanmayın
Ey, kadınlar, sırdaşı aşkın sevdanın,
Sizler, talihli bir kurnazlıkla
Dağıtabilirsiniz bir güveyin dikkatini
Ve dikkatli bakışlarını bilgiçlerin,
Ve tatlı günahın izlerini
Örtebilirsiniz şalıyla masumiyetin...
Cilveli kız annesinden alır
Dersini uysal utangaçlığın
Ve yapmacık, hayali ağrıların,
Sahte bir ürkeklikle de oynar
Rolünü o en kritik gecede;
Ve sabahleyin biraz toparlanmıştır,
Baygın kalkar ve biraz gezinir solgun.
Koca esrimede, anne der: "Şükürler olsun!"
Eski sevgiliyse pencereyi tıklatır.

Gabriel şimdi sevinçli bir müjdeyle
Uçuyor gerisingeri gökyüzünde.
Sabırsız Göklerin Kralı sırdaşını

Karşılıyor sevecen bir güler yüzle:
"Haberler nasıl?" "Hallettim her şeyi,
Ona konuyu açtım. "E, ne dedi?" "Razı!"
Tek kelime etmeden Göklerin Kralı,
Tahtından kalktı ve kaş göz işaretiyle
Uzaklaştırdı herkesi, Homeros'un tanrısının
Bir zamanlar sayısız çocuklarını sindirmesi gibi,
Ama Helen Yurdunda bu inanç söndü sonsuza değin,
Zeus yok, bizlerse daha bir akıllandık şimdi!

Kendinden geçerek canlı bir anıyla
Mariya uyuyordu derin sessizlikte,
Köşesinde, buruş buruş çarşafın üzerinde.
Yüreği yanıyor mutlulukla ve arzuyla,
Yeni bir alev uyarıyor diri göğüslerini.
Yavaştan Gabriel'e sesleniyor,
Hazırlayarak aşkının gizli hediyesini,
Gecenin örtüsünü ayağıyla uzaklaştırıyor,
Sevinçli bakışlarını gülümseyerek eğiyor,
Ve, büyüleyici çıplaklığıyla bahtiyar,
Güzelliğine kendi bile şaşırıyor.
Ama tatlı hülyalar içinde bir yandan
Günaha giriyor Mariya alımlı, baygın,
Ve içiyor kâsesini dingin bir hazzın.
Sen gülüyorsun, kurnaz Şeytan!
O da ne! Birden çok tüylü, ak kanatlı, sevimli
Güvercinim penceresinden giriyor içeri,
Oraya buraya uçuyor ve dönüyor üzerinde,
Ve neşeli ezgiler söylemeye çalışıyor,
Ve ansızın güzel kızın uçuyor dizlerine,
Gülün üzerine konuyor ve titriyor,
Onu gagalıyor, sallanıyor, parlıyor,
Gagasıyla ve ayaklarıyla çabalıyor.
O, tıpkı o! Mariya anlamıştı,
Güvercinde başka birini ağırladığını;
Dizlerini sıkarak bağırdı Yahudi kızı,

İç çekmeye, titremeye, yalvarmaya başladı,
Ağlıyordu. Ama güvercin kazanıyor,
Aşk ateşinde çırpınıyor, kuğuruyor,
Hafif bir uykuyla iniyor kendinden geçince
Ve sarmalıyor aşkın çiçeğini kanadı ile.

Uçup gitti güvercin. Mariya bitkin:
"Bu ne yaramazlık!" diye geçirdi içinden
"Bir, iki, üç! Üçü birden nasıl olur ama?
Diyebilirim ki bir tehlike yaşadım:
Ben aynı gün ulaştım
Şeytana, Baş meleğe ve Göklerin Kralına..."

Her şeye kadir her zaman olduğu gibi, sonra
Yahudi kızının oğlunu kendinden bildi,
Gabriel (ne kıskanılacak yazgı ama!)
Onunla gizlice buluşmaktan vazgeçmedi;
Yusuf rahatlamıştı pek çok kişiyle birlikte,
Eskisi gibi günahsızdı karısının önünde,
Kendi oğlu gibi sevdi İsa Mesih'i,
Tanrı bunun için de onu ödüllendirdi!

Amin, amin! Nasıl sona erdireyim öykülerimi?
Unutup sonsuza dek eski zaman desiselerini,
Ey, kanatlı Gabriel, bir şarkı yaktım senin için,
Sana hasrettim uysal tellerin,
Ateşli, kurtuluş şarkılarını...
Koru beni, dikkatle dinle yakarışımı!
Bu ana dek tanrıtanımazdım aşkta,
Çılgın tutkunu genç tanrıçanın,
İblisin dostu, hovarda ve bir hain...
Tövbe edişlerimi benim kutsa!
Kabul ediyorum iyi niyetleri,
Düzeleceğim: Görüyordum Helen'i;
O güzel, tıpkı sevecen Mariya gibi!
Ruhum sonsuza dek ona tabi.

Sözlerime büyülenmişliği ekle,
Hoşuma gidecek sırrı açıkla,
Aşk arzusunu onun tutuştur kalbinde,
Yalvarmaya şeytana gideceğim yoksa!
Ama günler geçiyor ve zaman gitgide
Ve sezdirmeden başımı gümüşlüyor,
Ve ciddi bir nikâh nazik bir eşle
Beni sunağın önünde birleştiriyor.
Yusuf'un muhteşem tesellicisi[1]!
Diz çökerek yalvarıyorum sana,
Ey, boynuzluların savunucusu ve hamisi,
Yalvarıyorum – kutsa beni o sırada,
Bana bağışla kutlu bir sabır,
Sana yalvarıyorum, yeniden, yeniden
Gelsin bana rahat bir uyku, evlilikte güven,
Komşuya karşı sevgi ve ailede huzur...

NOTLAR

1 İlk tesellici- İsa, sonra Hakikatin Ruhu, Ruhul Kudüs

HAYDUT KARDEŞLER
(1820-22)

Kara kuzgun sürüsü değil üşüşen
Çürüyen kemik yığınlarının üzerine,
Volga'nın ötesinde, ateşin çevresinde
Yaman bir çete toplanmış geceleyin.
Yüzlerin, giysilerin ne karışımıdır böyle,
Soyların, duruşların ve lehçelerin!
Kulübelerden, hücrelerden, mahpustan
Hepsi kopup gelmiş mal mülk için!
Her yüreğin tek amacı vardır burada –
Kanunsuz, başına buyruk yaşamak,
Kaçak da vardır onların arasında
Savaşçı Don kıyılarından Kazak[1],
Saçları siyah bukleli bir Yahudi de
Ve bozkırların vahşi oğulları
Kalmuk da, silik Başkurt da,
Kızıl saçlı Finli de, orayı burayı
Mesken tutan avare Çingene de!
Kan, sefahat, ihanet ve tehlike –
Korkunç aile bağlarının özüdür bunlar;
Taş gibi acımasız yüreğiyle zorbalığın
Tüm aşamalarından geçenlerdir onlar;
Dul anneyi zavallı yetimden koparan,
Gülerek karşılayan çocuk inlemelerini,
Asla bağışlamayan, aman vermeyen,
Bir delikanlının sevdalısıyla buluşması gibi
İşlenen bir cinayete için için sevinen...

Ortalık sessizdi. Soluk ışığını
Ay doğrudan döküyor üzerlerine,
Ve köpüklü şarap çanağı
Geçiyor bir elden bir ele.
Nemli toprağa uzanmış kimi
Bir kulağı kirişte uyukluyor –
Ve kötücül hayaller uçuşuyor
Caniyane kafalarının üstünde.
Kasvetli gecenin boş vaktini

Hikâyeler kesiyor kimileri için;
Herkes sustu – yeni gelen birinin
Öyküsü ilgilendiriyor onları şimdi,
Ve etrafını alıp başlıyorlar dinlemeye:

"İki kişiydik: Ben ve kardeşim.
Birlikte büyüdük; ve gözetiminde
Yetiştik yabancı bir ailenin:
Yaşam hiç gülmedi yüzümüze;
Biliyorduk değerini söz hakkının,
Göğüsledik acımasız hakaretleri,
Ne var ki azabı zalim kıskançlığın
Çok erken tutuşturmuştu içimizi.
Yetimlerin nerede düşmüş yazgısına
Bir tarla yahut zavallı bir kulübe!
Yaşıyorduk acıların, endişelerin ortasında,
Bu yazgı usandırmıştı bizi iyice,
Ve sonunda aramızda anlaşıverdik,
Başka bir talihi deneyecektik:
Ve yoldaş edindik kendimize
Çelik hançeri ve gece karanlığını;
Unuttuk korkaklığı ve acıları,
Bir kenara fırlattık vicdanı ise.

Ah, gençlik, gözü kara gençlik!
Yaşam tarzımız olmuştu o günlerde,
Ölümü korkusuzca küçümseyerek
Ortadan iki parçaya böldüğümüzde...
Ancak ışıl ışıl parlayan ay doğduğu
Ve göğün tam tepesine dikildiği zaman
Çıkardık yola yeraltı sığınağımızdan
Yol kesmek için ormana doğru.
Oturur beklerdik bir ağacın gerisinde:
Yola geç çıkmış zengin bir Yahudi,
Ya da sefil bir papaz geliyor mu diye, –
Ne varsa bizim! Zorla alırdık her şeyi.

Bazen kışın gecenin ıssızlığında
Yavuz atları koşardık troykaya,
Şarkı söyleyip ıslık çala çala
Yel gibi uçardık karların deryasında.
Bizimle karşılaşmaktan kim ürkmez?
Meyhanenin ışıklarını görür görmez –
Doğru oraya! Kapılara, ve çalardık,
Bağırarak seslenirdik meyhaneci kadına
İçeri girerdik – her şey bedava;
Ve yer içer, güzel kızları okşardık.

Ne mi oldu? Sonunda gençler bulundu;
Kardeşlerin uzun sürmedi âlemleri;
Yakaladılar bizi – ve bir demirci
Bizi arkamızdan zincirlere vurdu,
Ve muhafızlar götürdüler zindana.

Beş yaş büyüktüm kardeşimden
Ve o daha fazla dayanamadı acılara.
Prangalar içinde, boğucu duvarların ardında
Ben ayakta kaldım – o tükenmişti hepten...
Istırapla inleyerek, zor nefes alarak,
Ateşler içindeki başını omzuma yaslayarak,
Zavallı kardeşim yarı bilinçsizlik içinde
Sürekli şu sözleri tekrarlayıp duruyordu:
'Burası boğdu beni... Ormanları istiyorum...
'Su, su!...' Çilekeş zavallı kardeşime
Ne kadar su versem olmuyordu:
Susuzluktan kavruluyordu yeniden,
Ter yağmur gibi boşanıyordu üzerinden.
Kanını, düşüncelerini dalgalandırıyordu
Kötücül, hain bir illetin harı;
Artık can kardeşi beni tanımıyordu
Ve ikide bir yanma çağırıyordu
Dostlarını, can yoldaşlarını...
'Nerelere kayboldun sen?' dedi.

'Gizli yolunu hangi yöne çevirdin?
Kardeşim, neden terk ettin de beni
Bıraktın ortasına bu karanlık zindanın?
Huzurlu tarlalardan o değil miydi
Beni balta girmemiş ormanlara çeken,
Geceleyin orada, korkunç ve kudretli,
Cinayet işlemeyi ilk kez öğreten?
O şimdi bensiz dışarıda
Tek başına dolaşıyor boş kırlarda,
Ağır bir değneği sallaya sallaya
Ve imrenilecek bir yazgıda
Yoldaşını tümüyle unutup gitti!...'
Bazen yine alevleniyordu içi
Usandırıcı vicdan azapları içinde;
Hayaletler üşüşüyordu önünde,
Parmağıyla tehdit ederek uzaktan...
Bir türlü çıkaramıyordu aklından,
Bir zamanlar kardeşimle birlikte
Boğazladığımız bir ihtiyarın hayalini,
Zavallı, gözlerini kapatırken elleriyle
İhtiyar için bana yalvarıyordu:
'Kardeşim! Adamın gözyaşlarına acı!
Şu yaşlı haliyle onu öldürme...
Dermansız çığlığı ürpertiyor içimi...
Salıver gitsin – ne zararı dokunur ki;
Tek damla ılık kan kalmamış içinde...
Kardeşim, alay etme ağarmış saçlarıyla,
İşkence etme ona...belki de dualarıyla
Bizim için hafifletir Tanrı'nın öfkesini!...'
Dinledim, zapt ederek içimdeki ürpertiyi;
Hasta kardeşimin gözyaşlarını yatıştırmayı
İstiyordum ve boş kuruntularını kovmayı.
Ormanlardan zindana gelen ölülerin
Dans edişlerini görüyordu kardeşim,
Kâh duyuyordu ürpertici fısıltılarını,
Kâh onu takip eden ayak patırtılarını,

Ve vahşice parlıyordu gözleri,
Saçları diken diken oluyordu,
Tir tir titrerken bir yaprak gibi,
Karşısında gördüğünü sanıyordu,
Meydanları doldurmuş insan kalabalığı
Ve darağacına giden korkunç yolu,
Ve kırbacı ve acımasız cellatları...
Kendinden geçmiş korkuyla dolu,
Kardeşim birden göğsüme yığılıverdi.
Günleri, geceleri böyle geçiriyordum,
Bir dakika olsun dinlenemiyordum,
Ve ikimizin uyku nedir bilmiyordu gözleri.

Ama gençlik sonunda üstün geldi:
Kardeşim kavuşmuştu eski gücüne,
Korkunç hastalık birden geçiverdi,
İyileşince kayboldu hayalleri de.
Yeniden canlanmıştık. O zaman eski günlerin
Özlemi daha bir şiddetlendi içimizde;
Gönlümüz can atıyordu ormanlara, özgürlüğe,
Solumak istiyordu havasını kırların, steplerin.
Karanlık ve boğucu geliyordu bize zindan
Ve sabahyıldızının ışığı parmaklıkların arasından,
Ve gardiyanların bağırtısı, ve zincirlerin şakırtısı,
Ve tesadüfen uçup gelen bir kuşun kanat çırpmaları.

Günlerden bir gün kardeşimle birlikte,
Şehir hapishanesi için prangalar içinde
Sokaklarda bağış topluyorduk,
Ve sessizlik içinde aramızda sözleştik,
Eski arzumuzu gerçekleştirecektik;
Uzakta gürül gürül akıyordu bir ırmak,
Oraya yürüdük – ve yüksek kıyıdan
Cup! Yüzmeye başladık derin sularda.
Bağlı olduğumuz zincirlerle şakırdayan,
Dalgaları parçalıyoruz ayaklarımızla,
Bir adacık görüyoruz kumla kaplı,

Ve yararak hızlı akıntıyı,
Oraya varmaya çalışıyoruz. Ardımız sıra
Bağırıyorlar: 'Yakala! Yakala! Kaçacaklar!'
İki gardiyan uzaktan bize doğru yüzüyor,
Ama biz çoktan adaya ayak basıyoruz,
Zincirleri taşla koparıyoruz,
Suyun altında ağırlaşan giysilerimizin
Üzerimizden çıkarıyoruz parçalarını...
Görüyoruz peşimizde olduklarını;
Ama cesaret ve umutla dolu yüreğimiz,
Oturup bekliyoruz... Biri su yutuyor,
Boğulmak üzere, inlemeye başlıyor
Ve dibe gömüldü kurşun gibi.
Diğeri geçmişti şimdi derinliği,
Elinde tüfeğiyle nehir geçidini,
Kulak asmaksızın bağırmama,
İnatla geçiyor, ama onun başına
Doğrudan iki kaya uçuverdi –
Ve kan boşandı dalgaların üzerine;
Boğuldu – biz de suya daldık yine,
Bizi takip etmeyi bırakmışlardı,
Başarmıştık kıyılara ulaşmayı
Ve ormana çekildik. Ama zavallı kardeşim...
Yorgunluk, dalgalar ve sonbahar soğuğu
Daha dünkü gücünü bitirmişti biçarenin:
Kardeşim o eski illete yeniden tutuldu,
Ve kötücül düşler başlamıştı ziyarete.
Kardeşim üç gün tek kelime etmedi
Ve gözlerini yummadı hissizlik içinde;
Dördüncü gün hazin bir tedirginlikle,
Sanırım, bir şeyler söylemek istedi;
Bana seslendi ve elimi sıktı,
Yansıtıyordu ışığı sönmüş gözleri
Bastırmaya çalıştığı bir ıstırabı;
Birden eli titredi, bir ah çekti
Ve göğsümde uykuya dalıverdi.

Soğuk bedeninin başında öylece kaldım,
Tam üç gün ondan ayrılamadım,
Hep bekledim, kendine gelir mi diye?
Ve acı acı ağlıyordum. Sonunda elime
Bir kürek aldım. Bir günahkâr olan ben
Kardeşimin çukuru başında dua ettim.
Ve bedenini toprağa verdim...
Sonra o eski pusu kurduğumuz yere
Yalnız gittim... Ama geçmiş yılları artık
Beklemiyorum: Onlar yok, yok artık, yok!
Âlemleri, neşeyle geçirdiğimiz geceleri
Ve yaman baskınlarımızı – hepsini
Kardeşimin mezarı alıp götürdü,
Sürünüyorum bir başıma mahzun,
Katılaştı benim acımasız ruhum,
Ve kalbimde acıma duygusu öldü.
Ama bazen acıyorum yüz kırışıklarına;
İhtiyarı öldürmek ürkütmüştü beni;
Savunmasız ak saçlarına
Kaldıramıyordu ellerini.
Hatırlıyorum, o korkunç zindanda,
Hasta kardeşimin prangalar içinde,
Gücünü, bilincini yitirmiş, derin bir tasayla,
Yaşlı adam için bana nasıl yalvardığını."

NOTLAR

1 Kazak, Kozak, haydut, babayiğit anlamında da kullanılmaktadır. (ç. n.)

BAHÇESARAY ÇEŞMESİ
(1820-23)

Bu çeşmeye benim gibi niceleri uğradı; ama kimileri artık yok, kimileri ise daha uzaklara yolculuk yapıyor. [1]
Sadi

Giray oturuyordu gözleri yerde;
Kehribar çubuğu tütüyordu ağzında;
Saray halkı köle gibi sessizce
Toplanıyordu korkunç hanın huzurunda.
Derin bir sessizlik sarmıştı sarayı;
Herkes hanın bulutlu yüzündeki
Öfke ve kederin belirtilerini
Derin bir saygıyla okumaktaydı.
Ama mağrur han boş verir gibi
Tahammülsüz elini sallayıverdi:
Ve herkes yerlere eğilerek çekiliyor.

Sarayında yalnız başına oturuyor;
Daha özgürce göğüs geçiriyor,
Şimdi daha endişeli olan sert çehresi
Yüreğindeki çalkantıyı anlatıyor.
Fırtına bulutlarını böyle yansıtır
Körfezin kımıltılı aynası...

Gururlu ruhunu devindiren ne?
Nasıl düşünceler yatıyor aklında?
Rusya'nın üzerine mi yürüyor yine,
Kendi yasasını mı getiriyor Polonya'ya,[2]
İçini tutuşturan bir kan davası mı,
Bir komplo mu ortaya çıkardı orduda,[3]
Dağlı halklardan mı korkuyor, yoksa[4]
Sinsi Ceneviz'in oyunlarından mı?[5]

Hayır, usandırmış onu savaşın şanı,
Dehşet salan kolu yorulunca;
Savaş düşüncesini silmiş kafasında.

Haremine caniyane yolla
Bir ihanet mi girdi yoksa,
Rehavet ve tutsaklık kızı acaba
Gönlünü mü kaptırdı bir gâvura?

Hayır, ürkek karıları Giray hanın
Düşünme ve isteme hakkından yoksun
Bu iç karartıcı sessizlikte serpiliyorlar;
Dikkatli ve soğuk bir gözetimin altında
Hüzünlü bir can sıkıntısının bağrında
İhanetlerden habersizdir onlar.
Koruyucu zindanın gölgesinde
Saklıdır onların güzellikleri;
Arabistan çiçekleri de böyle
Gelişir sera camlarının gerisinde.
Günler, aylar, yıllar birbiri ardından
Onlar için kederle geçer
Ve beraberinde farkına varmadan
Gençliği de, aşkı da alıp götürür.
Yavan mı yavandır akıp geçen
Her gün ve saatlerin akışı bile ağır.
Tembelliktir haremde yaşamı yöneten,
Çok ender parıldar haremde hazlar.
Yine de Giray hanın genç eşleri
Oyalamayı isteyerek gönüllerini,
Görkemli giysilerini değiştirirler,
Oyunlar, sohbetler düzenlerler
Ya da şırıltısında neşeli suların
Duru fışkırtılarının üzerinde
Serinliğinde gür isfendanların
Gezinirler zarif bir kalabalıkla.
Dolaşır aralarında zalim haremağası,
Ve kurtulmak boşunadır ondan:
Kıskanç bakışları ve kulakları
Herkesin üzerindedir her an.
Kurulmuştur onun gayretiyle
Sonsuz bir düzen. Han buyruğu
Onun biricik kanunu;
Kuranın kutsal emrini bile
Bazen gözetmediği olur.

Gönlü bir aşk istemiyor;
Bir heykel gibi katlanıyor
Alaylara, kınamaya, kine
Edepsiz şakalara, kırılmalara,
Israrlara, ürkek bakışa, tahkire
Sessiz bir iç çekişe, hazin mırıldanışa.
Çok iyi biliyor kadının doğasını;
Han görmüş geçirmiş, cin akıllı
Hem özgürlükte, hem tutsaklıkta:
Tatlı bir bakışın, sitemli gözyaşlarının
Geçmiyor hükmü ruhuna hanın;
Artık inanmıyor bunlara daha fazla.

Genç esireler sıcak saatlerde
Savurarak hafif saçlarını
Yıkanmaya giderler hep birlikte,
Dökülünce kaynakların suları
Onların büyüleyici güzelliğine,
Eğlencelerinin bekçisi her zaman,
Buradadır; izliyor umursamadan
Çıplak dilberler kalabalığını;
Haremde, gecenin karanlığında
Duyulmaz adımlarla dolaşıyor;
Yavaşça basarak halılara,
Gizlice sokuluyor sadık kapılara,
Bir yataktan ötekine geçiyor;
Han eşlerinin sonsuz dikkatle
Muhteşem uykularını gözlüyor,
Kulak veriyor en ufak bir titremeye,
İç çekişe, gece sayıklamasına –
Hırsla kaydediyor her bir şeyi;
Derin uykusunda mırıltıyla
Yabancı bir adı çağıranın kederini
Ya da iyi kalpli bir arkadaşına
Güvenle açanın günahkâr düşüncelerini!

Giray neden bu kadar sıkıntılı?
Kehribar çubuğu sönmüş elinde;
Nefes almaya bile çekinen kızlarağası
Put kesilmiş işaret bekliyor kapı önünde.
Kalkıyor hükümdar düşünceli dalgın;
Kapı ardına kadar açılıyor önünde.
Yürüyor han harem dairesine
Daha dünkü sevgili karılarının...

Bekleyerek hanı endişesizce,
Oynak fıskiyenin çevresinde
Kadınlar üzerinde ipek halıların
Oturuyorlardı şen bir toplulukla
Ve izliyorlardı çocuksu mutlulukla
Işıltılı derinlikte bir balığın
Mermer dipte süzülerek gidişini.
Kimileri bile bile balığa doğru
Altın küpelerini bırakıyordu.
Bu sırada cariyeler etrafta
Mis kokulu şerbet dağıtıyorlardı
Ve yankılanan tatlı bir şarkıyla
Harem birden çınlamaya başladı:

TATAR ŞARKISI

1

"Ulu Tanrı bahşetmiştir insanoğluna
Gözyaşların ve felaketlerin ikamesini:
Kutludur, nice acılı yaştan sonra
Mekke'yi görüp de olgunlaşan fakir.

2

Kutludur, Tuna'nın şanlı kıyısını
Ölümüyle kutsallaştıran kişi;
Tutkulu gülümsemeyle bir huri
Uçup onu karşılamaya gelir.

3

Ama daha bir mutludur, ah Zarema,
Huzuru ve gönenci seven,
Bir gül gibi haremin suskunluğunda
Bir tanem, senin üzerine titreyen..."

Kızlar şarkı söylüyorlar. Nerede ama
Aşkın yıldızı, haremin gururu Zarema?
Heyhat! Kederler içinde, o solmada,
Övgüleri işitmiyor, gelmiyor kulağına.
Fırtınada büzülmüş bir palmiye tıpkı,
Kederle önüne eğmiş genç kız başını;
Ona hiçbir şey, hiçbir şey gelmiyor sevimli:
Giray'ın Zarema'ya karşı sönmüş sevgisi.

Giray ihanet etti. Ama kim güzelliğiyle
Gürcü kızı, boy ölçüşebilir seninle?
Çevresine bembeyaz alnının
Beliklerini iki kez dolamışsın;
İnsanı büyüleyen eşsiz gözlerin,
Gündüzden parlak, geceden de kara senin;
Kimin sesi anlatır daha kuvvetli

Patlamalarını ateşli isteklerin?
Kimin daha canlıdır tutkulu öpüşleri?
Yakan, acıtan buselerinden senin?
Seninle dolu bir yürek nasıl olur
Başka bir güzellik için çarpar durur?
Ama acımasız ve duygusuz
Giray hor gördü güzelliğini
Ve gecelerin soğuk saatlerini
Geçiriyor tek başına ve mutsuz
Onun haremine Leh prensesi
Kapatıldığı zamandan beri.

Mariya daha dün gördü
Yabancı gökyüzünü;
Daha yeni serpilmekteydi oysa
Sevimli güzelliğiyle yurdunda.
Yaşlı babası onunla gururlanırdı
Ve tek sevinç kaynağıydı kızı.
Yasası olmuştu yaşlı adamın
Kızının çocuksu istekleri.
Tek tasası vardı babanın:
Sevgili kızının talihi
İlkbahar günleri gibi aydınlık olsun,
Kısa süreli kederleri de
Karartmasın kalbini onun,
Evlilik hayatında bile
Ansın tatlı bir duygulanmayla
Hafif bir düş halinde belirip kaybolan
Kızlık çağını, eğlencelerle dolup taşan
Günlerini. Her şey büyüleyiciydi onda:
Sakin huylu, hareketleri ahenkli ve diri
Ve baygın gök mavisi gözleri...
Doğanın değerli armağanlarını
Süslerdi büyük bir beceriyle;
Evinde düzenlenen şölenlere
Büyüleyici arpıyla neşe katardı;

Nice soylu ve zengin
Onunla evlenmek istiyordu
Ve pek çok genç onun için
Gizli bir acıyla yanıp tutuşurdu.
Ama ruhunun suskunluğunda
Henüz tatmamıştı Mariya aşkı
Ve bağımsız boş zamanlarını
Kız arkadaşlarıyla şatosunda
Sadece eğlencelere ayırırdı.

Çok önce miydi? Ne çıkar! Tatar güruhu
Irmak gibi boşanmıştı Lehistan'a:
Böyle korkunç bir hızla
Yayılmaz yangın hasat mevsimi sonu.
Savaşın baştan aşağı bozduğu
Dört başı mamur ülke öksüz bırakıldı;
Yok oluverdi huzurlu eğlenceler;
Mahzunlaştı köyler, meşelikler,
Ve görkemli şato ıssızlaştı.
Mariya'nın ön odası sessiz şimdi...
Etrafında ermişlerin soğuk uykuyla
Uyuduğu saray kilisesinde,
Tacıyla ve prens armasıyla
Yeni bir kabir yükseldi...
Baba mezarda, kız esarette,
Pinti bir halef hüküm sürüyor şatoda
Ve aşağılıyor ağır bir boyunduruk la
Harap olmuş virane ülkeyi.

Ne çare! Bahçesaray'ın haremine
Kapatılmış genç Polonya prensesi.
Sararıp solmada sessiz esaretinde,
Mariya kederleniyor, ağlıyor sürekli.
Giray kolluyor bahtsız prensesi:
Hüznü, inlemeleri, gözyaşları
Hanın kısa uykusunu bozuyor,

Ve prenses için yumuşatıyor
Haremin mutlak yasalarını.
Han eşlerinin asık yüzlü gözeticisi
Ne gece, ne gündüz giriyor yanına;
Yatağına özenli eliyle çıkarmıyor prensesi;
Bakmaya cesaret edemiyor ona
Gözlerinin aşağılayıcı bakışıyla;
Gizli hamamında cariyesiyle
Yalnız başına bulunuyor o
Bozmaktan çekiniyor han bile
Esir kızın kederli sükûnetini;
Haremin uzak bir bölümünde
Yalnız yaşamasına izin verilmiş:
Ve, sanılır ki bu ıssız köşede
Semavi bir varlık gizlenmiş.
Orada gece gündüz bir kandil yanar
Hazreti Meryem'in tasviri önünde;
Orada dingin bir inançla yaşar
Umudun derin sessizliğinde
Tasalı bir ruhun tesellisi,
Ve hatırlatır durur kalbine
Yakın ve en güzel ülkeyi;
Kız orada gözyaşları döküyor
Kıskanç arkadaşlarının uzağında;
Oysa çevresindeki herkes gibi
Aldırışsız bir erince boğuluyor,
Kutsal bir yeri sıkıca koruyor
Mucizeyle kurtulmuş bir köşeciği.
Yanlışlıklar kurbanı kalp böylece,
İffetsiz esrimelerin içinde
Koruyor kutsal bir emaneti,
Ve tanrısal bir duyguyu...

Gece oldu; örtündü koyu bir gölgeyle
Harika Kırım'ın ovaları;
Uzakta sessiz defnelerin gölgesinde
Dinliyorum bülbülün şakımalarını;
Yıldızlar korosunun ardında ay doğuyor
Ve bulutsuz gökyüzünden
Ormana, tepelere, vadilere
Baygın ışıklarını döküyor.
Örtünmüşler beyaz çarşaflara
Sıradan Tatar erkeklerinin eşleri
Görünüp kaybolarak hafif gölgeler gibi
Bahçesaray'ın sokaklarında,
Koşuyorlar evden eve, biri diğerine
Boş akşam saatlerini bölüşmeye.
Saray sustu. Harem uyuyor,
Rehavetle sarmalanmış, dingin;
Hiçbir şey engellemiyor
Gecenin sükûnetini. Gözcü emin,
Çıkıyor gece devriyesine.
Şimdi uyuyor. Ama süreğen bir korku
Uyuyan cini de ayaklandırıyor içinde.
Sürekli bir ihanet beklentisi
Huzursuzluk veriyor zihnine.
Kâh birinin hışırtısını, kâh bir fısıltı,
Sanki çığlıklar duyuyor bazen de;
Aldanarak asılsız bir dedikoduya,
Gözcü uyanıyor ve ürperiyor,
Kulak kesiliyor korkuyla, oysa
Çevresinde derin sessizlik sürüyor;
Sadece mermer bir zindandan
Tatlı şırıltılarla fıskiyeler fışkırmada,
Ve, sevgilisi gülle hiç ayrılmayan
Bülbüller şakıyor karanlıkta;
Haremağası uzun süre kulak veriyor,
Ve uyku onu yeniden sarıyor.

Nasıl da çekicidir kasvetli güzellikleri
Muhteşem Doğu gecelerinin!
Nasıl da tatlı tatlı akar saatleri
Peygambere sevdalı gönüller için!
Nasıl bir erinçtir evlerinde böyle
Onların büyüleyici bahçelerinde,
Ayın güçlü etkisi altında
Her şeyin sırlarla ve sükûnetle
Ve kösnül esinlerle dolu olduğu
Güvenli haremlerin suskunluğunda!

Bütün eşler uyuyor. Biri uyumuyor.
Zor nefes alarak kalkıyor.
Yürüyor. Aceleci eliyle
Açtı kapıyı; karanlık gecede
Hafif adımlarla basıyor yere...
Duyarlı ve ürkek bir pineklemeyle
Yaşlı haremağası yatıyor önünde.
Ah, nasıl da merhametsiz onun yüreği:
Adamın huzurlu uykusu yanıltıcı!...
Kadın geçiyor önünden ruh gibi.

Karşısında bir kapı; tereddütle
Kadının titreyen eli
Doğru kilide dokunuverdi...
Girdi, bakıyor hayretler içinde...
İçine işlemişti gizli bir korku.
Kandil ışığı uzak bir köşede yanan,
Ve bir kivot[6] kederle aydınlanan,
Kızın temiz mi temiz uysal yüzü
Ve haç, kutsal aşkın simgesi olan,
Gürcü kızı! Bunların hepsi kalbinde
Yurduna dair bir şeyler uyandırdı,
Her şey unutulmuş günlerin sesleriyle

Birden belirsizce konuşmaya başladı.
Prenses uyumaktaydı karşısında,
Ve gençlik uykusunun sıcaklığıyla
Pembeleşmişti yanakları
Ve, sergileyip gözyaşlarının taze izini,
Baygın bir gülümsemeyle ışımıştı.
Yağmurla ağırlaşan bir çiçeği
Tıpkı böyle aydınlatır ay ışığı.
Gökten cennetin oğlu inmiş yere,
Sanki bir melek uyuyordu
Ve uykulu gözyaşları döküyordu
Haremin bahtsız esiresine...
Ah, Zarema, ne oldu sana?
Göğsü sıkışmış tasayla,
Elinde olmadan diz çöküyor,
Ve yalvarıyor:" Acı bana!...
Yalvarışlarımı geri çevirme no'lur!..."
Sözleri, tavırları, acıyla inlemesi
Genç kızın dingin uykusunu bölüverdi.
Korkuya kapılan prenses önünde
Yabancı genç kadını görüyor;
Panik içinde, titreyen eliyle
Onu yerden kaldırıp şöyle diyor:
"Kimsin sen? Tek başına, gece vaktinde,
Niçin buradasın?" "Sana geldim,
Kurtar beni; kaderimde benim için
Geriye bir umut kaldı sadece...
Mutluluğun uzun süre tattım zevkini,
Hatta daha da arttı günler geçtikçe...
Ama mutluluğun gölgesi terk etti beni;
Şimdi perişanım. Kulak ver, beni dinle.

Burada değil, doğdum uzak bir ülkede,
Çok uzaklarda... Ama geçmiş günlerin
İmgeleri bugüne dek benim
Derinliğine yer etmiş belleğimde.

Hatırlıyorum gökleri tutan dağları,
Gürül gürül boşanan dağ pınarlarını,
Geçit vermez geniş meşelikleri,
Başka yasayı, başka gelenekleri;
Ama nasıl bir kaderle ve niçin
Öz yurdumu böyle terk ettim,
Bilmiyorum, hatırladığım sadece
Deniz ve bir adam, yüksekte
Üstünde yelkenlerin...
Korku ve acı böylesine
Yaşamadım o günden bugüne;
Huzurlu bir sessizliğin içinde
Haremin gölgesinde geliştim
Ve ilk denemelerini aşkın
Uysal bir yürekle bekledim.
Gerçekleşti gizli arzularım.
Giray barışçıl bir gönenç adına
Durdurup korkunç akınları
Sırt çevirdi kanlı savaşlara
Ve hareminin yeniden farkına vardı.
Tedirgin bir bekleyişle hanın huzuruna
Çıktık biz. Han ışıltılı gözlerini
Benim üzerimde durdurdu suskunca,
Çağırttı beni... ve o günden beri
Aralıksız bir esrime içinde
Mutluluğu soluduk; ve kesinlikle
Ne bir kara çalma, ne bir kuşku,
Ne öfkeli bir kıskançlığın üzüncü,
Ne bir bezginlik engel olamadı bize.
Mariya! Sen hanın karşısına çıktın...
Heyhat, o günden sonra yüreği
Karardı caniyane bir düşünceyle!
Giray yatıp kalkarken ihanetle,
Dinlemiyor benim sitemlerimi,
Usandı o yüreğimin feryadından;
Ne eski duyguları, ne sohbetleri

Benimle hiç bulamıyor Giray han.
Bu suçla bir ilgin yok senin;
Biliyorum: kabahatli olan sen değilsin...
O halde dinle beni: Ben güzelim;
Tüm haremin içinde hâlâ benim için
Sadece sen tehlikeli olabilirsin;
Fakat tutkular için dünyaya gelmişim,
Ve sen sevemezsin benim gibi;
Zayıf, dermansız kalbini niçin
Soğuk güzelliğinle üzüyorsun peki?
Giray'ı bana bırak: O benim;
Yanıyor hâlâ buseleri bedenimde,
Bana büyük yeminler vermişti,
Tüm arzularını, tüm düşüncelerini
Çoktan kaynaştırmış benimkilerle;
Beni öldürecek onun ihaneti...
Ağlıyorum; görüyorsun, şimdi
Diz çöküyorum senin önünde,
Yalvarırım, suçlamaya gücüm yok seni
Mutluluğu, huzuru geri ver bana,
Ne olur, geri ver eski Giray'ı...
Sakın itiraz edeyim deme buna;
O benim! Basireti bağlandı senin yüzünden.
Nefretle, kederle, yalvarmayla,
Neyle istersen, onu uzaklaştır kendinden;
Yemin et... (Gerçi Kuran adına,
Hanın cariyeleri arasında,
Eski günlerin inancını unuttum ben,
Ama senin dinindendi annem).
Yemin et dininin üzerine
Zarema'yı Giray'a döndüreceğine...
Bana bak: Seni öldürmek zorunda
Kalırsam...elim alışkındır hançere,
Doğmuşum ben Kafkas yurdunda."

Böyle deyip birden kayboldu. Prenses de
Göze alamıyor izlemeyi ardı sıra.
Masum bir kız için anlaşılmazdır
Acı çektiren tutkuların dili,
Ama sesi bulanık da olsa açıktır;
Bu ses ona yabancı, bu ses ürpertici.
Hangi yakarılar, hangi gözyaşları
Kurtaracak bu rezillikten kızı?
Neler bekliyor onu? Yoksa
Geri kalanını acılı gençlik yıllarının
Aşağılık cariyelikte mi geçirecek o?
Oh, yüce Tanrım! Giray han
Şu bahtsız kızı uzak zindanında
Sonsuza dek unutabilse,
Ya da ansızın gelen bir sonla
Acılı günleri sona erse, –
Mariya ne büyük bir sevinçle
Bu kederli dünyayı terk ederdi!
Hayatın değerli anları çoktan geride
Kaldı, çoktan yok oldu hepsi!
Dünyanın bu ıssız yerinde neylesin?
Artık zamanıdır, Yolunu bekliyorlar
Ve Mariya'yı göklere, sinesine evrenin,
Aşina bir gülümsemeyle çağırıyorlar.

Günler akıp geçti; artık yok Mariya.
Öksüz bir anda sonsuz uykusuna daldı.
Yeni bir melek gibi aydınlattı o
Ne zamandır arzuladığı dünyayı.
Peki, onu ne götürmüştü mezara?
Çaresiz bir tutsaklığın elemleri mi,
Hastalık mı, başka bir kötülük mü yoksa?
Kim bilir? Zarif Mariya yok şimdi!...
İç karartıcı saray ıssızlaştı;
Giray sarayını terk etti yine;
Tatar yığınlarıyla başka bir ülkeye

Yeniden yöneltti amansız akınlarını;
Yine savaş fırtınalarında sağa sola
Atılıyor kana susamış, ruhu kederli:
Ama hanın yüreğinde saklı durmada
Başka duyguların neşesiz alevi.
O sık sık kaçınılmaz çarpışmalarda
Kılıcını kaldırıyor, ve kolu havada
Öylece hareketsiz kalıveriyor,
Çıldırmış gibi çevresine bakıyor,
Sararıyor, korkuya kapılmışçasına,
Ve bir şeyler fısıldıyor, ve kimi zaman
Irmak gibi sıcak gözyaşları döküyor han.

Unutulmuş ve aşağılanmış haremde
Görmüyor kimse yüzünü hanın;
Orada mahkûm olmuşlar ezince,
Gözetiminde soğuk bir hadımın
Yaşlanıyor kadınlar. Aralarında
Uzun zamandır yok Gürcü kızı;
O, haremin dilsiz muhafızlarınca
Serin suların girdabına bırakıldı.
Prensesin öldüğü gecede,
Zarema'nın da sona erdi azapları.
Ne kadar suçlu olsa bile,
Çok korkunç oldu cezası! –

Yakıp yıktıktan sonra Kafkasya'ya
Yakın bölgeleri savaş yangınıyla
Ve huzurlu köylerini Rusya'nın,
Han yeniden döndü Kırım'a
Ve anısına bahtsız Mariya'nın
Mermerden bir çeşme yaptırdı,
Sarayın bir köşesinde bir başına öyle.
Haçla kapatılmış üzerindeki
Muhammed'in hilali
(Kuşkusuz cesurca bir simge,

Cehaletin acınası bir ayıbı).
Bir yazıt: Yılların aşındırmasıyla
Hâlâ silinmemiş üzerindeki yazı.
Yabancı harflerinin ardında
Mermerde su şırıldıyor
Ve soğuk gözyaşlarıyla
Hiç durmaksızın damlıyor.
Bir ana da yas günlerinde böyle ağlar
Savaşta can veren oğlu için.
O ülkedeki genç kızlar
Bu eski hikâyeyi öğrendiler,
Ve bu kasvetli hazin anıta
Gözyaşı çeşmesi dediler.

Ve sonunda elveda deyip kuzeye,
Bırakıp uzun süre şölen sofralarını,
Gezdim Bahçesaray'ın, kendi haline
Terkedilmiş uyuklayan sarayını.
Ortasında ıssız koridorların
Dolaştım halkların afeti Tatar'ın
Gürültülü şölenler düzenlediği
Ve korkunç saldırılar sonrasında
Müthiş bir tembelliğe gömüldüğü yeri.
Şu an gönenç nefes alıyor hâlâ
Issız odalarında ve bahçelerinde;
Kızarıyor gülleri, oynaşıyor suları
Asmaların kıvrılıyor ince dalları,
Altın parıldıyor duvarların üzerinde.
Gördüm kırık dökük kafeslerini,
Ardında kadınların ilkgençliğinde
Kehribar tespihlerini çeke çeke
Derin sessizlikte iç çektikleri...
Gördüm hanın mezarını
Hükümdarların son barınağını.
Mezar sütunları taçlanmış
Mermerden bir sarıkla,

Açık bir söylentiyle duyurulmuş
Kaderin hükmü gördüğüm kadarıyla.
Nereye kaybolmuş hanlar, nerede harem?
Derin bir sessizlik, hüzün var her şeyde,
Değişmiş her şey... ama yüreğim
Bunlarla dolu değildi o günlerde:
Fıskiyelerin şırıltısı, güllerin soluyuşu
Sürüklüyordu elde olmadan unutuşa,
Ve zihin istemdışı kapılıyordu
Sözle açıklanamaz bir heyecana,
Ve uçan bir gölge gibi sarayda
Önümde bir kız belirip kayboluyordu!...

Ah, dostlar, kimin gölgesini gördüm ben?
Söyleyin bana: Kimin tatlı hayali
O zaman izlemişti beni peşimden
O büyüleyici, karşı konulmaz imgesi?
Mariya'nın lekesiz ruhu mu
Göründü bana, Zarema mı yoksa
Kıskançlıkla yanarak savruluyordu
Issızlaşmış haremin ortasında?

Buna benzer dünyevi güzelliği
Ve tatlı bir bakışı daha anımsıyorum,
Ona uçuyor gönlümün düşünceleri,
Bu sürgünlüğümde onu özlüyorum...
Çılgın! Yeter artık! Bu iş bitsin
Beyhude özlemleri yeniden ateşleme,
Mutsuz aşkın isyancı düşlerine
Karşılığını sen çoktan ödedin –
Mahzun tutuklu, kendini toparla,
Uzun sürmez zincirlerinden ayrılman
Ve küstah lirinle şu dünyada
Çılgınlığını açığa vurman!...

Esin perilerinin, barışın âşığı,
Ben unutup şanı, sevdayı,
Ah, yakında yine görürüm sizi,
Salgir'in sevinçli kıyıları!
Kıyı boyu dağlarının yamacına
Gelirim gizli anılarla dolu, –
Ve Kırım'ın dalgaları bir kez daha
Sevindirir benim tutkulu bakışlarımı.
Büyüleyici ülke! Neşesi gözlerin!
Orada capcanlı her şey: Ormanlar, tepeler,
Kehribarı, yakutu asma üzümlerin,
Korunaklarının güzelliğiyle vadiler,
Ve akarsuları ve kavakların serinliği...
Her şey ayartır yolcunun duyusunu,
Dingin sabah vaktinde,
Dağların arasında, kıyı yolu üzerinde,
Alışkın atı hızla giderken,
Ve yeşillenen buğulu su, önünde
Işıl ışıl parlayıp şırıldarken
Ayı-Dağı'nın kayalıkları çevresinde...

NOTLAR

1 Sadi'nin *Bostan* adlı eserinden bir alıntı. Puşkin, söz konusu alıntının doğrudan Fransızcasını kaynak alarak, son cümlede değişiklik yapmış. *Bostan*'da cümlenin başlangıcı şöyle: "Bizim gibi nice kimseler bu çeşme başında oturmuş, sonra gözlerini kapayarak gitmişler (...)" (ç. n.)

2 Kırım Hanlığı Ukrayna'daki Polonya topraklarını sürekli tehdit altında bulunduruyordu. Hanlar 18. yüzyılın altmışlı yıllarına kadar tam iki yüzyıl Polonya'dan askeri ve mali taleplerde bulunmuşlardır. (ç. n.)

3 Değişik birliklerden oluşan Kırım ordusu hanlara karşı sık sık ayaklanıyordu, onları devirip yerlerine kendi seraskerlerini geçiriyorlardı. (ç. n.)

4 Kırım hanlarının toprakları, Kırım Yarımadası sınırlarından Kafkas dağ eteklerine kadar uzanıyordu. Kafkas dağlıları Kırım topraklarını sürekli tehdit altında bulunduruyorlardı. (ç. n.)

5 13. yüzyılda Kırım'ın güney kıyılarında kendi kolonilerini kuran Cenevizliler haklarını ancak Türklerin, kalelerini yıkıp Cenevizlere ait tüm kolo-

nileri yok ettikleri 1475 yılına kadar korumuşlardı. İstanbul'un fethedilmesiyle Boğazların Türklerin eline geçmesi, Cenevizlerin Karadeniz'e çıkışlarını kesinlikle engellemişti. (ç. n.)

6 Rus evlerinde ikonaların bulunduğu köşe ya da dolap. (ç. n.)

ÇİNGENELER

(1824)

Çingeneler gürültülü kalabalıkla
Besarabya ovasında göç ediyorlar.
Onlar bugün bir ırmağın üstünde
Yıpranmış çergelerinde geceliyorlar.
Özgürlük gibi, neşelidir konak yerleri
Ve huzurlu uykuları gökyüzünün altında...
Kilimlerle yarı örtülü arabaların
Bir ateş yanıyor tekerlekleri arasında;
Bir aile akşam yemeği hazırlıyor. Atlar
Otlanıyor boş tarlada. Çadırın arkasında
Evcil bir ayı sere serpe yatıyor.
Her şey capcanlı bozkırın ortasında:
Sabahleyin uzak olmayan yollarına
Hazırlanan ailelerin dingin gaileleri,
Ve kadın şarkıları, ve çocuk çığlıkları,
Ve çın çın öten seyyar örsün yankısı.
Ama ansızın bir uyku sessizliği
İniyor göçebe kampının üzerine,
Bozkırın sessizliğinde duyuluyor şimdi
Köpek havlamaları, at kişnemesi.
Ateşler sönmüş her yerde.
Ortalık sakin, ay parlıyor
Tek başına göğün doruklarından
Ve sessiz kampı aydınlatıyor.
Yaşlı bir adam var uyumayan,
Çadırında son sıcaklığıyla ısınmış
Korların karşısında oturuyor,
Ve gecenin buğusuyla kaplanmış
Bozkırın uzaklarına bakıyor,
Yaşlı adamın genç kızı
Issız kırlarda gezintiye çıkmış.
Şen şakrak yaşamaya alışmış.
Gelir. Ama artık gece oldu,
Ay da terk eder biraz sonra
Uzak göklerin bulutlarını;

Zemfira hâlâ yok, ihtiyarın da
Soğumakta acınası aşı.

İşte Zemfira. Peşinden aceleyle
Bozkırda bir delikanlı geliyor;
Hiç tanımıyor onu Çingene.
Genç kız: "Babacığım," diyor.
"Konuk getiriyorum: Bu genci
Kurganın ardında tenhada buldum
Ve geceleyin obamıza çağırmış oldum.
Çingene olmak istiyor bizim gibi;
Kanun da düşüvermiş arkasına,
Ama ona arkadaş olacağım ben de.
Adı Aleko; her yere, oraya buraya
Dünden hazır benimle gelmeye."

Yaşlı Adam

Memnun oldum. Sabaha değin
Kal örtüsü altında çergimizin
Ya da daha uzun kalabilirsin yanımızda,
Nasıl istersen. Ben hazırım seninle
Ekmeği de, barınağı da bölüşmeye.
Bizden ol, alışırsın bizim yazgımıza,
Özgürlüğümüze, avare yoksulluğumuza;
Yarınsa şafağın sökmesiyle birlikte
Hep beraber yola çıkarız aynı arabayla;
Şu ya da bu zanaata başlarsın:
Demir döversin ya da şarkı çığırırsın
Ve köy köy dolaşırsın ayıyla.

Aleko

Kalıyorum.

Zemfira

O benim olacak:
Kim uzaklaştırabilir ki onu benden?
Ama vakit geç oldu. Yeni ay battı;
Kırları sis kaplamış baştan aşağı
Gözlerim de kapanıyor kendiliğinden.

Gün ağardı. İhtiyar usulca dolaşıyor
Sessiz çadırın etrafında. Yaşlı adam:
"Kalk, Zemfira," dedi. "Güneş doğuyor,
Uyan, konuğum! Vakit tamam!
Terk edin çocuklar, şu miskinlik yatağını."
Çingeneler gürültüyle döküldüler dışarıya,
Çadırlar toplanıp katlandı,
Arabalar hazır uzun yolculuğa çıkmaya;
Hep birlikte yola düzüldüler: Ve işte
Kalabalık ıssız ovalarda dalgalanıyor.
Eşekler iki yanına atılmış selelerde
Oynayan çocukları götürüyor;
Kocalar, kardeşler, karılar, kızlar,
Yaşlısı genci peşi sıra yürüyorlar;
Çingene nakaratları, patırtı, çığlıklar,
Ayının homurtusu ve zincirinin
Dayanılmaz şakırtısı.
Alacalığı parlak yıpranmış giysilerin,
Çocukların ve yaşlıların çıplaklığı,
Ve havlayışı, ve uluyuşu köpeklerin,
Gayda uğultusu, teker gıcırtısı –
Her şey yoksul, her şey uyumsuz ve vahşi;
Ama bunlar öyle canlı ve tedirgin edici,
Bizim ölgün gönencimizden öylesine farklı,
Ve bu avare yaşama öyle yabancı ki,
Tıpkı kölelerin tekdüze şarkıları gibi...

Delikanlı üzüntüyle seyrediyordu
Terk ettikleri ıssızlaşmış düzlükleri
Ve içindeki kederin gizli nedenini
Açıklamaya cesaret edemiyordu.
Kara gözlü Zemfira onunla, şimdi,
O dünyanın özgür bir sakini.
Ve güneş başının üstünde neşeyle
Gün ortasının güzelliğiyle parlıyor;
Peki, delikanlının kalbi neden titriyor?
Ona azap çektiren nasıl bir endişe?

Tanrının küçük kuşu hiç bilmez
Ne bir emek, ne bir tasa,
Kendine zahmetle örmez
Uzun ömürlü bir yuva,
Dalda uyur uzun gecelerde;
Güneş kıpkırmızı doğar,
Kulak verir Tanrının sesine,
Silkinip canlanır ve cıvıldar.
Doğanın görkemi baharın ardından
Gelir geçer kavurucu yaz günleri –
Ve peşinden geç kalan hazan
Getirir kötü havaları ve sisleri:
Bunalır, hüzünlenir kişi;
Kuşcağız uzak diyarlara uçar
Mavi denizlerin ötesindeki
Sıcak ülkelere bahara kadar...

Gamsız küçük kuş gibi
Göçebe bir sürgündü o da,
Güvenli yuva nedir bilmezdi
Ve yadırgardı her bir şeyi.
Her yer ona yoldu, her tarafta
Barınak bulurdu geceleyeceği;
Sabahları uyanınca günlerini

Teslim ederdi Tanrı buyruğuna,
Yaşamın kaygı ve endişeleri
Sindirmezdi içindeki miskinliği.
Büyülü şanın kimileyin
Uzak yıldızı çekerdi onu,
Birden eğlence ve debdebenin
Bazen kalbinde doğduğu olurdu;
Kimsesiz başının üstünde, havada
Çoğu zaman şimşekler çakardı;
Ama o fırtınaların altında
Açık havada kayıtsızca uyuklardı.
Ve yaşardı hükmünü tanımadan
Kahpe feleğin, kör yazgının;
Ama uysal ruhuyla onun
Ne tutkular oynamıştı Tanrım!
Ne galeyanlar kaynamıştı
Onun bitkin düşmüş yüreğinde!
Çoktan mı, yoksa bir zaman mı
Yatışmıştı bu tutkuları?
Onlar canlanacaklar: Durun hele!

Zemfira

Söyle, canım: Acımıyor musun
Sonsuza dek terk ettiklerine?

Aleko

Terk ettiğim de neymiş böyle?

Zemfira

Pekâlâ biliyorsun:
Anayurdunun insanlarını, kentleri.

Aleko

Neye acıyacağım? Sen bilseydin,
Gözlerinde bir canlandırabilseydin
Boğucu kentlerin tutsaklığını!
Orada duvarların ardına yığılı insanlar
Ne sabahın serinliğini solurlar,
Ne de çayırların bahar kokularını;
Düşünceler kovulur, çekinirler aşktan,
Mal gibi satarlar kendi özgürlüklerini,
Putların önünde baş eğip, onlardan
Para ve zincir dilenir tekmili.
Neleri mi geride bıraktım?
Önyargıları, ihanet heyecanlarını,
Baskılarını çılgın kalabalığın
Ya da şaşaalı yüzkarası bir alçaklığı.

Zemfira

Ama orada büyük saraylar,
Orada rengârenk halılar vardır,
Orada gürültülü şölenler, oyunlar,
Orada kızların kıyafeti ne kadar çoktur!

Aleko

Gürültüsü de neymiş kent eğlencelerinin?
Neşe olmaz, aşkın olmadığı yerde;
Kızlarsa... Sen onlardan daha güzelsin
Pahalı elbiseler olmasa da üzerinde,
Gerdanlıkların ve incilerin!
Değişme sen, tatlı sevgilim!
Bana gelince... Aşkı, avare günlerimi
Seninle paylaşmaktır tek isteğim
Ve bu gönüllü sürgünlüğümü...

Yaşlı Adam

Sen yine de hoşlanıyorsun bizden
Varlıklı insanların arasında doğsan da;
Refaha alışkın olan insan için ama
Özgürlüğün tadı sürmez ebediyen.
Şöyle bir hikâye vardır bizde:[1]
Bir kral güneyli bir adamı aramıza
Sürgüne göndermiş vaktiyle.
(İsmini biliyordum ya,
Şimdi unuttum nedense).
Yaşlı başlı olmasına rağmen
Genç ve canlıymış yumuşak huyuyla:
Çok güzel şarkı söylermiş.
Ve sesi suların şırıltısı gibiymiş.
Ve herkes hayranmış ona,
Yaşıyormuş Tuna kıyılarında
Kimselerin kırmadan kalbini,
İnsanları hikâyelerle büyüleyerek;
Hiç davranmazmış art niyetli,
Çocuklar gibiymiş zayıf ve ürkek;
Yabancı insanlar bu ihtiyara
Hayvan ve balık avlarlarmış;
Hızla akan ırmak donmaya,
Kudurmaya başlayınca kış tipileri,
Yün postlarla sararlarmış
Mübarek ihtiyarın bedenini;
Ama sefil yaşamın gailelerine
Yaşlı adam alışamamış asla;
Bir deri bir kemik dolaşmış avare,
Bir gün Tanrının gazabına
Uğradığını söylemiş bir suçu nedeniyle,
Beklemiş bir kurtuluş gelecek mi diye.
Ve sürekli özlemle yanan mutsuz adam,
Tuna kıyılarında dolaşıp durmuş,

Ve acılı gözyaşları dökmüş,
Uzaklardaki kentini hiç unutmadan.
Ve ölürken vasiyet etmiş yaşlı adam,
Güneye götürsünler diye
Hasretlik çeken kemiklerini,
Bu yabancı diyarın –ölümle de–
Huzur bulmayan misafirlerini...

A l e k o

İşte bu senin oğullarının yazgısı,
Ey, Roma, ey, şanlı küre![2]
Aşkın şarkıcısı, tanrıların şarkıcısı,
Neyin nesi bu şan? Söyle bize!
Övgü sözleri, uğultusu mu kabrin
Bir ses mi dolaşan kuşaktan kuşağa,
Yoksa dumanlı bir çergenin altında
Hikâyesi mi vahşi bir Çingene'nin?

İki yaz geçti. Çingeneler aynı şekilde
Huzur içinde birlikte dolaşıyorlar;
Eskisi gibi konakladıkları her yerde
Konukseverlik ve sükûnet buluyorlar.
Hor görerek zincirlerini aydınlanmanın,
Aleko özgür Çingeneler gibi;
Kaygı ve pişmanlık duymaksızın,
Sürdürüyor göçebe günlerini.
Hiç değişmedi o, ve aynı kabilede;
Geçmiş yıllarını hatırlamıyor bile,
Çingene yaşantısına alışmış çoktan.
Seviyor konak yerlerinin gölgesini,
Ve sonsuz bir avarelikle esrimelerini,
Ve kısır dillerini tınlamalı çıkan.
Doğduğu ininden kaçan bir ayı,

Çadırının tüylü misafiri onun,
Köylerde, bozkır yolu boyu,
Önünde bir Moldavya avlusunun,
Ürkek bir kalabalığın önünde
Hem ağır ağır oynuyor, hem böğürüyor,
Hem de bezdirici zincirini kemiriyor.
Yaşlı adam dayanmış yol değneğine,
Miskin miskin tef çalıyor,
Aleko ayıyı yönetiyor şarkıyla,
Zemfira ise dolaşıp halkın arasında
Gönülden bahşişleri topluyor.
Akşam oluyor; Ezilmemiş darıyla
Üçü birlikte hazırlıyor yemeklerini;
İhtiyar uyudu – her şey yolunda...
Sessiz ve karanlık çergenin içi.

Bahar güneşinin altında ihtiyar
Isıtıyor hanidir soğuyan kanını;
Beşik önünde aşk şarkısı söylüyor kızı.
Aleko dikkatle dinliyor ve sararıyor.

Zemfira

Yaşlı koca, kuduruk koca,
Kes beni, yak beni:
Kaya gibiyim: korkmam
Ne bıçaktan, ne ateşten.

Nefret ediyorum senden,
Tiksiniyorum senden;
Bir başkasını seviyorum,
Ölüyorum sevgiden.

Aleko

Sus. Bu şarkı usandırdı beni,
Vahşi şarkıları sevmiyorum.

Zemfira

Sevmiyorsun ha? Bana ne!
Şarkıyı kendim için söylüyorum.

Kes beni, yak beni,
Hiçbir şey demeyeceğim;
Yaşlı koca, kuduruk koca,
Kim olduğunu öğrenemezsin.

O bahardan daha tazedir,
Yaz gününden daha ateşli;
Öyle genç, öyle cesur ki!
Beni de bir seviyor ki!

Onu nasıl okşamıştım
Gecenin suskunluğunda!
Ne gülmüştük o zaman
Senin bembeyaz saçlarına!

Aleko

Sus, Zemfira, tamam...

Zemfira

Peki, şarkımı anlamadın mı?

Aleko

Zemfira!...

Zemfira

Kızmakta özgürsün
Senin için söylüyorum bu şarkıyı.

(uzaklaşır ve şarkıyı sürdürür: "Yaşlı koca vs).

Yaşlı Adam

Evet, hatırlıyorum, hatırlıyorum: Bu şarkı
Bizim zamanımızda yakılmıştı.
Milletin eğlencesinde eskiden beri
İnsanların arasında söylenirdi.
Göç ederken Kagul bozkırlarında[3]
Mariula'm kış gecelerinde bazen,
Kızımızın beşiğini sallarken
Bu şarkıyı söylerdi ateşin karşısında.
Yıllar geçip giderken zihnimde
Daha belirsizleşiyor giderek;
Ama bu şarkı yer etmiş belleğimde
Gitgide derinlere işleyerek.

Derin bir sessizlik; gece; Ayla
Süslenmiş güneyin gök mavisi ufku,
Yaşlı adamı uyandırdı Zemfira:
"Ah, babacığım," dedi, "Aleko kötü:
Dinle, ağır uykusunun arasından
İnliyor ve hıçkırıyor durmadan."

Yaşlı Adam

Dokunma ona, koru sessizliğini:
Duymuştum bir Rus söylencesi:

Şimdi olduğu gibi gece yarısında
Uyuyanın nefesini daraltırmış ev cini;
Henüz tanyerleri ışımadan da
Uzaklaşırmış. Yanımda kal en iyisi.

Zemfira

Babacığım! "Zemfira!" diye mırıldanıyor.

Yaşlı Adam

Onun gözünde daha değerlisin dünyadan,
Bak, uykusunda bile seni arıyor.

Zemfira

Bir süredir soğudum onun aşkından,
Sıkıyor beni, kalbim özgürlük istiyor,
Artık ben... Sus! İşitiyor musun? Adını,
Başka birinin adını mırıldanıyor...

Yaşlı Adam

Kimin ismini?

Zemfira

Duyuyor musun? Hırıltılı feryadını
Ve kızgın diş gıcırtısını! Ne ürpertici!
Onu uyandıracağım.

Yaşlı Adam

Yok yere
Gece cinini ürkütme;
Kendiliğinden gider.

Zemfira

Döndü yatakta,
Doğruldu; beni çağırıyor; uyandı o.
Ona gidiyorum. Hoşça kal, uyu güzelce.

Aleko

Neredeydin?

Zemfira

Babamla oturuyordum.
Bir cin canından bezdiriyordu seni,
Düşünde acılar çekiyordu ruhun.
Ah, beni öyle korkuttun ki:
Dişlerini gıcırdatıyordun uykunda
Ve beni çağırıyordun.

Aleko

Düşüme giren sendin.
Görüyordum, sanki aramızda...
Karabasan gibiydi gördüklerim!

Zemfira

Sinsi düşlere inanma.

Aleko

Ah, inanmıyorum hiçbir şeye:
Ne yeminlere, ne rüyalara,
Hatta ne de senin yüreğine.

Yaşlı Adam

Ne diye sen çılgın delikanlı,
Ne diye ah çekiyorsun biteviye?
Burada insanlar hür, açıktır gök kubbe,
Ve güzelliğiyle ünlüdür buranın kadınları.
Kederlenme: Bu dert öldürür seni.

Aleko

Baba, Zemfira artık sevmiyor beni.

Yaşlı Adam

Rahat ol, dostum o daha bebek,
Senin üzüntün biraz akılsızca:
Sen seviyorsun eziyetle, azapla,
Kadın yüreğiyse sever eğlenerek...
Bak: Uzakta şu gök kubbenin altında
Ay nasıl da özgürce dolaşıyor;
Yanından geçerken bütün doğaya
Parıltısını eşit şekilde döküyor.
Şöyle bir göz atıp bir buluta,
Onu aydınlatıyor mükemmelce,
Ve işte – şimdi geçti bir başkasına,
Ama bu ziyaret olacak kısa süreliğine.
Kim ona gökte yer gösterebilir,
"Dur bakalım orada!" diyerekten.
Kim genç bir kızın kalbine söyleyebilir:
"Sadece birini sev, kal öyle değişmeden?
Dert etme!

Aleko

Nasıl da severdi beni!
Nasıl bir tapınmayla ve şefkatle
Bozkırın derin sessizliğinde
Benimle gece saatlerini geçirirdi!
Çocuksu bir sevinçle dolu
Sık sık o tatlı cıvıltısıyla,
Beni esriten öpüşüyle ya da,
Nasıl bir anda dağıtabiliyordu
Benim karamsar düşüncelerimi!
Ne var ki, Zemfira vefasız biri oldu!
Zemfiram artık benden soğudu.

Yaşlı Adam

Dinle, şimdi kendim hakkında
Bir hikâye anlatacağım sana
Uzun, uzun zaman önce, Moskal'ın[4]
Tuna'yı henüz tehdit etmediği günlerde
(Aleko oğlum, dinle bakalım,
Eski kederim nasıl canlanıyor belleğimde) –
Sultandan korkardık o sıralarda;
Akkerman'ın kulelerinden Bucak'ı da[5]
Bir paşa yönetiyordu aynı zamanda –
Çok gençtim; ve o yıllarda
Yüreğim kaynıyordu coşkuyla,
Buklelerimde bir tek bile
Beyaz saç teli yoktu daha;
Güzel kızların içinde
Biri vardı... Onu seyretmiştim
Güneşe bakar gibi hayranlıkla
Ve sonunda o benim dedim.

Ah, gençliğim ne büyük bir hızla
Kayan yıldızlar gibi akıp gitti!

Ama geçiverdin sen – aşk dönemi
Daha hızlı: Mariula yalnızca
Bir yıl sevebildi beni.

Bir gün Kagul sularının kenarında
Yabancı bir Çingene obasına rast geldik;
Çadırları kurdular dağın eteğine, yanımıza,
Hep birlikte iki gece geçirmiştik.
Ayrıldılar üçüncü günün sonunda,
Ve küçük kızını bırakıp ardında
Mariula da peşlerinden gitmişti.
Bense uyuyordum tatlı tatlı;
Gün ağardı, uyandım: Kadınım yoktu!
Arıyorum, sesleniyorum, izi de kaybolmuştu.
Ağlıyordu Zemfira annesinin özlemiyle,
Ben de ağlamaya başladım!... O günden sonra
Dünyanın tüm kızlarından soğudum ben de;
Benim gözlerim aralarından asla
Seçmedi kendine bir hayat yoldaşı,
Ve yalnız geçen boş zamanlarımı
Bir daha hiç kimseyle bölüşmedim.

Aleko

Ama nasıl olur da hemen koşmadın
Peşinden bu soysuz herifin
Hem eşkıyanın, hem de kancığın
Yüreğine hançeri saplamadın?

Yaşlı Adam

Niye? Gençlik kuşlardan daha özgürdür.
Kimin gücü yeter aşkı durdurmaya?
Mutluluk sırayla herkese bahşedilir;
Bitmiş olan şey yaşanmaz bir daha.

Aleko

Böyle olamam. Hayır, vuruşmadan
Haklarımdan vazgeçmem kesinlikle;
Öcümün zevkini çıkarırım hiç değilse.
Oh, hayır! Uçurumun üstünde denize bakan
Uyuyan düşmanımı bir bulsam,
Yemin ederim, tekmem o anda
Aman zaman tanımazdı imansıza;
Denizin dalgalarına, kılım kıpırdamadan
İtiverirdim savunmasızı;
Kendine gelirken ansız korkusunu
Artırırdım acımasız bir kahkahayla
Ve düşerken çıkardığı boğuk uğultu
Uzun süre pis bir sevinç ve haz verirdi bana.

Genç Çingene

Bir daha... Bir öpücük daha!

Zemfira

Vakit geldi. Kocam kıskanç ve sinirli.

Çingene

Bir tek... veda öpücüğü, daha uzun ama!

Zemfira

Kocam gelmeden, hoşça kal hadi!

Çingene

Söyle, ne zaman buluşacağız bir daha?

Zemfira

Bu akşam, Ay battığında,
Mezarlığın üstünde, ardında tepenin...

Çingene

Yalan atıyor, gelmeyecek o.

Zemfira

Kaç – işte o. Geleceğim sevgilim.

Aleko uyuyor. Kafasında
Bulanık bir görüntü geziniyor;
Karanlıkta uyanarak bir çığlıkla,
Kıskançlık içinde kolunu uzatıyor;
Ürkek ürkek uzanan eli
Soğuk örtülere yapışıyor –
Uzaklarda onun sevgilisi...
Titreyerek doğruldu ve kulak veriyor...
Her şey sessiz: içini bir korku sarıyor,
Hem ateş, hem soğuk dolanıyor damarlarında;
Kalkıyor ve çadırdan çıkıyor, dehşet içinde
Boş boş dolaşıyor arabaların çevresinde;
Etraf durgun, sessizlik hüküm sürüyor kırlarda;
Karanlık, Ay batmış sislerin içine,
Yıldızların hayal meyal görünüyor aldatıcı ışığı,
Islak buğuda zor fark edilen ayak izleri
Uzaktaki kurganın gidiyor ötelerine:

Aleko takip ediyor sabırsızca,
Uğursuz iz nereye uzanıyorsa.

Yolun sonunda tam önünde
Uzakta bir mezar görünüyor,
Dermansız ayaklarını oraya sürüyor
Azaplar çekiyor bir önseziyle,
Dudakları titriyor, titriyor dizleri,
Yürüyor... ve birden... düş mü yoksa?
Ansızın görüyor yan yana iki gölgeyi
Ve fısıltılar duyuyor hemen yakınında,
Lekelenen mezarın üstünde.

Birinci Ses

Gitmeliyim.

İkinci Ses

Birazcık bekle!

Birinci Ses

Gitmeliyim, sevgilim.

İkinci Ses

Hayır, hayır, kal, sabahı görelim.

Birinci Ses

Çok geç oldu.

İkinci Ses

Ne kadar ürkek seviyorsun!

Bir dakika!

Birinci Ses

Beni mahvetmek istiyorsun.

İkinci Ses

Bir dakika!

Birinci Ses

Ya, ben yokken
Kocam uyanırsa...

Aleko

Uyandım ben.
Nereye böyle? Acele etmeyiniz ikiniz;
Burada, mezarın başında rahat edersiniz.

Zemfira

Sevgilim, kaç, çabuk kaç!

Aleko

Dur hele!
Yakışıklı delikanlı, nereye?
Geber!

(*Bıçağı ona saplar*)

Zemfira

Aleko!

Çingene

Ölüyorum!

Zemfira

Aleko onu öldüreceksin!
Bak: kana bulanmış her yanın!
Ah, ne yaptın sen?

Aleko

Hiçbir şey.
Şimdi onun aşkını solu bakalım.

Zemfira

Hayır, tamam, korkmuyorum senden,
Tehditlerini umursamıyorum,
Ve cinayetini lanetliyorum.

Aleko

Öyleyse sen de geber!

(*onu da bıçaklar*)

Zemfira

Severek öleceğim.

Tan kızıllığıyla aydınlanmış doğu
Işıldıyordu. Aleko tepenin gerisinde,

Elinde bıçağıyla kana bulanmış halde
Bir mezar taşının üzerinde oturuyordu.
İki ceset yatıyordu tam karşısında;
Katilin yüzü korkunç haldeydi;
Çingeneler kalabalığı endişeyle
Aleko'nun almıştı çevresini;
Bir tarafta mezar kazıyorlardı,
Kadınlar sırayla yürüyerek kederle,
Ölülerin gözlerini öpüyorlardı.
Yalnız başına oturuyordu yaşlı baba
Ve kederin sessiz durgunluğuyla
Ölmüş olan kızına bakmaktaydı.
Kaldırıp taşıdılar ölüleri
Ve toprağın soğuk bağrına
Koydular genç çifti.
Aleko uzaktan izliyordu her şeyi.
Son bir avuç toprakla
Örttüklerinde üzerlerini,
O suskun, yavaşça eğildi
Ve taştan otların üzerine yığılıverdi.

Ve sonra ihtiyar yaklaşıp dedi ki:
"Mağrur adam, terk et bizi!
Bizler vahşiyiz, yasa bilmeyiz
Ne işkence ederiz, cana kıyarız ne de,
Aramızda kan ve gözyaşı istemeyiz.
Bu yüzden yaşayamayız bir caniyle.
Sen doğmamışsın yabanıl bir yazgı için,
Özgürlüğü sadece kendine istemektesin;
Sesin bizlere korkutucu gelir:
Biz ürkeğiz ve iyi kalpliyiz,
Sen kötü ve cesursun – bırak artık bizi,
Elveda! Huzur seninle olsun."

Böyle dedikten sonra göçebe kafilesi
Konakladıkları bu dehşet vadisinde,

Gürültü bir kalabalıkla harekete geçti
Ve kısa bir süre sonra gözlerden yitti
Bozkırın derinlerinde. Bir araba sadece,
Üzeri yırtık pırtık kilimle örtülü,
Bu uğursuz ovayı terk etmiyordu.
Kimileyin tıpkı böyle kış öncesi
Sislerle kaplı bir sabah vakti,
Havalanır üzerinden kırların
Sürüsü gecikmiş turnaların
Ve çığlıkla güneye atılır,
Vurulmuş öldürücü bir kurşunla
Biri umutsuzca geride kalır,
Havada salınarak yaralı kanadıyla...
Gece oldu; karanlık arabada
Kimse ateş yakmadı,
Kimse bu seyyar damın altında
Sabaha kadar uyumadı.

EPİLOG

Büyülü şarkıların kudretiyle
Bulutlanmış belleğimde benim
Böyle canlanıyor görüntüleri
Kâh aydınlık, kâh kederli günlerin.
Savaşın korkunç uğultusunun
Uzun, çok uzun süre dinmediği,
Ve İstanbul'a Rus'un[6]
Buyurucasına sınırlar gösterdiği,
İki başlı yaşlı kartalımızın hâlâ
Geçmişin şanıyla ses getirdiği ülkede,
Bozkırın ortasında, eski ordugâhların
Savunma mevzilerinin üzerinde,
Rastladım uysal özgürlük çocuklarının –
Çingenelerin barışçıl kafilelerine.
Onların avare kalabalığının ardında
Sık sık bozkırlarda dolaştım,
Yavan yemeklerini paylaştım
Ve uyudum ateşlerinin başında.
Ağır ağır ilerlemelerinde sevdim
Sevinçli uğultusunu şarkılarının –
Ve uzun süre sevgili Mariula'nın
Okşayan ismini yineledim.

Ama sizin de yok mutluluk aranızda,
Doğanın yoksul evlatları!
Ve yırtık çergelerinizin altında
Kahredici uykular yaşıyor,
Göçebe gölgelikleriniz sizin de
Belalardan kurtulamadı bozkırlarda,
Ve ölümcül ihtiraslar her yerde,
Ve savunmasızsınız yazgı karşısında.

NOTLAR

1 Yaşlı Çingene, Romalı şair Publius Ovidius Naso'dan (MÖ 43-MS 17) söz ediyor, imparator Augustus tarafından Karadeniz kıyılarına sürgüne gönderilmişti. (ç. n.)
2 Üzerinde taç ve haç olan imparatorluk iktidarının simgesi altın küre. (ç. n.)
3 Moldavya'nın güneyinde bulunan bir kasaba. (ç. n.)
4 Ukraynalılar Moskova'yı böyle adlandırıyor, bizdeki Moskof'un karşılığı. (ç. n.)
5 Dinyester ve Tuna ırmakları arasındaki Karadeniz kıyı bölgesi. Merkezi ünlü bir kalesi olan Akkerman'dı. Şehir Ruslar tarafından 1806 yılında ele geçirilmiş, 1812'de de bütün bölge Rus topraklarına katılmıştır. (ç. n.)
6 Rus-Türk Savaşının sona ermesinden sonra 1812 yılında yapılan Bükreş antlaşmasına göre belirlenen sınırlar. (ç. n.)

KONT NULİN

(1825)

Haydi, vakit geldi! Av borusu çalıyor;
Köpek bakıcıları av kıyafeti içinde[1]
Binmişler atlarına şafakla birlikte,
Tazılar tasmalarında hoplayıp sıçrıyor.
Kapı önüne çıkıyor beyefendi,
Çevresine göz atıyor elleri böğründe;
Memnuniyet okunan çehresi
Parlıyor keyifli bir kibirle.
Üzerinde sımsıkı saran cepkeni,
Kuşağında Türk kaması,
Koynunda rom matarası,
Ve bir boru bronz zincirli.
Karısı, başında gece takkesi,
Omzunda şalıyla, uykulu gözlerle
Pencereden izliyor kızgın şekilde
Kalabalığı, tazıların telaşını.
İşte atını getirdiler kocasına;
Atın yelesine yapışıp, ayağını
Geçiriyor üzengiye ve karısına:
"Beni bekleme!" diye bağırıyor
Ve ardından düzülüyor yola.

Eylülün son günlerinde
(Rezil bir düzyazı bu ifade)
Köy sıkıcı: Çamur, berbat bir hava,
Güz yeli, serpiştiren kar hafiften
Ve kurt ulumaları. Ne sevinç ama
Bir avcı için! Rahat yüzü görmeden,
Evden uzak bir arazide at oynatır,
Konaklayacak yer bulur her yerde,
Çarpışır, ıslanır, kutlamasını yapar
Yok edici bir baskının ertesinde.

Peki, karısı ne yapmakta
Kocası yokken bir başına?
Az mıdır onun meşguliyetleri?

Mantar tuzlama, kazların beslenmesi,
Ismarlanması öğlen ve akşam yemeğinin,
Kilere ve bodruma göz atma.
Gözü her yerde olmalı ev sahibesinin:
Bir şeyler fark edebilir anında.

Kahramanımız ne yazık ki...
(Ah, unuttum ad vermeyi ona.
Kocası ona hitap etmekteydi
Nataşa diye, ama bu kadına
Natalya Pavlovna diyelim)
Ne yazık ki, Natalya Pavlovna
Ekonomik işleriyle malikânenin
Pek ilgilenmiyordu öyle, zira
O, babadan kalma kurallarla
Değil, soyluların kabul edildiği
Yatılı bir okulda yetişmişti,
Fransız göçmeni Falbala'nın yanında.

Oturuyor pencerenin önünde;
Dördüncü cildini almış eline
Çok duygusal bir romanın:
Aşkı Eliza ve Arman'ın
İki ailenin mektuplaşması ya da –
Çok eski, klasik bir roman
Uzun, fazlasıyla uzun olan
Romantik girişimlerin çok uzağında,
Aşırı ahlak ve ciddiyet kokan.

Kitabı Natalya Pavlovna
Dikkatle okuyordu başta.
Ama kısa bir süre sonra ilgisi
Avluda baş gösteren dalaşmaya
Kaydı keçiyle avlu köpeği arasında
Ve bir süre bununla ilgilendi.
Çocuklar kahkaha atıyorlardı çevrede.

Bu arada ıslanmış bir horozun ardında,
Dertli yaygaralarıyla aheste aheste
Hindiler geziniyordu pencerenin altında;
Üç ördek çırpınıyordu su birikintisinde;
Bir kadın çamurlu avludan yürüyordu
Çamaşır asmak üzere çite doğru.
Hava da kötüleşiyordu gitgide:
Yağmaya can atıyor gibiydi kar...
Birden çalmaya başladı çıngıraklar.

Dostlarım, ıssızlığında melankolinin
Uzun süre yaşayan kişi bilir gerçekte,
Kimileyin uzak çıngırak seslerinin
Ne heyecanlar yarattığını yüreğimizde.

Geç kalmış bir dost mu gelen,
Bir yoldaşı atılgan gençliğin?
Gerçekten o mu? Ya Rabbim!
İşte çok yakında. Kalbi çarpıyor.
Ama ses yanından uçup geçiyor
Azalarak...ve sustu ardında tepenin.

Balkona koşuyor Natalya Pavlovna,
Çıngırak seslerinin mutluluğuyla,
Bakıyor ve görüyor: ardında nehrin,
Değirmenin önünden, hızla bir araba
Geliyor. İşte köprüde – bize doğru sanki...
Hayır, sola saptı. Peşinden bir bakıyor ki
Neredeyse hüngür hüngür ağlayacak o.

Ama birden... ah, bu ne sevinç! Dağ yamacı;
Araba yan yatmış. "Hey, Filka, Vaska!
Kim var orada? Çabuk! İleride bir araba:
Hemen avluya çekmeli bu arabayı
Ve beyefendiyi yemeğe davet etmeli!
Ama durumu nasıl? Koşun bir bakın hadi:
Çabuk olun, çabuk!"

Uşak fırlıyor.
Natalya Pavlovna telaş içinde koşuyor
Saçlarını kabartmaya, omzuna şal örtmeye,
Perdeleri indirip, çekiyor bir sandalye,
Ve bekliyor: "Gelmeleri yakın mı? Tanrım!"
Geliyorlar, nihayet geliyorlar bakın.
Uzun yolculuktan çamurlar içinde,
Yara bere içinde, hayli keyifsizce
Ayaklarını sürüyerek yürüyor ekipaj[2]
Arkadan da topallayarak geliyor
Genç bir bey; Fransız uşak yılmıyor
Ve bağırıyor: "Allons, courage![3]
İşte kapı önünde; verandaya giriyorlar.
Şimdilik bu aristokrat adama
Tahsis ediliyor özel bir oda
Ve ardına kadar açılıyor kapılar,
Picard oraya buraya koşturuyor,
Ve beyefendi giyinmek istiyor,
Size söyleyeyim mi kim olduğunu?
Nulin adlı bir kont bu
Gelecekteki tüm servetini
Moda fırtınalarında tükettiği
Yurtdışından şimdi Petropol'e gitmekte[4]
Eksantrik bir yaratık gibi görünmek üzere.
Yanında bir yığın şapka, frak,
Harmani, yelpaze, korse, yelek,
Yaka iğnesi, kol düğmesi, monokl,
À jour[5] çorap, renkli mendil,
Guizot'nun korkunç kitabı,[6]
Kötü karikatürlerin olduğu bir defter,
Walter Scott'un yeni romanı,
Paris sarayından bons-mots,[7]
Béranger'nin son şarkıları,[8]
Rossini ve Paer'in ezgileriyle,[9]
Et cetera, et cetera.[10]

Masa çoktan serilmiş. Vakti geldi.
Sabırsızca beklemede ev sahibesi;
Kapı açıldı, Kont giriyor salona;
Yerinden doğrulan Natalya Pavlovna
Nezaketle soruyor durumunu,
Ayağının nasıl olduğunu.
Kont: "İyiyim," diye veriyor yanıt.
Masaya yürüyorlar, ve oturuyor kont,
Kendini kadına yaklaştırıyor iyice
Ve böylece başlıyorlar sohbete:
Verip veriştiriyor kutsal Rusya'ya,
Karlarında nasıl yaşandığına şaşıyor,
Paris için fazlasıyla üzülüyor.
"Ya tiyatro?", "Ah, kimsesiz kalmış!
C'est bien mauvais, ça fait pitié[11]
Talma'nın sesi tamamen kısılmış,[12]
Matmazel Mars, yazık, ihtiyarlamış.[13]
Gelgelelim Potier, le Grand Potier![14]
Eski şanını halkın arasında
Hâlâ o yaşatabiliyor sadece."
"Hangi yazarlar şimdi moda?"
"Hep d'Arlincourt[15] ve Lamartine." [16]
"Onlara bizimkiler de öykünüyor."
"Ya! Gerçekten mi? Öyleyse zekâ
Bizde de gelişim gösteriyor.
Ulaştığımızı umarım aydınlığa!"
"Beller nasıl?" "Çok düşük. Şuraya kadar...
Neredeyse... İşte bu döneme göre.
Bakmama izin veriniz kıyafetinize:
Evet... danteller, şeritler, şunlar süsleme;
Pek moda şimdi bütün bunlar."
"Bir Telegraf alıp görelim." [17]
"Hah! Dinlemek ister misiniz
Güzel bir vodvil?" Ve Nulin
Söyler. "Kont biraz yeseydiniz."
"Toktum aslında..."

Masadan
Kalkıyorlar. Neşeli mi neşeli
Görünüyor genç ev sahibesi;
Kont ise unutup gitmiş Paris'i,
Hayranlıkla izliyor sevimli halini.
Akşam fark edilmeden geçiyor;
Kont kendinde değil: Kadının bakışları
Kâh içten bir anlatıma bürünüyor,
Kâh birden karşılıksız öne iniyor.
Bakın – dışarıda ansızın gece yarısı.
Uşak çoktan horlamaya başlamış holde
Komşu evin horozu hanidir ötmede.
Bekçi dökme levhaya vuruyor tokmağıyla,
Konuk odasında yanıp tükenmiş mumlar.
Ayağa kalkıyor Natalya Pavlovna:
"Ayrılma vakti!" diyor, "bekliyor yataklar.
İyi geceler!..." Yarı âşık kont canı sıkkın
Yerinden kalktıktan sonra kadının
Kibarca elini öpüyor. Ne var bunda?
Oynaklık insanı nereye götürür ki?
İşveli kadın – Tanrım, onu bağışla! –
Usulca sıkıyor kontun elini.

Soyunmuştu Natalya Pavlovna;
Karşısında Paraşa durmaktaydı.
Dostlarım! İşte bu Paraşa
Değişik arzularının sırdaşıydı:
Ev işleri ve haber taşımaktı işi gücü,
Giysiler, başlıklar dilenir eski püskü,
Bazen efendisiyle oynaşır,
Bazen de efendisine bağırır
Ve yalan söyler hanımının önünde.
Şimdi yorum yapıyor ciddiyetle
Kont ve onun işleri hakkında,
Hiçbir şeyi kaçırmadan Paraşa –

Tanrı bilir nasıl öğrenebildiğini.
Ama hanımefendi ona en sonunda:
"Yeter artık, usandım!" dedi.
Bluzunu ve bonesini sordu ona.
Yattı ve dışarı çıkmasını emretti.

Kontun Fransız uşağı bu sırada
Yardımcı oluyor soyunmasına.
Yatağa uzanıp puro istiyor,
Monsieur Picard getiriyor
Ona sürahi, gümüş bir kupa,
Puro, bronz lamba ve
Çalar saat, yaylı pense,
Ve bir roman açılmamış daha.

Yatağa uzanmış Walter Scott'a
Göz gezdiriyor kont bir süre.
Ama aklı fikri başka yerde:
Bitmek bilmeyen bir tasa
Rahatsız ediyor onu; kont içinden
"Yoksa," diyor, "âşık mı oldum ben?
Ya böyleyse? Amma eğlence!
Bu mükemmel olurdu yine de;
Ev sahibesi sanırım beğenmiştir beni,"
Ve kont Nulin söndürdü kandili.

Kontu dayanılmaz bir sıcaklık sarıyor,
Uyku girmiyor gözüne – iblis uyumuyor,
Kışkırtıyor duyularını günahkâr hayallerle.
Ateşli kahramanımız imgeleminde
Olanca açıklığıyla canlandırıyor
Ev sahibesinin anlamlı bakışlarını,
Yuvarlak, etine dolgun hatlarını,
Tam anlamıyla kadınca tatlı sesini,
Yüzünün taşralılara özgü pembeliğini –
Tüm bunların ötesinde canlılığını.

Anımsıyor ucunu zarif ayacığının,
Anımsıyor: Evet, tam olarak,
Aldırışsız bir tavırla kadının
Onun elini sıkışını; o bir salak,
Oysa kont onunla kalmalıydı,
Yakalamalıydı girişim anını.
Ama vakit geçmiş değil ki;
Kapı kuşkusuz açıktır şimdi –
Ve çabucak atarak omuzlarına
Alacalı ipek robdöşambrını,
Bir sandalyeyi de devirip karanlıkta,
İçinde tatlı ödüllerin beklentisi
Yeni bir Tarquin misali Lucrese'e[18]
Yöneldi, her şeye hazır bir şekilde.

Bazen sinsi bir kedi de böyle,
Cilveli gözdesi hizmetçi kızın,
Üzerinden süzülür fareye fırının:
Yürür usul adımlarla gizlice,
Gözlerini kısarak yanaşır,
Dertop olur, kuyruğuyla oynar,
Genişçe açar sinsi pençelerini
Ve birden kapıverir biçareyi.

Âşık kont körlemesine gidiyor,
Yolu el yordamıyla buluyor,
Acı çektiren ateşli bir arzuyla
Nefes alıp verişleri güçleşiyor,
Altındaki döşeme gıcırdayınca
Ürperiyor birden. İşte yaklaşıyor
Mahrem kapıya ve hafiften
Bakır kolunu sıkıyor kilidin;
Kapı yavaşça konta açılıyor;
Bakıyor: Kandil çok kısık yanıyor
Ve odaya solgun bir ışık veriyor;
Ev sahibesi mışıl mışıl uyuyor
Ya da uyuyormuş gibi yapıyor.

Giriyor, ağır davranıyor, geriliyor –
Birden devriliyor ayaklarına onun.
Kadın... Şimdi, yüksek müsaadeleriyle
Petersburg hanımlarından rica ediyorum
Natalya Pavlovna'm kendine geldiğinde
Yaşadığı dehşeti hayal etmelerini
Ve nasıl davranacağını düşünmelerini...

Gözlerini kocaman açtıktan sonra o,
Konta bakıyor – bizim kahramanımız ise
Kendine yabancı duygular döküyor ona
Ve pervasız bir şekilde cüretkâr eliyle
Dokunmaya çalışıyor yorgana,
Onu altüst ederek başlangıçta...
Ama hemen kendine geldi o,
Kibirli bir öfkeyle dolu doluya,
Her nedense, belki de korkuyla,
Var gücüyle Natalya Pavlovna
Bir tokat atıyor Tarquin'e,
Evet, evet! Hem de ne tokat!

Bu hakareti çektikten sonra sineye,
Utancından kıpkırmızı oldu kont,
Bilmiyorum, nasıl sonlandırırdı bunu,
Korkunç bir kırgınlıkla yanarken,
Ama çok tüylü spitz havlayınca birden,
Böldü Paraşa'nın derin uykusunu.
Kont onun ayak seslerini işitince,
Lanet okuyup bu gece yatısına
Ve kaprisli güzel kadına,
Tabanlarını kaldırdı rezil şekilde.

Ev sahibesi ve Paraşa şüphesiz
Kont gibi geçiriyorlar geceyi,
Hayal edin, sizin bileceğiniz iş!
Size yardım edecek değilim tabii.

Ağır ağır giyiniyor sabahleyin
Sessizce kalkan kont Nulin,
Esneyerek, pembe tırnaklarıyla
Bir süre uğraştı ilgilenmeden
Ve kravatını bağlıyor özenmeden,
Ve hafifçe ıslatılmış fırçasıyla
Kısa buklelerini düzeltmiyor o.
Bilmiyorum, neler düşündüğünü;
Ama çaya davet ettiler işte onu.
Ne yapacak? Kont yendiği gibi
Toy utancını ve gizli öfkesini
Gidiyor.
Afacan genç kadın,
Alaylı bakışlarını indirip yere
Al dudaklarını da ısırarak
Konuşmaya başlıyor sakince
Ondan bundan. Önce sersemleyen
Ama sonra giderek yüreklenen
Kont karşılık veriyor gülümsemeyle.
Yarım saat geçti geçmedi,
Şimdi espriler bile yapıyor neşeli.
Yeniden âşık olacak neredeyse.
Ansızın holde gürültü. Giriyorlar. Acaba kim?
"Nataşa, merhaba!"
"Aman Tanrım!
Kont, işte kocam. Sevgilim,
Kont Nulin."
"Çok memnun oldum.
Ne kadar iğrenç bir hava!
Demirhanenin önünde gördüm,
Hazır olarak bekliyor bir araba.
Nataşa! Orada, bostanın yakınında
Boz renkli bir tavşan kıstırdık biz...
Hey, içkiler! Kont, bakmanızı isterim tadına:
Buraya çok uzaklardan geldiniz.
Bizimle yemelisiniz mutlaka!"

"Acelem var, doğrusu bilemiyorum."
"Tamam kont, sizden rica ediyorum.
Eşim ve ben, severiz konuk ağırlamayı.
Olmaz kont, kalacaksınız efendim!"
Artık tüm umutlarını
Yitiren efkârlı kont Nulin,
Yaşadığı hayal kırıklığıyla sürdürür inadını.
Kuvvet topladıktan sonra bir kadeh şarapla,
Uşak Picard inliyor şimdi bavulun başında.
Arabaya tutturmak için iki uşak
Kontun sandığını taşıyorlar artık.
Araba yanaştı malikânenin girişine,
Picard da hemen yerine yerleşti,
Ve kont ayrıldı... Bu hikâye
Böyle bitebilirdi, dostlarım;
Ama bir iki söz katmalıyım.

Araba hızla uzaklaştıktan sonra,
Karısı her şeyi anlattı kocasına,
Kontumun bu yiğitçe hareketini
Komşulara da anlattı tüm ayrıntısıyla.
Ama herkesten çok kim peki
Natalya Pavlovna'ya gülmüştü?
Tahmin edemezsiniz – neden mi?
Koca mı? Ne gezer. Koca değildi.
O bundan çok gocunmuştu.
Bir aptal olarak söz etti konttan,
Acemi çaylak; böyleyse o zaman,
Hem ciyak ciyak bağırtırdı kontu
Hem de köpeklerle kıstırırdı onu.
Komşuları Lidin gülmüştü sadece,
Yirmi üç yaşında bir asilzade.

Şimdi dürüstçe söyleyebiliriz,
Bizim zamanımızda
Sadık bir eş kocasına
Dostlarım, hiç şaşırtıcı gelmez.

NOTLAR

1 Av köpeklerinin eğiticisi ve bakıcısı. Rusçası *psar.* (ç. n.)
2 Binek arabası. Burada arabayı kullanan kişiler anlamında kullanılıyor
3 Haydi, cesaret! (*Fr.*) (ç. n.)
4 Fransızca tutkunu Rusların Petersburg'u böyle adlandırmasına bir gönderme. (ç. n.)
5 Şeffaf, işlemeli (*Fr.*) (ç. n.)
6 François Guizot (1787-1874). Fransız siyaset adamı ve tarihçi. Puşkin burada büyük olasılıkla Guizot'nun *Fransa Tarihi* adlı kitabını kastetmektedir. (ç. n.)
7 Nükte, espri (*Fr.*) (ç. n.)
8 Pierre-Jean de Béranger (1780-1857) Fransız şair ve şarkı yazarı. (ç. n.)
9 Ferdinando Paer (1771-1839) İtalyan besteci. (ç. n.)
10 Vesaire, vesaire (*Lat.*) (ç. n.)
11 Çok berbat, acınacak halde. (*Fr.*) (ç. n.)
12 Talma (1763-1826). Ünlü Fransız dram aktörü. (ç. n.)
13 Mars (1779-1847) Fransız kadın komedyen. (ç. n.)
14 Potier, büyük Potier (*Fr.*). Charles Potier (1775-1838). Fransız komedyen. (ç. n.)
15 Charles Victor d'Arlincourt(1789-1856) Fransız romancı. (ç. n.)
16 Alphonse de Lamartine (1790-1869). Ünlü Fransız şair ve siyaset adamı. (ç. n.)
17 Moskova Telegraf. Zamanın moda dergisi. (ç. n.)
18 Shakespeare'in Lucres'e Tecavüz adlı anlatımcı şiirinin kahramanları. (ç. n.)

POLTAVA

(1828-29)

The power and glory of the war,
Faithless as their vain votaries, men,
Had pass'd to the triumphant Czar.[1]

Byron

İTHAF

Kasvetli esin perimin sesi sana,
Hiç değilse kulağına dokunur mu?
Anlayabilir misin uysal bir ruhla
Yüreğimdeki ateşli arzuyu?
Şairin bu ithafı yoksa,
Bir zamanların sevdası gibi,
Yanıtsız ve kabul görmeden mi
Geçecek önünden bir kez daha?

Tınılarını bil hiç değilse,
Bir zamanlar beğendiğin –
Bir düşün, ayrılık günlerinde,
Kararsız kaderimde benim,
Senin gam yüklü çölün
Ve sözlerinin son sedası
Tek hazinem, kutsalımdı,
Tek sevdasıydı gönlümün.

BİRİNCİ ŞARKI

Zengindir Koçubey, namlı.[2]
Otlakları uçsuz bucaksız;
Geniş çayırlarında yılkıları
Özgürce yayılır korunmasız.
Poltava dolaylarında çiftliklerinin
Sarmıştır etrafını bağlar bahçeler,
Sürüyle malı mülkü vardır Koçubey'in,
Kürkler, atlaslar, gümüşler,
Hem meydanda, hem kilit altındadır,
Koçubey zengindir, mağrurdur ama,
Onun gurur duyduğu, ne altındır
Ne uzun yeleli atları,
Ne Kırım Hanlığının haracı,
Ne de babadan kalma çiftlikleri,
Hayır, yaşlı Koçubey'in gururlandığı
Biricik kızıdır güzeller güzeli.[3]

Gerçekten de Poltava yöresinde
Yoktur Mariya'dan daha güzeli
Meşeliğin gölgesinde sevgiyle
Yetişen ilkbahar çiçeği gibi taze.
Kiev tepelerinin akkavağı gibi
Zariftir bedeni. Hareketleri
Kâh ıssız sularda bir kuğunun
Süzülüşünü hatırlatır akar gibi,
Kâh hızlı adımlarını bir ceylanın.
Köpük gibi beyazdır göğüsleri.
Yüksek alnının çevresindeki
Bulut misali simsiyah saçları.
Yıldız gibi ışıl ışıldır gözleri;
Gül gibi al aldır dudakları,
Ama bir tek güzellik değildi,
(Anlık bir çiçek!) yaygın söylentiyle
Genç Mariya'yı erdemli kılan:

Ün salmıştır ülkenin dört bir yanında
Alçakgönüllülüğü ve zekâsıyla
Bunun için Ukrayna ve Rusya
Kıskanılacak talipliler gönderir ona;
Gelgelelim prangaymış gibi evlilikten
Köşe bucak kaçar ürkek Mariya.
Tüm taliplileri geri çevirir – ve sonunda
Hetman olur sadece kıza dünür gönderen.[4]

Yaşlıdır. Yıpranmıştır yıllar boyunca,
Savaşlarla, uğraşılarla, kaygılarla;
Ama içinde yeniden kaynıyor duyguları
Ve bir kez daha yaşıyor Mazepa aşkı.[5]

Genç yüreği yaşlı adamın
Bir anda alevlenir ve söner.
İçindeki aşk ölür ve tekrar,
Her gün değişir duyguları Mazepa'nın:
Ne çok uysal, ne öyle geçici,
Ne de anlık tutkularla yanar ihtiyarın
Yıllar yılı taşlaşmış yüreği.
Bu yürek kararlılıkla ve ağır ağır
Tutkuların ateşinde korlanmıştır;
Soğumaz öyle birden gecikmiş koru
Ancak hayatla birlikte terk eder onu.

Uzaklaşan ceylan değil dik kayanın dibine,
Kartalın ağır ağır uçuşu duyulurken;
Gelinlik kız tek başına dolaşıyor girişte,
Heyecanla verilecek kararı beklerken.

Annesi tepeden tırnağa öfkeli
Geliyor yanına ve, diyor ki,
Kızının elinden tutup titremeyle:
"Allah'tan utanmaz, adi ihtiyar!
Bu nasıl olur? Biz sağ oldukça, hayır,

Hayır! Bu günahı işleyemez kesinlikle.
Oysa o, masum vaftiz kızına
Bir baba, yoldaş olmalıydı gerçekte...
Delirmiş! Ömrünün son demlerinde
Kocası olmayı koymuş kafasına."
Mariya ansızın irkildi.
Yüzü ölü gibi sarararak,
Ve bir ceset gibi soğuyarak,
Genç kız eşiğe yığılıverdi.

Kendine geldi, ne var ki yeniden
Gözlerini kapadı tek kelime etmeden.
Biricik kızlarının sakinleşmesi,
Korkusunu ve kederini dağıtması
Ve alt üst olmuş zihnini toparlaması
İçin çareler arıyordu babası ve annesi...
Ne yapsalar boşunaydı. Tam iki gün
Kâh sessizce ağlayan, kâh inleyen
Mariya, tek lokma olsun koymadı ağzına,
Soluk bir gölge gibi dolaşıp duruyordu,
Sararıp solmuş, unutmuştu uykuyu.
Ve odası ıssızlaştı üç gün sonra.

Ne zaman ve nasıl kaybolduğunu
Konakta kimseler bilmiyordu.
O gece nal sesleri duymuştu bir balıkçı,
Bir Kazağın sözlerini, bir kadın fısıltısını
Ve sabahleyin sekiz nal izi vardı sadece
Islak buğuyla kaplanmış çayırın üzerinde.

Bir delikanlının tüylü yanakları
Ve sarı, gür pürçekleri değil yalnızca.
Bazen yaşlı bir adamın da sert tavrı,
Delik deşik yüzü, ak saçları da
Genç bir kızın tutkulu hayallerle
Pekâlâ girebilir imgelemine.

Çok geçmeden Koçubey'in
Kötü bir haber geldi kulağına:
Ar namusu bırakarak bir kenara,
Kızı kollarına atılmıştı zalimin!
Bu ne rezalet! Anne baba dedikoduyu
Anlamaya bile cesaret edemiyordu.
Ancak o zaman korkunç çıplaklığıyla
Tüm gerçek ortaya çıkıverdi,
Ancak o zaman kavuştu açıklığa
Günahkâr genç kızın kalbi.
Ancak o zaman her şey aydınlandı tümden
Anne babasının sıkı gözetiminden
Alıp başını kaçışının nedeni,
Gizlice inlemesinin, kahırlanmasının
Ve taliplilerinin selamlarını
Kibirli bir sessizlikle karşılamasının;
Sohbet akıp giderken neşeli
Ve kadeh köpüklenirken şarapla
Oturup öylece sessizce masada
Neden sadece atamanı dinlediği;
Hetman yoksul ve önemsiz biriyken
Daha adı sanı duyulmamışken
Neden onun yaktığı şarkıları söylediği;[6]
Mariya'nın erkeksi bir ruhla neden
Savaş davullarından, ata binmekten
Ve Ukrayna hâkiminin asası
Ve buncuk'unun önünde[7]
Atılan çığlıklardan hoşlandığı...

Koçubey ünlü ve zengindir
Dost çevresi çok geniştir.
Temize çıkarabilir namını.
Ayaklandırabilir Poltava'yı;
Ansızın sarayın ortasında
Babasının intikamıyla

Sezebilir mağrur caniyi;
Hançerleyebilir şaşmaz eliyle
Onu... gelgelelim başka niyetlerle
Dalgalanmada Koçubey'in yüreği.

Genç Rusya muharebelerde
Kuvvetlerini seferber ettiği
O karışıklık günlerinde
Petro'nun dehasıyla gelişti.
Şan biliminde Rusya'ya
Acımasız bir öğretmen verildi:
Bir de, beklenmedik kanlı bir dersi
İsveç paladini bahşetmişti ona.[8]
Ama uzun cezanın ağır sınamalarında,
Yazgının darbelerine dayana dayana,
Güçlendi Rusya. Ağır çekiç öylesine
Cam kırarken, şimdi kılıç dövmede.

Şanı şerefi başarısızlıkla sona eren
Cesur Karl kaydı uçurumun üstünden.
İlerliyordu kadim Moskova'ya,
Süpürerek önünde Rus birliklerini,[9]
Vadiyi toza dumana katıp burgaç gibi,
Toz bağlamış otları yatırıyor toprağa.
Güçlü düşmanın izini bıraktığı
Yolu izliyordu Karl, bir adamın[10]
Çöküşüyle talihinin geri giden adımını
Alaya aldığı yeni günlerimizde.

Ukrayna sessiz bir galeyan içindeydi.
Nicedir içinde küçük bir ateş tütmedeydi.
Yoldaşları o kanlı eski zamanların,
Beklentisi içindeydi ulusal bir savaşın,
Hepsi Hetman'dan bağlarını koparmasını
İsteyip mırıldanıyordu burunları havada,
Ve onların gelgeç kararsız heyecanları

Karl'ı beklemekteydi sabırsızlıkla.
Mazepa'nın etrafında duyuluyordu
İsyankâr bir çığlık: Zamanı, tam zamanı!
Ama yaşlı ataman bozmuyordu
Petro'ya olan itaatkâr vasallığını.
Koruyarak her zamanki sertliğini,
Ukrayna'yı sakince yönetmekteydi.
Belli ki kulak asmıyordu dedikodulara
Ve şölenler düzenliyordu umursamazca.

"Hetman'ın nesi var," diyorlardı gençler
"Bitmiş, tükenmiş o; hayli yaşlı;
Onun söndürmüş işler ve seneler
İçindeki o eski, harlı ateşi.
Ne diye titreyen elleriyle
Gürz taşıyor ki hâlâ?
Şimdi yürüyebilseydik şöyle
Savaşmak için lanet Moskova'ya!
Şimdi şu yaşlı Doreşenko[11]
Genç Samosloviç ya da,[12]
Yahut bizim Paley[13] ya da Gordeyenko[14]
Sahip olsalardı bir orduya:
O zaman uzak gurbetin karlarında
Can verip gitmezlerdi Kazaklar
Ve kederli Ukrayna'da
Çoktan kurtulurdu alaylar."[15]

Evet, kafalarının dikine giderek,
Tehlikeli değişimlere heves ederek,
Yiğit gençler sızlanıp durmaktaydı
Unutup anayurdun kadim tutsağını,
Mutlu tartışmalarını Bagdan'ın[16]
Kutsal savaşları, antlaşmaları
Ve şanını çok eski zamanların.
Ama temkinli davranır yaşlı insan
Ve her olaya yaklaşır kuşkuyla.

Nedir mümkün olan ve olmayan,
Birden karar vermez buna.
Kim dalar ki denizin dibine
Kımıltısız buzla örtülü olan?
Deneyimli aklıyla hangi insan
Sokulur ölümcül çevrintisine
Sinsi düşmanın? Onun düşünceleri,
Bastırılmış tutkularının meyveleri
Derinliklerde gömülü yatmaktadır,
Ve eski günlerin kötü niyetleri,
Ola ki, aynı şekilde olgunlaşır.
Kim bilir? Ama Mazepa zulüm yaptıkça,
İçinde sinsilik ve yalan barındırdıkça,
Görünüşte daha ihtiyatsız davranır aslında
Ve daha da sıradanlaşır davranışlarında.
Nasıl da becerir otoriterce,
Kalpleri anlamayı ve çelmeyi,
Akılları yönetmeyi güvenlice,
Başkasının sırlarını çözmeyi!
Nasıl da sahte bir safdillikle
Yaşlı geveze şölen sofralarında
İhtiyarlarla babacan tavırlarla
Kahırlanır durur geçmiş günlere!
Özgürlüğü keyfince över,
İktidara hoşnutsuzca söver,
Gözyaşları döker acımasızlara,
Kararınca sohbet eder bir aptalla!
Çok az kişi biliyordu belki de,
Dizgin tanımaz ruhunun,
Hem şereflice, hem de şerefsizce
Düşmanını incitmekten haz duyduğunu;
Uğradığı bir tek hakareti dahi
Yaşadığı sürece unutmadığını,
Geçmişteki türlü cinayetlerini
Mağrur ihtiyarın silmeye çalıştığını;
Kutsal değerlerden habersiz olduğunu,

Yapılan iyilikleri unuttuğunu,
Hoşlanmadığını hiçbir şeyden
Su gibi kan akıtmaya hazır olduğunu,
Nefret ettiğini özgürlükten,
Ve olmadığını onun bir anayurdu.

Kötü yürekli ihtiyar korkunç tasarısını
Yüreğinde uzun zaman önce geliştirmişti
Gizli. Ama düşmanlık dolu bakışlarını
Başka bir tehlikeli bakış delip geçmekteydi.

"Hayır, küstah harami, hayır, yok edici!"
Koçubey düşünüyor dişlerini gıcırdatıp,
"Bağışlıyorum sana yaşadığın evi,
Sevgili kızımın zindanını; yanıp
Kül olmayacaksın alevler içinde,
Gebermeyeceksin kılıç darbeleriyle
Kazakların. Hayır, aşağılık hain,
Ellerinde Moskova cellatlarının,
Beyhude inkârlarla, kanlar içinde
Diba'da[17] kıvranırken işkencelerle,
Kızımızı vaftiz ettiğin o güne ve âna,
Lanet edeceksin ve şeref kadehini sana
Ağzına kadar doldurduğum şölene,
Ve sen, kocamış çaylak, gagalayıp da
Güvercinimizi mahvettiğin o geceye!..."

Evet! Vaktiyle, Koçubey'le
Mazepa yoldaştı, o zamanlar
Ekmek, tuz ve dert ilacıyla birlikte,
Duygularını da paylaşırlardı onlar.
Zafer meydanlarında atları
Ateşin arasından uçardı yan yana;
Onlar bir araya gelip sıkça
Baş başa uzun uzun konuşurlardı.
Koçubey'e karşı sır vermeyen Hetman

Asi, doyumsuz ruhunun uçurumundan
Kısmen de olsa bir perde aralamıştı
Ve gelecekte olacak değişikliklere,
Ayaklanmalara ve görüşmelere
Dair, sözlerinde belirsiz bir ima vardı.
Evet, Koçubey'in yüreği o günlerde
Candan bağlıydı Mazepa'ya ama
Cin ifrit kesilirken acı bir kinle,
Şimdi yalnızca bir isteğin karşısında
Uysaldı kalbi; gece gündüz bir tek
Düşüncenin üzerine titriyordu:
–Ya ölecek ya da öldürecek –
Lekelenmiş kızının alacak öcünü.

Ama bu sağduyulu kinini
Sağlamca gizledi kalbinde.
"O dermansız bir kederle şimdi
Yöneltmişti düşüncelerini ölüme.
Mazepa'ya bir kötülük istemiyor;
Her şeyin suçlusu yalnızca kızı,
O yine de kızını bağışlıyor:
Gitsin Tanrı'ya versin cevabını,
Ailesini utanç içinde bırakıp da
Unutup hem Tanrı'yı, hem yasaları."

Bir yandan da kartal bakışlarıyla
Aile çevresinde aramaktaydı
Kendine cesur yoldaşlar, sağlam,
İnançlı, öyle satılık olmayan...
Sonunda her şeyi açıkladı eşine:[18]
Uzun süredir derin sessizlik içinde
Haberler topluyormuş dehşet verici,
Ve Koçubey'in sabırsız karısı,
Yüreği öfkeyle dolup taşmış,
Sıkıştırıyor gözü dönmüş eşini.
Gecenin sessizliğinde, uyku yatağında,

Adeta ruh gibi, hınçla dolu kocasına
İntikamını fısıldayıp sitem ediyor,
Hem ağlıyor, hem yüreklendiriyor,
Ve ant içmesini istiyor – Koçubey de
İçinde bir sıkıntı, yemin veriyor eşine.

Ayrıntılı düşünülmüştü darbe.
Koçubey'le yiğit İskra baş başa,[19]
"Yeneceğiz," diye düşünüyor ikisi de:
"Düşmanın yıkımı bağlandı karara.
Peki, kim şevkle yanıp tutuşarak,
Çaba gösterip tüm halkın hayrına,
Kudretli zalim hakkındaki haberi gizliden,
Tutup önyargılı Petro'ya taşıyarak
Ayaklarının önüne serecek çekinmeden?"

Talihsiz kızın hor gördüğü
Poltava Kazaklarının arasında biri,
Onu tutkulu bir aşkla seviyordu
Ta çocukluk yıllarından beri.
Sabah akşam ara sıra,
Doğduğu ırmağın kıyısında,
Gölgesinde Ukrayna kirazlarının
Mariya'nın yollarını gözlerdi,
Ve beklemekten acı çekerdi yüreği,
Yeterdi tesellisi kısa bir karşılaşmanın.
Onu umutsuzca seviyordu delikanlı,
Kızı diller döküp rahatsız etmezdi:
Reddedilmeye de katlanamazdı.
Büyük bir kalabalıkla taliplileri
Ona geldiği zaman, aralarından
Uzaklaşıp gitti bir başına üzgün.
Mariya'nın rezilliği duyulduğu zaman
Kazakların arasında durup dururken
Ve aman zaman bilmez bir dedikodu
Onu alaylarla iyice zedelediğinde,

Mariya bu durumda bile onun üzerinde
Olan her zamanki hukukunu korudu.
Ama rastlantısal da olsa birisi
Onun önünde Mazepa'dan söz etse,
O zaman sararır, ıstırap çekip gizlice,
Bakışlarını yere indirirdi.

Kim yıldızların ve ayın ışığında
Böyle geç bir saatte giden atıyla?
Kimin atı bu yorulmak bilmeden
Uçsuz bucaksız bozkırda dörtnala giden?

Kazak kuzeye tutmuş yolunu,
Kazak dinlenmek istemiyor bir türlü
Ne boş ovada, ne meşelikte,
Ne de tekinsiz geçit girişinde.

Bulat kılıcı cam gibi ışıldıyor,
Koynunda kesesi tıngırdıyor,
Çevik at yelelerini savuraraktan,
Hızla gidiyor duraksamadan.

Ulağın ihtiyacıdır altın para
Kılıçsa bir eğlence delikanlıya,
Çevik atı da eğlenceli – lakin
Kalpağı daha değerli onun için.

Kalpağı için seve seve delikanlı
Bırakır atı, onlukları ve kılıcı,
Ancak kalpağını verir dövüşe sövüşe
O da bir tek isyankâr başıyla birlikte.

Kalpağı bu kadar değerli kılan ne?
Çünkü ihbar mektubu saklıyor içinde,
Bilgiler zalim Hetman hakkında
Koçubey'den doğru Çar Petro'ya.

Bu sırada korkutucu duruma gelmeyen
Önündeki tehdidi henüz sezemeyen
Mazepa sürdürüyor entrikalarını.
Tam yetkili üye Cizvit onunla[20]
Tezgâhlamakta bir halk ayaklanması
Ve sallantılı taht vaat ediyor Mazepa'ya.
Gece karanlığında hırsızlar gibi
Gizli görüşmeler yapıyor ikisi,
İhaneti değerlendirip aralarında,
Şifresini çözüyorlar fermanların,[21]
Çarın kellesini çıkarıyorlar satılığa,
Yeminlerini satıyorlar vassalların.
Nereden çıktığı meçhul bir dilenci
Sürekli saraya girip çıkıyor
Ve Orlik, Hetmanın dümencisi,[22]
Bu dilenciyi getirip götürüyor.
Gizlice zehir tohumları ekiyorlar her yerde
Ona el altından gönderilen uşaklar:
Orada Kazak çevresini, Don nehri üzerinde
Bulavin'le birlikte karıştırıyorlar;[23]
Orada yüreklendiriyorlar vahşi sürüleri;
Orada, ardında Dinyeper kayalıklarının,
Korkutuyorlar başına buyruk çeteleri
Mutlak egemenliğiyle Petro'nun.
Mazepa dört bir yana bakışlarını fırlatıyor
Ve mektuplar gönderiyor bir uçtan bir uca:
Sinsi bir tehditle ayaklandırıyor
Moskova'ya karşı Bahçesaray'ı o.
Kral Varşova'da dinliyor onu,
Paşa Özi kalesinin surları içinde,[24]
Ordugâhta Karl ve çar. Tetikte,
Uyumuyor onun kalleş ruhu;
Düşünce üzerine düşünce geliştirerek,
Vuracağı kesin darbeye hazırlanıyor;
Yüreğinde zayıflamıyor şeytani istek,
İçindeki canice ateş soğumak bilmiyor.

Ama nasıl da irkildi, sıçrar gibisine,
Karşısında ansızın gürleyince
Düşen bir yıldırım! Mazepa'ya
Rusya'nın bizzat düşmanına,
Rus velmojlar gönderdiklerinde[25]
Poltava'da yazılmış bir ihbar mektubu
Ve haklı bir tehdit yerine, bir de onu
Kurban görüp, tatlı sözler ettiklerinde...
Çar kafası savaş kaygısıyla dolu,
Hayal ürünü iftiradan tiksinerek,
Bir tarafa bıraktı ihbar mektubunu,
Haini doğrudan kendisi teselli ederek[26]
Ve gürültü çıkaran bu öcün öfkesini
Uzun süre zapt edeceğine söz verdi!

Yapmacık bir kederle Mazepa,
İtaatkâr sesini yükseltti çara.
"Tanrı da biliyor, insanlar da görüyor:
Zavallı Hetman yirmi beş senedir
Çarına hizmet etmekte sadakatle
Onun ölçüsüz nimetlerine
Boğulmuş ve yüceltilmiş mükemmelce...
Ah, ne kadar kördür, delice bir kin!...
Mezar kapısının önünde şimdileyin
O mu öncülük edecek ihanet derslerine
Ve gölgeleyecek kutlu şanını?
O değil miydi Stanislav'a yardımı[27]
Büyük bir öfkeyle reddeden,
Utançla geri çeviren Ukrayna tacını,
Hem anlaşmaları, hem gizli mektupları
Görevi gereği çara gönderen?
O değil miydi hanın ve Çargrad sultanının[28]
Kışkırtmalarına kulaklarını tıkayan?
Yanıp tutuşarak şevk ve heyecanla
Beyaz çarın[29] düşmanlarıyla,
Akıl ve kılıçla gönülden çarpışmıştı,

Acımıyordu emeklerine ve hayatına
Ve öfkeli düşman onun şu anda
Lekelemeye cüret etmekte ak saçlarını!
Peki, İskra ve Koçubey de kim!
Dostları olan bu kadar uzun süre!..."
Kana susamış gözyaşlarının eşliğinde,
İticiliğinde soğuk bir edepsizliğin,
Onların idamını talep ediyor zalim...[30]

Kimin idamını? Çok kararlı ihtiyar!
Kollarında olan kimin kızı?
Ama kalbinin uykulu sızlanışını
Soğuk bir ruhsuzlukla susturuyor.
Diyor: "Eşit olmayan bir cenge
Bu çılgın neden giriyor ki?
O mağrur bir özgür düşünceli,
Biliyor baltasını kendi kendine.
Nereye koşuyor, gözlerini kısmış?
Umutlarını nereye dayandırmış?
Ya da... Ama kızının aşkının
Karşılığı, baba kellesi değildir.
O, âşık Hetmana yol verecektir,
Belki de dökülecek benim kanım."

Mariya, zavallı Mariya,
Çerkez kızlarının güzeli!
Bilir misin sen, bağrında
Nasıl bir yılanı öpüp sevdiğini?
Nasıl bir anlaşılmaz güçle
Onun acımasız, sefih kalbine
Böyle şiddetle kapılıp gittin?
Kime sen kurban edildin?
Onun kıvırcık ak saçları,
Yüzünün derin kırışıkları,
Işıl ışıl parlayan çukur gözleri,
O şeytanlık dolu sohbetleri
Senin için daha değerli her şeyden:

Anneni bunlar için unutabildin,
Baba ocağına tercih ettin sen
Günahkâr yatağını çekiciliğin...
Olağanüstü gözleriyle
İhtiyar seni büyülemiş,
Dingin sözleriyle de
Senin vicdanını köreltmiş;
Ona doğru derin bir huşuyla
Kamaşan gözlerini kaldırıyorsun,
Sevgiyle üzerine titriyorsun –
Günahın hoş görünüyor sana,
Sen onunla, delice bir esrimede,
Bakireliğinle gururlusun sanki –
Ama utancın zarif güzelliğini
Çoktan yitirdin sen düşüşünle...

Nedir dedikodu ve Mariya'nın utancı?
Nedir ki dünyevi cezalar ona göre,
Yaşlı Mazepa onun dizlerine
Yasladığı zaman gururlu başını?
Onun yanında unuttuğunda Hetman
Karşılaşacağı zorlukları, gürültü patırtıyı,
Ya da cesur ve korkunç niyetlerinin sırrını
Ona, ürkek kıza açtığı zaman?
Ve masum günlerine üzülmüyor o
Ve yalnızca bir hüzün ara sıra
Bir bulut gibi ruhunu gölgelendiriyor:
Tasa ve özlem içinde karşısında
Anne babasının hayali canlanıyor:
Gözyaşları içinde, görüyor onları,
Çocuksuz yaşlılıkta yalnızlıklarını,
Ve, sanki kulaklarına yakınmaları geliyor...
Ah, kız bir öğrenebilseydi,
Tüm Ukrayna'nın bildiği şeyi!
Ama bu ölümcül sırrı
Ondan hâlâ gizliyorlardı.

İKİNCİ BÖLÜM

Mazepa suratını asmış. Kafası
Karışık acımasız düşüncelerle.
Mariya sevgi dolu gözlerle
Seyrediyor biricik ihtiyarını.
Dizlerine sarılarak Mazepa'ya
Aşk sözcükleri fısıldıyor durmadan.
Beyhude: Karanlık düşüncelerini
Kızın aşkı silemiyor onun kafasından.
Zavallı kızın ilgisizce önünde
Gözlerini yere indiriyor soğukça
Ve kızın sevgi dolu kınamasına
Sessizlikle karşılık veriyor sadece.
Şaşırıp kalan ve kırılan Mariya
Zor nefes alarak, kalkıyor ayağa
Ve şöyle diyor öfkeli bir sesle:

"Dinle, Hetman: Senin için ben
Dünyada her şeyi bir kenara attım.
İlk kez sonsuza dek âşık olurken,
Bir tek şeyi aklımdan çıkarmadım:
Senin aşkını. Ben aşkım için
Mutluluğumu mahvettim,
Ama pişman değilim kesinlikle...
Hatırlarsın: Senin olduğum,
O gece korkunç sessizlikte,
Yemin etmiştin beni seveceğine.
Peki, şimdi niçin sevmiyorsun?"

Mazepa

Sevgilim, haksızlık ediyorsun ama,
Bırak artık şu çılgın düşünceleri;
Kalbini harap edeceksin bu kuşkuyla:
Hayır, senin coşkulu ruhun

Heyecanlanıp körleşiyor tutkularla.
Mariya, inan: Seni seviyorum
Şanımdan, iktidarımdan da fazla...

Mariya

Doğru değil, bana kaçamak davranıyorsun.
Beraberliğimiz uzun mu sürdü yoksa?
Okşamalarımdan şimdi kaçıyorsun;
Artık bunlar can sıkıcı geliyor sana;
Gün boyu subaylarının ortamında[31]
Yemeklerde, gezilerdesin – terk edildim;
Uzun gecelerde ya yalnız başına,
Ya dilenci ya da Cizvitlesin;
Benim yatıştırılmış aşkım
Soğuk bir sertlikle karşılaşmakta.
Haberim var, son zamanlarda
Dulskaya'yla kadeh kaldırmışsın.
Yeni haber; bu Dulskaya da kim?

Mazepa

Yoksa sen
Kıskandın mı? Bu yaşımda, ben mi
Arayacakmışım küstah ilgisini
Kendini beğenmiş bir dilberin?
Benim gibi ciddi bir ihtiyar nasıl olur da
Aylak bir genç gibi, iç çekerek,
Utanç zincirlerini sürükleyerek
Kadınları baştan çıkarır yalan dolanla?

Mariya

Hayır, bahane istemem, anlat hadi,
Cevap ver doğrudan ve açıkça.

Mazepa

İçinin rahat olması benim için önemli,
Hay hay, öğren öyleyse Mariya.
Bir iş koymuştuk aklımıza nicedir;
Bu olay içimizde kızışmakta şimdi.
Bizim için vakti geldi hayırlı günlerin;
Büyük bir savaşın yakındır saati.
Biricik özgürlüğümüz ve şanımız olmadan,
Bizler boynumuzu büktük uzun bir zaman
Mutlak egemenliğinde Moskova'nın
Ve himayesi altında Varşova'nın...
Ama bağımsız bir devlet olma zamanı
Geldi de geçti bile Ukrayna'nın:
Ve ben kaldıracağım Petro'ya karşı
Kanlı bayrağını bağımsızlığımızın.
Her şey hazır: Görüşmelerde
Benimle birlikte iki kral da vardı;
İsyan ve savaşların hemen sonrası
Bir taht kuracağım belki de.
Pek çok yoldaşım var güvenilir:
Prenses Dulskaya ve onunla beraber
Benim Cizvit, bir de şu yoksul adam
Tasarılarımı sonuçlandırmak üzereler.
Onların ellerinden ulaşıyor bana
Emirleri, mektupları İsveç kralın.
İşte sana en büyük itirafım.
Tatmin oldun mu? Kafanda kurdukların
Dağılıp gitti mi şimdi?

Mariya

Ah, sevgilim,
Anayurdumuzun kralı olacaksın!
Ak saçlarına nasıl da yakışacak
Krallık tacı!

Mazepa

Biraz bekle bakalım.
Her şey bitmiş değil. Ne fırtınalar kopacak!
Beni neler beklediğini kim bilebilir ki?

Mariya

Korku nedir bilmem yanında –
O kadar güçlüsün ki! Ah, biliyorum:
Taht bekliyor seni.

Mazepa

Ya, cellat kütüğü olursa?

Mariya

O zaman ölüme seninle giderim ben
Ah, senden fazla nasıl yaşayabilirim ki?
Ama hayır, iktidarın işaretini taşıyorsun sen.

Mazepa

Seviyor musun beni?

Mariya

Ben! Seni seviyor muyum?

Mazepa

Söyle: Baban mı, yoksa kocan mı
Senin için daha değerli?

Mariya

Sevgilim,
Bu soruya ne gerek var? Yok yere
Endişelendiriyor beni.
Unutmaya çalışıyorum ailemi.
Onlara kara leke sürdüm; belki de
(Ne kadar korkunç bir düşünce!)
Babam beni lanetledi,
Peki, kimin için?

Mazepa

Öyleyse ben daha mı değerliyim
Babandan? Susuyorsun...

Mariya

Oh, Tanrım!

Mazepa

Ne oldu? Cevap ver.

Mariya

Karar verecek sensin.

Mazepa

O halde dinle beni: ikimizden birinin
–Onun ya da benim– ölmesi gerekseydi,
Bizim için hükmü de sen verseydin,
O zaman kimi kurban ederdin,
Kimi kollayıp gözetirdin peki?

Mariya

Ah, yeter! Üzme kalbimi!
Bir Şeytansın sen!

Mazepa

Cevap ver hadi!

Mariya

Sarardın; çok acımasız konuşmaların...
Ah, kızma! Her şeyi, her şeyi hazırım
Senin için feda etmeye, inan buna;
Böyle sözler korkutuyor beni.
Artık yeter.

Mazepa

Ama Mariya, sakın aklından çıkarma
Şimdi bana söylediklerini.

Sessiz bir Ukrayna gecesi.
Duru bir gök. Yıldızlar ışıldıyor.
Bozmak istemiyor uyku halini
Hava. Hafiften titreşiyor
Gümüşi yaprakları kavakların.
Ay yukarılardan dingince
Belaya Tserkov'un üzerinde parlıyor[32]
Ve harika bahçelerini Hetman'ın
Ve eski şatoyu aydınlatıyor.
Ve çevre derin bir sessizlik içinde;
Ama fısıltı ve kargaşa var şatoda.
Kulelerden birinde, pencerenin altında

Derin ve ağır düşünceler içinde,
Zincire vurulmuş Koçubey yatıyor
Ve umutsuzca gökyüzüne bakıyor.

İdam yarın sabah. Ama korku duymadan
Bu korkunç infazı geçiriyor aklından;
Hayatına üzülmüyor. Koçubey'e göre
Nedir ki ölüm? Arzulanan bir uyku sadece...
Kanlı tabuta yatmaya hazır. Ansızın
Bir uyku basar. Ama adaletli Tanrım!
Dili tutulmuş bir yaratık gibi reva mı,
Caninin ayaklarına suskunca düşmek,
Hakarete uğramış çar düşmanını,
Tutup kral yapıp iktidara getirmek,
Hayatını yitirmek – onunla birlikte onuru,
Ve yoldaşlarını da sehpaya sürüklemek,
Suçsuz uzanırken baltanın altına,
Tabutun başında beddualarını işitmek,
Düşmanın sevinçli bakışlarını görmek
Ve ölümün atılmak kollarına,
Kıyacıya beslediğin düşmanlığı,
Hiç kimseye vasiyet edemeden!...

Ve birden Poltava'sını hatırladı,
Zenginliğini, şanını eski zamanların,
Her zamanki aile çevresini, dostlarını
Ve şarkılarını biricik kızının,
Doğduğu ve huzurlu bir uykunun da,
Emeğin de ne olduğunu öğrendiği evini,
Ve ömrü boyunca keyfini çıkarıp da,
Kendi arzusuyla bıraktığı her şeyi,
Ne için ama? –

Ne ki anahtar paslı kilitte
Gürültüyle şakırdadı – ve, bir anda
Kendine gelen bahtsız adam: "İşte orada!"

Diyor içinden, "kanlı yolumun üzerinde,
İşte haçlı sancağın altında önderim,
Kudretli çözümcüsü günahların,
Hekimi ve hizmetkârı tinsel elemlerin,
Bizler için Çarmıha gerilen İsa'nın,
Kutsal kanını ve bedenini getirecek bana
Bu adam, evet, çok güçlü olacağım
Evet, ölümü cesaretle karşılayacağım
Ve katılacağım böylece ebedi hayata!

Ve ruhen yıkılmış, kederler içinde
Bahtsız Koçubey dökmeye hazırdı
Her şeye kadir ve sonsuz olanın önünde
Ateşli yakarılarla yaşadığı acıları...
Ama aziz bir keşiş değildi gelen,
Başka birini fark ediyor hemen:
Zalim Orlik dikiliyor önünde.
Ve, dayanılmaz bir tiksintiyle
Çilekeş acı içinde soruyor birden:
"Acımasız adam, buradasın ha!
Son barınağımı hâlâ neden
Rahatsız ediyor Mazepa?"

Orlik

Sorgulama bitmedi: Yanıtla:

Koçubey

Daha önce yanıtladım: Çek git yoluna!
Rahat bırak beni.

Orlik

Yeni
İtiraflarını istiyor pan Hetman[33]

Koçubey

Mesele ne?
İstediğiniz her şeyi çok önce
İtiraf ettim. İfadelerimin
Hepsi yalan. Ben kurnaz adam
Oyunlar kurarım. Haklı Hetman
Daha ne istiyorsunuz?

Orlik

Biliyoruz biz
Efsanevi bir zengin olduğunu senin.
Dikanka'da gizlediğin hazinenin
Bir tane olmadığını biliyoruz.
İdamın az sonra gerçekleştirilecek;
Mal varlığın tamamen geçecek
Ordu hazinesine –Böyle der yasa.
Şimdi bildiriyorum sana
Son görevini: Açıkla hadi,
Nereye gizledin hazineni?

Koçubey

Evet, yanılmadınız: Bu hayatta benim
Üç hazinem vardı bana avuntu veren.
Birinci hazinem şerefimdi,
İşkence koparıp aldı onu benden;
İkincisi bir daha geri gelmeyecek olan,
Namusuydu benim sevgili kızımın.
Ve gece gündüz üzerine titremiştim:
Mazepa çaldı bu hazinemi benden.
Ama sakladım son hazinemi.
Üçüncü hazinem: Kutsal öcümdü.
Tanrı'ya götürmeye hazırlanıyorum onu.

Orlik

İhtiyar, bırak şu saçma sapan sözleri:
Bugün dünyaya veda ederken,
Daha iç karartıcı fikirlerle beslen.
Şakanın zamanı değil. Cevap ver hadi,
Yeni bir işkence istemiyorsan sen:
Söyle, nereye sakladın paraları?

Koçubey

Seni cani köle!
Şu saçma sorgulamanı bitirecek misin?
Biraz sabret: Bir uzanayım şu kabre,
O zaman def olup gidersin
Mazepa'yla mirasımı saymaya
O kana bulanmış ellerinizle,
Darmadağın etmeye mahzenlerimi,
Bahçeleri yakıp yıkmaya evlerle birlikte.
Kızımı da alırsınız yanınıza;
O anlatır size her şeyi,
Gösterir size tüm hazinelerimi;
Ama yalvarıyorum, Allah aşkına,
Rahat bırakın şimdi beni.

Orlik

Nereye sakladın paraları? Göster.
İstemiyor musun? Nerede hazineler?
Söyle. Yoksa sonucu kötü olacak.
Az düşün: Yerini göster bize.
Susuyor musun? Öyleyse, işkenceye,
Hey, cellat!

Cellat içeri girdi...[34]

Ah, gecesi ağır ıstırapların!
Ama nerede cani? Nerede Hetman?
Yılan gibi sinsi vicdanının
Nerelere kaçtın azabından?
Henüz olanlardan habersiz mutlulukla,
Uyumakta olan genç kızın odasında,
Körpe vaftiz kızının yatağının başında
Oturuyor yere eğilmiş başıyla
Mazepa sessiz ve suratı asık.
Biri diğerinden daha karanlık,
Düşünceler geçiyor kafasından:
"Çılgın Koçubey ölecek birazdan;
Kurtulamaz. Hetman hedefine
Adım adım yaklaştıkça, gücünü
İktidarını daha da pekiştirecek bu,
Başını daha da eğecek onun önünde
Düşman. Kurtuluşu yok bunun:
Jurnalcisi ve yardakçısı onun
Ölecekler." Ama yatağa göz atınca birden
"Aman Tanrım!" diyor Mazepa içinden
"İşitince kız bu meşum sözleri
Kim bilir ne hale gelecek?
Huzur içindeydi bugüne dek –
Bu saklanan sır ne var ki
Fazla sürdürülmez. Balta inince
Yarın, büyük gürültü kopacak
Ukrayna'nın her yerinde. Millet de
Onun çevresinde konuşup duracak!...
Ah, görüyorum ben: Kimin kaderine
Yazılmışsa yaşamın derin kaygıları,
Sadece o dursun felaketin önünde,
Ve yanma çağırmasın karısını.
İmkânsız aynı arabaya koşmak
Ürkek bir ceylanı atla birlikte.
Unutmuşum dikkatsiz davranarak:

Kaptırmışım kendimi bir deliliğe...
Ne varsa değerini bilmediği,
Her şeyi, yaşamda güzel olan her şeyi,
Zavallı kızcağız armağan etmişti bana,
Bana, asık yüzlü ihtiyara, – Peki, bu ne?
Ne büyük bir darbe hazırlıyorum ona!"
Ve bakıyor kıza, dingin yatağında
Şu genç kız ne tatlı bir rehavet içinde!
Uyku nasıl da şefkatle okşuyor onu!
Dudakları aralandı; kızın genç göğsü
İnip kalkıyor rahat bir teneffüsle;
Ama yarın, yarın... Mazepa titreyerek
Gözlerini başka tarafa çeviriyor,
Kalkıyor ve, sessiz adımlarla süzülerek,
Kimsenin olmadığı bahçeye çıkıyor.

Sessiz bir Ukrayna gecesi.
Duru bir gök. Yıldızlar ışıldıyor.
Bozmak istemiyor uyku halini
Hava. Hafiften titreşiyor
Kavakların gümüşi yaprakları.
Ama Mazepa'nın kafası, iç karartıcı
Düşüncelerle dolu: Gecenin yıldızları
Suçlayıcı gözler gibi tıpkı,
Alay edercesine arkasından bakıyor.
Birbirine bitişik dizi dizi kavaklar,
Sessizce sallayarak tepelerini,
Aralarında konuşuyor yargıçlar gibi.
Ve ılık yaz gecesinin koyu karanlığı
Karanlık zindan gibi boğuyor ihtiyarı.
Birden...zayıf bir çığlık...belirsiz bir inilti
Duyar gibi oluyor kuleden sanki,
Bir oyunu mu bu imgeleminin,
Baykuş ötüşü, hayvan kükremesi,
Yoksa işkence çığlığı ya da başka bir ses mi
Belli değildi – ihtiyar gelgelelim

Engel olamadı heyecanına
Ve bu yanık güçsüz çığlığa
Başka bir çığlıkla karşılık verdi – bu sesle
Mazepa vahşi bir neşeyle,
Savaş meydanlarını çınlatmıştı,
Bir zamanlar Zabela ve Gamaley'le,[35]
Ve onunla... şu Koçubey'le birlikte
Savaşçı bir coşkuyla at oynattığı...

Kızıl şafağın şeridi
Sarıyor parlaklığıyla gökleri.
Aydınlandı tepeler, vadiler, tarlalar,
Irmakların dalgaları, tepeleri ormanın
Duyuldu neşeli uğultusu sabahın,
Ve insanlar uykularından uyandılar.

Mariya hâlâ tatlı tatlı soluyor
Uyuklarken, yine de duyuyor
Birinin hafif uykusunda içeri girerek
Ayaklarına hafifçe dokunduğunu.
Uyandı, ama tatlı tatlı gülerek,
Mariya gözlerini yeniden yumdu
Sabah ışıklarının parıltısından.
Mariya ileriye uzattı kollarını
Ve baygın bir uyuşuklukla fısıldadı:
"Mazepa, sen misin?" Ama başkasının
Sesiydi ona karşılık veren... Tanrım!
İrkilerek bakıyor o... Ah, ne bu?
Karşısında annesi duruyordu...

A n n e

Sus, sesini çıkarma!
Mahvetme bizi: bu gece buraya
Gizlice süzüldüm bir hırsız gibi,
Yegâne gözyaşlarımla yalvarmaya.

Bugün idam var. Kızım sen yalnızca
Yumuşatabilirsin onların öfkelerini.
Kurtar babanı.

K ı z (dehşet içinde)

Nasıl, babam mı?
Ne idamı?

A n n e

Senin yoksa
Haberin yok muydu? Olamaz! Sarayda
Yaşıyorsun, çölde değil, anlamalıydın,
Ne korkunç biri olduğunu Hetman'ın,
Düşmanlarını nasıl cezalandırdığını,
Çarın kendini ona nasıl kaptırdığını...
Ama görüyorum ki unutmuşsun
Mazepa için kederli aileni;
Seni yatakta uyurken buluyorum,
Kurulurken acımasız mahkeme,
Hüküm yüzüne okunurken,
Ve balta babana hazırlanırken...
Görüyorum, yabancıyız birbirimize...
Mariya, kızım kendini topla!
Koş, kapan onun ayaklarına,
Meleğimiz ol, kurtar babanı:
Bakışın bağlar canilerin ellerini,
Baltalarına engel olabilirsin,
Çabala, iste – Hetman çevirmez geri:
Kafandan silmiştin onun için,
Tanrı'yı, anne babanı ve şerefini...

K ı z

Nedir bu başıma gelen?
Babam... Mazepa...idam–annem
Burada yalvarıyor bana, bu şatoda –

Ya aklımı yitiriyorum ya da
Bir rüya bütün bunlar.

Anne

Boş ver bunları,
Hayır, hayır, ne düş, ne hayal gördüğün.
Hâlâ nasıl anlamıyorsun,
Korkunç bir öfkeye tutulan babanın
Kızının lekelenmesine dayanamadığını
Ve, intikam ateşiyle yana yana
Çara ihbar ettiğini senin Hetman'ı...
Evet, kanlı işkencelerde,
Korkunç iftirasının utancı içinde,
Cesurca hak aramanın kurbanı,
Bir bir itiraf etti şeytani tasarılarını,
Ellerine teslim edildi düşmanının,
Ve önünde çok sayıda kıtaların,
Ulu Tanrı'nın sağ eli ona
Uzanmazsa kızım, bugün
İdam edilmesi gerekiyor onun,
Burada bulunuyor şu anda
Zindan kulesinde.

Kız

Tanrım, aman Tanrım!...
Bugün ha! Zavallı babacığım!

Ve genç kız yatağa devriliyor,
Soğumuş bir ceset gibi.

Alacalanıyor kalpaklar. Mızraklar ışıldıyor.
Davullar çalıyor. Dörtnala geliyor serdükler[36]
Alaylar saf düzeninde ilerliyor.
Kalabalık kaynıyor. Titriyor yürekler.

Yol yılan kuyruğu gibi,
İnsanla dolmuş kaynaşıyor.
Meydanın ortasında idam sehpası.
Cellat üzerinde dolaşıp eğleniyor.
Ve hırsla bekliyor kurbanını:
Kâh beyaz ellerine alıyor
Ağır baltayı güle oynaya,
Kâh şakalaşıyor neşeli güruhla.
Her şey gürültülü bir mırıltıya karışıyordu:
Kadın çığlıkları, küfürler, mırıltı, kahkaha.
Ansızın birinin haykırışı duyuldu,
Ve herkes sustu. Korkunç suskunlukta
Duyulan sadece nal sesleriydi.
Orada, kılavuzlarla çevrili
Soylu Hetman subaylarıyla birlikte
Dörtnala geliyordu yağız atın üzerinde.
Şurada Kiev yolunun üzerinden de
Bir talika geliyordu. Endişeyle
Tüm gözler arabaya çevrilmişti.
Arabada dünyayla, gökle barışmış,
Sağlam bir inançla güç kazanmış,
Suçsuz Koçubey oturmaktaydı,
Kayıtsız, sakin İskra vardı yanında,
Kuzu gibi boyun eğmiş yazgısına.
Araba durdu. Ortalığa yayılıverdi
Duası yüksek sesli koroların.
Buhurdanlardan tütsüler yükseldi.
Ruhları huzura ersin diye bahtsızların
Halk dualar ediyor sessizce,
Düşmanları için çile çekenler. İşte
Geliyor onlar, alana girdiler. Haç çıkararak
Kütüğe koyuyor Koçubey başını.
Tabuttaymış gibi, insan kalabalığı
Susuyor. Balta kalktı havaya parlayarak,
Ve baş koparak yere yuvarlanıverdi.
Meydanda herkes bir ah çekti.

Ardından göz kırpıp yuvarlanıyor diğeri.
Al kanlara boyadı yeşil çimenleri –
Ve cellat hınçla sevinerek yürekten,
İki kafanın tuttu perçemlerinden
Ve daha bir güçlenen elleriyle
Salladı iki kafayı kalabalığın üstünde.

İdam bitmişti. Halk kayıtsızca
Dağılarak, evlerinin yolunu tutuyor
Ve şimdi aralarında tartışıyorlar
Her zamanki gailelerini yalnızca...
Yavaş yavaş boşalıyor meydan.
Bu sırada dolambaçlı yoldan
Koşarak geçiyor yorgun argın,
Tozlara bulanmış iki kadın,
Onlar herhalde idam yerine
Acele ediyorlardı dehşet içinde.
Biri onlara: "Artık çok geç," dedi
Ve rengârenk olmuş alanı gösterdi.
Uğursuz sehpa sökülüyordu orada,
Kara cüppeli bir papaz dua ediyordu,
Ve iki Kazak meşeden tabutu
Yüklüyordu arabaya.

Atlı kalabalığın önünde tek başına
Uzaklaşıyordu infaz alanından
Korkunç Mazepa. Yanıyordu ıstırapla
Korkunç bir boşluk duygusundan.
Kimse yaklaşamıyordu yanma,
Mazepa hiç konuşmuyordu
Atı köpükler içinde doludizgin gidiyordu.
Eve varır varmaz: Mariya ne durumda?"
Diye sordu Mazepa. İşitiyor
Ürkek, belirsiz yanıtlar... Sarsılıyor
Elinde olmayan bir korkuyla,
Doğru ona gidiyor; odasına giriyor:

Sessiz ve boştu oda – sonra
Bahçeye çıkıp, dolaşıyor panik içinde;
Fakat geniş havuzun etrafında,
Fundalıklarda, sakin gölgeliklerde
Her yer boş, yok hiçbir yerde izi –
Gitmiş! – çağırıyor sadık uşaklarını,
Ayağına çabuk kıvrak kılavuzlarını.
Koşturuyorlar. Atlar hırıldıyor –
Takipçilerin vahşi çığlıkları geliyor,
Yiğit delikanlılar dağılıyorlar atlarıyla
Doludizgin dört bir tarafa.

Akıp geçiyor değerli anlar,
Ama Mariya geri dönmüyor.
Kimse bilmiyor nerede olduğunu,
Neden ve nasıl kaçtığını...
Mazepa suskun dişlerini gıcırdatıyordu.
Sus pus olmuş titriyordu kulları.[37]
Köpüren zehir taşıyarak göğsünde,
Odasına kapandı Hetman,
Gecenin karanlığında yatağın önünde
Oturuyordu gözlerini yummadan
Yabancı bir acının derin azabıyla.
Gönderilen uşaklar sabahleyin
Birbiri ardından sökün ettiler.
Atlar zorlukla yürüyordu bitkin.
Kolanlar, nallar, çepraklar, dizginler[38]
Silme kan ve köpüğe bulanmıştı,
Bozulmuş, kullanılmaz durumdaydı –
Ama hiçbiri ona getiremedi
Bir haber zavallı kızla ilgili.
Ve onun varlığından bir iz de
Kayboldu anlamsız sesler gibi,
Ve bir anne zavallı kızıyla birlikte
Sürgünlüğün karanlığına götürdü elemini.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kalbindeki derin acı Ukrayna
Önderinin, pervasızca uzaklara
Yelken açmasını durdurmuyor.
Sertleşirken entrikalarında
Kibirli İsveç kralıyla
Görüşmeler sürdürüyor.
Bir yandan yanıltmak için kesin biçimde
Düşmanın kuşkulu gözlerini,
Doldurup etrafını bir sürü hekimle,
Yatağında sahte kederlerin,
İnleyip dua ediyor iyileşmek için.
Tutku ve eylemlerinin ürünleri,
Savaşlar, hastalıklar, acılar ve yaşlılık,
Bu ölüm habercileri, Mazepa'yı
Mıhlamıştı yatağa. Hazırdı artık
Bu ölümlü dünyayı yakında terk etmeye;
Kutsal töreni yerine getirmek istiyor o,
Başrahibi çağırtıyor
Kuşkulu ölüm döşeğine
Ve hilekâr ak saçlarının üzerine
Gizemli yağlar döktürüyor.[39]

Ama zaman geçiyordu. Moskova boşuna
Beklemekteydi konuğunu her dakika,
Arasında eski düşman mezarlarının
Hazırlarken gizli matem törenini.
Karl yönünü değiştirdi ansızın
Ve savaşı Ukrayna'ya taşıyıverdi.

Ve gün gelip çattı. Mazepa yatağından
Kalkıyor, şu canlı cenaze,
Çilekeş hasta, daha bir gün önce
Ölümü üzerine halsizce sızlanıp duran.
Şimdi Petro'nun güçlü düşmanı.

Şimdi gayet sağlıklı, alayların önünde
Parlıyor gururlu gözleriyle
Ve sallıyor kılıcını – Desna'ya[40]
Doludizgin yol alırken atıyla.
Daha dün iki büklüm yürüyen adam,
Tıpkı Roma tiara'sı giyen[41]
O kurnaz kardinal gibi, zindeydi şu an,[42]
Ve üstelik gençleşmişti birden.

Ve haber uçtu kanatların üzerinde.
Ukrayna ayağa kalktı gürültüyle:
"Saf değiştirmiş, ihanet etmiş,
Karl'ın ayaklarına bırakıvermiş
İtaat bunçuğunu." Alev tutuşuyor,
Ulusal savaşın
Doğuyor kanlı şafağı.

Kim anlatabilir çarın[43]
Hiddetini, öfke patlamasını?
Beddualar yükseliyor kiliselerde;
Cellat Mazepa'nın parçalıyor suratını[44]
Özgür tartışmalarda, gürültülü meclislerde
Hetman olarak seçiliyor bir başkası.
Yenisey'in ıssız kıyılarından
İvedi çağrılıyor Petro tarafından
İskra'nın, Koçubey'in aileleri.
Onlarla birlikte gözyaşı döküyor.
Alarak onların gönüllerini
Yeni bir onur ve mülk bağışlıyor.
Mazepa'nın düşmanı, ateşli bir binici olan
Yaşlı Paley sürgünlerin karanlığından
Ukrayna'ya geliyor, ordugâhına çarın.
Öksüz kalan isyan dalgalanıyor.
Gözü kara Çeçel'in kellesi gidiyor[45]
Hetmanı Zaporoj Kazaklarının.
Ve sen, şanlı savaşların sevdalısı,

Sen, miğfer için tacını fırlatan
Yaklaşıyor günün. Poltava tabyalarını
En nihayet gördün uzaklardan.

Ve çar, birliklerini o yöne çevirdi hızla.
Boşanıp geldiler rüzgâr gibi –
İki düşman ordugâhı ovanın ortasında
Ustaca kuşatmıştı birbirlerini.
Korkusuz çarpışmalarda defalarca pişen,
Daha baştan kanla kendinden geçen
Korkunç savaşçı, beklenen savaşçıyla
Karşı karşıya geliyor en sonunda.
Ve kudretli Karl bakıyor öfkeli,
Gördüğü bozulan kıtaları değildi,
Talihsiz Narva kaçaklarının.[46]
Dizisiydi bu uysal, hızlı ve sakin,
Parlayan, muntazam alayların,
Ve saflarıydı sağlam süngülerin.

Karar verdi: Yarın girecekti savaşa
Derin uykudaydı İsveç ordugâhı.
Sadece bir çadırın altında
Alçak sesle sohbet ediyorlardı.

"Dur, anlıyorum, dur, sevgili Orlik,
Hiç zamanı değilken acele ettik biz:
Plan küstahça ve berbattı üstelik,
Hiç de hayırlı değil akıbetimiz.
Anlaşılan boşa gitti amacım.
Ne yapmalı? İşlediğim büyük bir hata:
Şu Karl konusunda yanılmışım.
Korkusuz, gözü kara bir çocuk daha:
Kral Karl bir iki çarpışmayı
Elbette başarıyla sonuçlandırabilir,
Düşmana akşam yemeğine gidebilir,
Kahkahayla karşılayabilir bombayı;

Rus okçusundan yoktur eksiği,
Düşman kampına gece sızabilir;
Kazak'ı devirebilir şu an yaptığı gibi
Ve yaraya yarayla karşılık verebilir;
Ama savaşı yürütemez ki
Erki ve gücü sınırsız bir devle:
Yazgısını bir alay gibi,
Döndürmek istiyor trampetle;
O kör, sabırsız, dediğim dedik,
Hem havai, hem burnu büyük,
Kim bilir nasıl bir talihe inanmada;
Yeni düşmanlarının gücünü
Eski başarılarıyla ölçüyor yalnızca
Bırak, burnu sürtülsün.
Utanıyorum: Şu yaşlı halimle
Savaşçı bir serseriye kapıldığım için;
Gözlerim kamaşmıştı cesaretiyle
Ve üstünkörü mutluluğuyla zaferlerin,
Ürkek bir kız gibiyim tıpkı."

Orlik

Çarpışmaları
Bekleyelim. Zamanımız var daha,
Petro'yla yeniden görüşebiliriz:
Bu feci durumu düzeltebiliriz hâlâ.
Kuvvetlerini böldüğümüz çar şüphesiz
Bu barış çağrımızı reddetmez.

Mazepa

Hayır, artık çok geç. Benimle
Rus çarı barışmaz kesinlikle.
Çoktan karar verildi yazgıma
Kesin biçimde. Boğucu bir öfkeyle
Yanıyorum nicedir. Azak dolaylarında

Günlerden bir gün asık yüzlü çarla
Kampta akşam ziyafeti çekiyorduk birlikte.
Dolu kadehler köpükleniyordu şarapla,
Onlarla beraber kızışıyordu sohbet de.
Bir kelime sarf etmiştim gözüpekçe
Genç konukları şaşkınlığa uğratan...
Öfkeden parlayan çar kadehini düşürdü
Ve ağarmış bıyıklarımdan
Tutup bana tehditler savurmuştu.
O zaman dizginleyerek güçsüz öfkemi
Ant içtim, alacaktım intikamımı;
Taşıdım onu – bir anne bebeğini
Karnında nasıl taşırsa. Geldi zamanı.
Benimle ilgili anıları böylece o
Koruyacak sonsuza değin.
Bir ceza olarak yollanmışım Petro'ya;
Tacının yapraklarında bir dikenim:
Verirdi yurdunun kentlerini
Ve hayatın en güzel anlarını,
Yeniden geçmiş günlerdeki gibi
Bıyıklarından tutmak için Mazepa'yı.
Hâlâ bir umut var bizim için:
Şafak belirleyecek nereye gideceğimizi.

Sustu ve yumuyor gözlerini
Azılı haini Rus çarının.

Doğu yeni bir şafakla yanıyor.
Artık tepelerde, ovada
Toplar gümbürdüyor. Yükseliyor
Göğe kızıl bir duman halka halka,
Sabahın ilk ışıklarını karşılamaya.
Saflarını yanaştırmış birlikler.
Dağılmış çalılıklara tüfekçiler.
Kurşunlar vızıldıyor; yuvarlanıyor gülleler
Omuzlara asılmış soğuk süngüler.

Zaferin sevdalı oğulları, İsveçliler
Siper ateşleri arasından dalıyorlar;
Süvariler coşkuyla uçuyor;
Piyadeler geliyor ardı sıra
Ve demir gibi kararlılığıyla
Onların arzusunu pekiştiriyor.
Ve kaderi belirleyecek savaş alanı
Orada burada gürlüyor, alevleniyor,
Ama açık biçimde savaşın bahtı,
Bizden tarafa dönmeye başlıyor.
Yaylım ateşiyle püskürtülen kıtalar,
Can veriyorlar birbirine karışarak.
Rosen dar bir geçide çekiliyor;
Teslim oluyor ateşli Schlippenbach.[47]
İsveç kıtalarını sıkıştırıyoruz peş peşe;
Sancaklarının kararıyor şanları,
Ve savaş tanrısının inayetiyle
Her yere kazıyoruz adımlarımızı.
O zaman Tanrı'dan esinlenen
Yankılanan sesi duyuldu Petro'nun:
"İş başına, Tanrı yanımızda olsun!"
Sevdiklerinin kalabalığıyla çevrilen
Petro çıkıyor çadırdan. Gözleri
Işıldıyor. Yüzü tüyler ürpertici,
Hareketleri hızlı, muhteşem,
Baştan aşağı Tanrısal fırtına gibi.
İlerliyor. Atını getiriyorlar.
Sadık atı uysal, gayretli
Sezince uğursuz bir ateşi,
İrkiliyor. Yan gözle bakıyor
Ve dörtnala gidiyor savaşın tozlarında
Kudretli binicisiyle gururlana gururlana.

Öğlen olmada. Sıcak yakıyor.
Savaş bir çiftçi gibi dinleniyor.
Bir yerlerde at oynatıyor Kazaklar.

Saflar halinde sıralanıyor alaylar.
Duyulmaz oluyor savaş müziği.
Toplar tepelerde yatışarak
Açlığın uğultusuna ara verdi.
Ve işte – ovayı çınlatarak
Alaylar gürledi hurra sesleriyle:[48]
Uzaktan Petro'yu görünce.

Ve alayların önünden geçti dörtnala,
Kudretli ve sevinçliydi, savaştaymış gibi.
Gözleriyle yer gibi bakıyordu savaş alanına.
Ardından atlarıyla gelmekteydi
Kuşları Petro yuvalarının[49] –
Kaderini değiştirmede dünyanın,
Devlet ve savaş faaliyetlerinde
Onun yoldaşları ve oğulları:
Ve soylu Şeremetev, ve Repnin
Ve Bryus, ve Bour, ve talihin
Lütfunu fazlasıyla gören,
Yarı kudretli egemen.[50]

Ve sadık uşaklarının tahtırevanla
Taşıdığı Karl hareketsiz, solgun,
Aldığı yaranın derin acısıyla
Ortaya çıkıverdi mavi safların –
Savaşçı kıtalarının önünde.
Kahraman komutanları arkasındaydı.
Dalmıştı sessiz derin düşüncelere.
Yansıtıyordu tedirgin bakışları
Olağandışı bir heyecanı.
Çok beklediği bu savaş anlaşılan
Karıştırmıştı Karl'ın aklını...
Birden zayıf bir el işaretiyle
Alaylarını sürdü Rusların üzerine...

Ve çarın kıtaları karşılaştı onlarla
Toz duman içinde ovanın ortasında:

Savaş patladı. Poltava Savaşı!
Ateşte, kızgın bir lavın altında,
Püskürtülen canlı bir duvarla,
Yeni bir saf, düşen safın üstünde
Bitiştiriyor süngüleri. Yoğun bulut gibi
Uçarcasına giden süvari birlikleri,
Dizginleri ve kılıçları şakırdatarak,
Başı gövdeden ayırıyorlar çarpışarak.
Fırlatıp bedenleri bir diğerinin üstüne,
Demir gülleler dört bir yerde,
Zıplıyor aralarında, çarpıyor,
Yarıyor cesetleri, kanda cızırdıyor.
Süngülüyor, doğruyor, biçiyor – Rus, İsveçli,
Çığlıklar, diş gıcırtısı, trampet sesleri,
Top gümbürtüsü, ayak sesi, inilti, kişneme,
Ve ölüm ve cehennem her bir yerde.

Endişe ve heyecanın arasında
Sakin komutanlar savaşa
Coşku ve esrimeyle bakıyorlar,
Kıtaların hamlelerini izliyorlar,
Önceden hissedip ölümü ve zaferi,
Sessizlikte sürdürüyorlar görüşmeyi,
Ama Moskova çarının yanı başında
Şu ak saçlı savaşçı da kim
İki Kazak'ın yardımıyla dikilen?
İçten bir kıskançlıkla yanarken o,
Bir kahramanın deneyimli bakışıyla
Göz gezdiriyor savaşın coşkusuna.
Artık atıyla dörtnala gidemiyor,
Döşeklerde, kimsesiz sürgünlüğünde,
Ve Kazaklar Paley'in çağrısı üzerine
Dört bir taraftan baskın düzenlemiyor!
Ama neden gözleri öfkeyle parladı da,
Sanki gecenin karanlığıyla
Yaşlı yüzü birden örtülüverdi?

Onu rahatsız eden ne olabilirdi?
Yoksa o, savaşın dumanı arasından
Düşmanı Mazepa'yı görmüştü de
Silahı elinden alınmış yaşlı adam,
Yaşlılığına mı kin duymuştu o anda?

Mazepa gömülmüş düşüncelere,
Savaşı izliyordu, etrafını çepeçevre
İsyancı Kazakların, yakınlarının,
Subaylarının ve kılavuzlarının
Kalabalığı almıştı. Birden bir silah sesi...
İhtiyar başını çevirdi. Vaynarovski'inin[51]
Elindeki tüfeğin hâlâ dumanı tütmekteydi.[52]
Vurulan genç Kazak birkaç adım ötede
Yere devrilmiş kanlar içinde yatıyordu,
Atı ise baştan aşağı toz ve ter içinde,
Özgürlük hissiyle yel gibi gidiyordu,
Alevli derinliklerde gözden kaybolarak.
Çatışmaların arasından elinde kılıcıyla,
Gözlerindeki korkunç hınçla
Hetman'a yanaşmaya çalışıyordu Kazak,
İhtiyar yaklaşıp, soran gözlerle
Ona baktı. Ama ölmek üzereydi
Kazak. Hâlâ feri sönmüş gözleriyle
Tehdit ediyordu Rusya'nın hainini;
Sapsarı olan yüzü kararmıştı
Ve sevgili Mariya'nın ismini
Belli belirsiz mırıldandı.

Ama yakın, çok yakın zafer anı.
Hurra! Saldırıyoruz; çekiliyor İsveç kıtaları
Ey, şanlı görüntü! Ey, şanlı an
Bir saldırı daha – ve kaçıyor düşman.
Ve peşlerinden süvariler atıldı,
Kılıçlar kütleşiyor öldürmeyle,
Ve can verenler tüm ovayı kapladı,

Kara çekirge sürüsü gibi.
Petro şölen düzenliyor. Gurur ve şan
Ve ışıltıyla doluydu bakışları.
Ve muhteşemdi çarın verdiği şölen.
Sevinç çığlıkları atarken kıtaları,
Petro çadırında ağırlıyor
Rus ve yabancı komutanları,
Ve sempatik tutsakları okşuyor,
Ve öğretmenlerinin şerefine
Kadehini kaldırıyor.

Ama nerede o ilk, davetli konuk, hani?
Nerede ilk, korkunç öğretmenimiz,
Kimin uzun zaman süren öfkesini,
Sindirdi Poltova muzafferimiz?
Nerede o cani, nerede o Mazepa?
Nereye kaçtı o hain korku içinde?
Neden kral yok konukların arasında?
Hain niçin yok cellat kütüğünde?

Çıplak bozkırın ıssızlığında atlarıyla
Kral ile Hetman gidiyorlar yel gibi.
Kaçıyorlar. Kader birleştirmiş ikisini.
Güç veriyor İsveç kralına
Çok yakınındaki tehlike ve kin...
Unutup gitmiş ağır yarasını.
Atın üzerine eğerek başını
Rus takibinden kaçıyor doludizgin
Ve sadık uşaklar kalabalığı
Zor yetişebiliyor onun peşinden.

Tarayarak keskin bakışlarıyla
Tamamını önündeki bozkırın,
Hetman gidiyor onunla yan yana.
Önünde bir çiftlik...Neden ansızın
İrkilir gibi olmuştu Mazepa?

Niçin çiftliğin önünden hızla
Uzaklaşıp değiştirdi yolunu?
Yoksa bu terkedilmiş avlu,
Ve bu ev, ve bu ıssız bahçe,
Ve boş sahaya açılan şu kapı
Unutulmuş bir hikâyeyi mi
Hatırlatmıştı ona şimdi?
Ey, kutsal masumiyetin celladı!
Tanıdın mı yoksa bu mekânı,
Geçmişte mutluluk dolu bu evi,
Ve sen, şarapla kızıştığın,
Mutlu bir aileyle sarmalandığın,
Masa başında şakalar yaptığın yeri?
Tanıdın mı bu ıssız barınağı Mazepa,
Burada yaşayan o uysal meleği,
Ve karanlık bir gecede alıp da
Onu bozkırlara götürdüğün bu bahçeyi?
Tanıdın, evet tanıdın!...

Gecenin gölgeleri bozkırı kucaklıyor.
Mavi Dinyeper'in kıyısında, arasında kayaların
Kulakları kirişte uyukluyorlar
Düşmanları Petro'nun ve Rusya'nın.
Hayaller uykusunu bozmuyor kahramanın,
Poltava'nın kaybını çoktan unuttu.
Ama tedirgin ediciydi uykusu Mazepa'nın.
Huzur nedir bilmiyordu karanlık ruhu.
Ve gecenin derin sessizliğinde birden
Ona sesleniyor birileri. Uyanıverdi.
Bakıyor: Tepesinde parmağıyla tehdit eden
Biri sessizce ona eğilmişti.
İrkildi bir baltanın altındaymış gibi...
Darmadağınık saçlarıyla önünde,
Işıldayan çökük gözleriyle,
Paçavralar içinde, kadidi çıkmış, solgun
Bir kadın duruyor ay ışığıyla aydınlanan,
"Yoksa bir düş mü? Mariya... bu sen misin?"

Mariya

Ah, sus, sus, sevgilim!... Şimdi
Gözlerini kapadı babamla annem...
Biraz bekle... Duyabilirler bizi.

Mazepa

Mariya, ah, zavallı Mariya!
Kendine gel! Tanrım!... Ne oldu sana?

Mariya

Dinle: Ne kadar kurnazlar ama!
Onların bu gülünç hikâyesi de ne ola?
Annem bana gizlice söylemişti,
Öldüğünü güya zavallı babamın,
Bana usulcacık göstermişti
Ak saçlı başını – Tanrım!
Nereye kaçmalıyız bu zalimce
Sözlerden? Az düşün: Bu kafa
Bir insanın değildi kesinlikle,
Kurdundu – Al işte: Nasıl bir ana!
Beni aldatmak istemiş bir şekilde!
Beni korkutmaktan utanmıyor mu?
Ya ne için? Bugün seninle birlikte
Kaçmayayım diye! Bu hiç mümkün mü?

Korkunç kederli
Onu dinliyor zalim sevgili.
Ama düşünceler girdabına dalıp giden
Mariya: "Fakat anımsıyorum," diyor,
"Bir meydan... Gürültülü bir şölen...
Ve kuru bir kalabalık... ve cansız bedenler...
Beni bu şölene götürüyor annem...

Ama sen neredeydin? Senden ayrı olarak
Niçin başıboş dolaşıyorum ki ben?
Eve gidelim. Çabuk... çok geç artık.
Ah, biliyorum, kafam
Dolu beyhude heyecanlarla
Seni benzettim bir başkasına,
Artık bırak beni, yaşlı adam!
Bakışların korku verici ve alaylı.
Sen çirkinsin. O yakışıklı:
Aşk parıltıları oynaşır gözlerinde,
Öyle tatlıdır ki konuşması!
Kardan daha beyazdır bıyıkları,
Oysa kurumuş kan var seninkilerde!..."
Ve vahşi bir kahkahayla bir çığlık kopardı,
Bir ceylan yavrusundan daha hızlıca
Yerinden sıçrayıp koşmaya başladı
Ve gözden kayboldu gecenin karanlığında.

Gölgeler azalıyor, allanıyordu doğu.
Kazakların ateşi harlanıyordu.
Kazaklar pişiriyorlardı buğdaylarını;
Emirerleri Dinyeper'in kenarında
Eyersiz atlara su veriyorlardı.
Uyandı Karl. "Oho! Kalk Mazepa!
Vaktidir, ağarmada tanyerleri."
Ama Hetman uyumuyor ne zamandır.
Derin tasa yiyip bitiriyor içini;
Nefes alırken göğsü sıkışıyor.
Ve atını eyerleyip suskunca,
Kaçan kralla birlikte dörtnala gidiyor,
Ve veda ederken yurdunun toprağına
Gözleri korkunç bir parıltıyla yanıyor.

Yüz yıl geçti – Geriye ne kaldı
Özgürlük tutkusuyla dolup taşan
Bu güçlü, gururlu insanlardan?

Onların artık gelip geçti kuşağı –
Ve bu kuşakla birlikte yitip gitti,
Çabaların, felaketlerin, zaferlerin izi.
Uyrukluğunda kuzey devletinin,
Onun savaşçı kaderinde,
Ey, Poltava kahramanı, yalnızca sen diktin
Devasa bir anıt kendine.[53]
Ülkede – bir dizi yeldeğirmeninin,
Bender kalesinin ıssız tabyalarını çepeçevre
Barışçıl çitleriyle kuşattığı,
Ve çevresinde asker mezarlarının,
Boynuzlu mandaların dolaştığı yerde –
Harap olmuş bir yapının kalıntıları,
Ve toprağa gömülü olan
Yosun bağlamış üç merdiven basamağı,
Dile gelmiş konuşuyor İsveç kralından.
İçlerinden deli bir kahraman anlatıyordu,
Ev hizmetkârlarının arasından biri,
Türk kıtalarının naralar altında hücumunu,
Ve kılıcını sancağın dibine koyuverişini;[54]
Ve boşuna arayacaktı üzgün bir yabancı
Orada Hetmanın mezarını:
Uzun zaman önce unutuldu Mazepa!
Yalnız o gururlu kutsal mabette
Yılda bir kez beddualar okunuyor hâlâ,
Ona tehditler savurarak çınlıyor kilise.
Ama iki çilekeşin defnedildiği
Mezarlar bugüne kadar bozulmadan kaldı:
Kadim müminlerin arasına onları,
Kilise barış içinde konuk etti.[55]
Yoldaşlarınca o zamanlar dikilen
Meşeler çiçekleniyor Dikanka'da;
Onlar torunlarına idam edilen
Atalarını anlatıyorlar hâlâ.
Peki, suçlu kız... Onunla alakalı
Hikâyeler anlatılmıyor. Istırapları,

Mariya'nın yazgısı, sonu
Zifiri bir karanlıkla bizlerden
Saklanıyor. Yalnız bazen,
Âma bir Ukrayna türkücüsü
Ne zaman köyde halkın önünde
Hetman'ın şarkılarını çalsa,
Genç Kazak kızlarına arada
Günahkâr kızdan söz eder.

NOTLAR

1 Savaşın şanı ve kudreti,
Tıpkı insanlar ve telaşlı sevdalıları gibi
Muzaffer çarın tarafına geçti. (ç. n.)
2 Vasiliy Leontyeviç Koçubey (1640-1708). Kamu yargıcı, bugünkü kont kuşağının atalarından biri. (ç. n.)
3 Koçubey'in birkaç kızı vardı. Onlardan biri Mazepa'nın yeğeni Obidovski ile evliydi. (ç. n.)
4 Mazepa gerçekten de vaftiz kızına dünürcü göndermiş, ama reddedilmişti. (ç. n.)
5 İvan Stepanoviç Mazepa (1644-1709) Ünlü Ukrayna Hetmanı. Ukrayna'nın bağımsızlığı için mücadele etti. Poltava Savaşında (1709) İsveç ordusunun saflarında yer aldı. İsveçlilerin hezimete uğraması üzerine İsveç Kralı XII. Karl'la birlikte Osmanlılara sığındı. Aynı yıl Bender şehrinde öldü. (ç. n.)
6 Söylence, halkın belleğinde bu zamana kadar kalmış olan birkaç şarkının Mazepa tarafından düzüldüğünü kaydetmektedir. Ayrıca Koçubey, Mazepa'yla ilgili yaptığı ihbarda, sözde Mazepa tarafından yazılmış yurtsever düşüncelerden söz eder. Ancak bu tarihsel açıdan doğrulanmamaktadır. (ç. n.)
7 Tuğ, sancak (Türkçe *boncuk* sözcüğünden türetilmiştir). (ç. n.)
8 Kral Karl'ın şövalyeleri. (ç. n.)
9 Buradaki askeri birliğin Rusça karşılığı – *drujina*. Çara, prense vb bağlı gönüllü birlikler. (ç. n.)
10 Napoléon kastediliyor. Napoléon 1812 yılında Moskova'ya, XII. Karl gibi aynı yoldan yürümüştü. (ç. n.)
11 Rus saltanatının uzlaşmaz düşmanı olan, eski Ukrayna kahramanlarından biri. (ç. n.)
12 Grigori Samayloviç. Büyük Petro döneminin ilk yıllarında Sibirya'ya sürgüne gönderilen bir hetmanın oğlu. (ç. n.)

13 Simeon Paley, Hvastovlu bir albay, ünlü bir binici. Başına buyruk baskınlar düzenlemesi nedeniyle Mazepa'nın şikâyeti üzerine Yenisey'e sürgün edilmiştir. Mazepa'nın hain olduğu ortaya çıkınca, onun ezeli düşmanı olan Paley de sürgünden geri getirildi. Paley Poltava savaşma da katılmıştır. (ç. n.)

14 Kostya Gordoyenko. Zaporoj Kazakları ordu birliklerinin komutanı. Sonraları XII. Karl'ın tarafına geçti. Tutsak edildi ve 1708'de idam edildi. (ç. n.)

15 Livonya'ya 20 000 Kazak sevk edilmişti. (ç. n.)

16 Bogdan Himelnitski (1595-1657). 17. yüzyılda, Polonya prenslerinin Ukrayna'da toprak taleplerine karşı mücadele etmiş olan ünlü Kazak hetmanı ve önderi. (ç. n.)

17 Estrapada: Ortaçağ işkencesi. (ç. n.)

18 Mazepa Koçubey'e yazdığı bir mektupta, gururlu ve çok zeki karısı tarafından yönetilmesi nedeniyle onu kınıyordu. (ç. n.)

19 İvan İvanoviç İskra (16??-1708) Poltavalı bir albay, Koçubey'in düşüncelerini ve kaderini paylaşan arkadaşı. (ç. n.)

20 Cizvit Zelenski, prenses Dulskaya ve yurdundan kovulmuş bir Bulgar başpiskoposu, Mazepa'nın ihanetinin başlıca kışkırtıcılarıydı. Dilenci görünümündeki Bulgar piskoposu Polonya'dan Ukrayna'ya gidip gelirdi. (ç. n.)

21 Hetmanların gizli bildirileri burada böyle adlandırılmış. (ç. n.)

22 Flip Orlik. Mazepa'nın başkâtibi ve sırdaşı. Mazepa'nın 1710'da ölümünden sonra Kral Karl'dan, pek değeri olmayan Ukrayna hetmanı unvanını aldı. Sonra İslam dinini kabul etti ve 1736'da Bender'de öldü. (ç. n.)

23 Yaklaşık bu dönemlerde başkaldıran bir Don Kazak'ı. (ç. n.)

24 Özi muhafızı Abdurrahman Paşa.(ç. n.)

25 Mazepa'nın arkadaşları ve hamileri olan özel sekreter Şafirov ve Kont Golovkin. Aslında ihbarcıların yargılanması ve idam edilmeleri korkusunu onlar da yaşamış olmalı. Velmoj (*Rus.*): yüksek dereceli devlet memuru.(ç. n.)

26 Puşkin burada hain yerine, İsa'yı Romalılara ihbar eden Yuda İskariot'tan esinlenerek Yuda'yı kullanıyor. (ç. n.)

27 Stanislav Leşçinski (1677- 1766) Polonya kralı ve Litov büyük prensi.(ç. n.)

28 Kırım'a başarısız bir sefer sırasında Gazi Giray Han ona birleşmeyi ve Rus ordusuna saldırmayı önermişti. Çargrad sultanı: İstanbul sultanı, yani Osmanlı Padişahı. (ç. n.)

29 Türk ve Tatar gibi doğu halkları Korkunç İvan'dan başlayarak – beyaz başlık takmaları nedeniyle – Rus çarlarını böyle adlandırmışlardır. (ç. n.)

30 Mazepa mektuplarında, ihbarcılara yeterince işkence yapılmamasına sızlanıyor ve ısrarla idam edilmelerini istiyordu. Kendini iki ihtiyar tarafından iftiraya uğrayan Suzanna'ya, kont Golovkin'i ise Daniel peygambere benzetiyordu (*Kitabı Mukaddes*'te geçen bir hikâye). (ç. n.)

31 Kazak ordusunda yarbay muadili. *Starşina* (*Rus.*) (ç. n.)

32 Koçubey'in köyü. (ç. n.)

33 Bey, toprak sahibi (*Leh.*). (ç. n.)

34 İdamına karar verilen Koçubey, hetmanın ordusunda işkenceye tabi tutul-

du. Bahtsız adamın verdiği cevaplardan, sakladığı hazineleri hakkında onu sorguladıkları anlaşılıyor. (ç. n.)

35 17. yüzyıl sonu Ukrayna'nın etkin aktörleri. Mazepa'nın dostları ve yardımcıları. (ç. n.)

36 Hetmanların özel himayesinde teşkil edilmiş olan askeri birlik. Ayrıca yaya Kazak alayının kılavuzları. Türkçe "sürmek" fiilinden türetilmiş bir isim, "suyurtuk". (ç. n.)

37 Rusçası *çelyad*. Kiev Rusya'sında köle, esir. (ç. n.)

38 Çeprak: Eyerin altına serilen kilim türü örtü. Türkçe kökenli bir sözcük. (ç. n.)

39 Rusçası *yeley*. Hıristiyan kültünde kilise ayininde ruhsal acıları iyileştirmek ve ölmek üzere olan hastayı yatıştırmak amacıyla sürülen kutsal yağ (merhem). (ç. n.)

40 Ukrayna'da ırmak. (ç. n.)

41 Papalığın simgesi olan yumurta biçiminde başlık, aynı zamanda taç. (ç. n.)

42 Kardinal Montalto (1571-1623) Koltuk değneğiyle dolaşan bir hastaydı. Zayıflığından yararlanarak işlerini yürüteceklerini düşünen kardinaller tarafından Papalığa seçilmiş, seçildikten hemen sonra hastalığının yalan olduğu ortaya çıkmıştır. (ç. n.)

43 Petro'nun o her zamanki sürati ve enerjisiyle aldığı önlemler Ukrayna'yı itaat altına almayı sağladı. (ç. n.)

44 Burada cellat olarak Ukraynaca *kat* sözcüğü kullanılıyor. (ç. n.)

45 Dmitri Vasilyeviç Çeçel. Mazepa'nın silah arkadaşı, Ukraynalı bir albay. Petro'nun silah arkadaşı ve danışmanı olan prens Menşikov'un ordusuna karşı Baturin'i savunmuştu. (ç. n.)

46 Estonya'nın bir şehri. (ç. n.)

47 Gustav Frederik Rosen (1688-1769) ve Wolmar Anton von Schlippenbach (1658-1739). İsveç generalleri. (ç. n.)

48 Yaşa, var ol! (ç. n.)

49 Bu deyimi ilk kez kullanan Puşkin. Petro'nun Lefort, Golovkin, Menşikov gibi tarihe mal olmuş en yakın silah arkadaşlarına böyle hitap ediyor. (ç. n.)

50 Aleksandr Daniloviç Menşikov (1673-1729). Petro'nun ölümünden sonra düşüş yaşadı, unvanını ve mülkünü yitirdi. Puşkin bu nedenle ona bu şekilde hitap ediyor. (ç. n.)

51 Mazepa'nın yeğeni ve silah arkadaşı. (ç. n.)

52 Burada kullanılan misket tüfeği. (ç. n.)

53 Büyük Petro'nun anısına Petersburg'da dikilen ünlü Petro anıtı kastediliyor. (ç. n.)

54 Kral Karl'ın Türklere teslim oluşu kastediliyor. (ç. n.)

55 Koçubey'in ve İskra'nın başsız gövdeleri akrabalarına teslim edilmiş ve Kiev manastırına defnedilmiştir. (ç. n.)

TAZİT

(1829-30)

Ne sohbet, ne zafer gösterileri,
Ne kanlı eylem görüşmeleri,
Ne sorgu suali için bir misafirin,
Ne de vahşi bir şölen içindi böyle
İhtiyar Gasub'un evinin önünde
Erkenden toplanmaları Çerkezlerin.[1]
Oğlu beklenmedik bir karşılaşmada
Tatartup harabelerinin yakınında[2]
Kanlısının eliyle öldürülmüştü.
Yatıyor evinde doğduğu büyüdüğü.
Ve şimdi cenaze töreni yapılıyor.
Hocanın duası yankılanıyor kederle.
Çift öküz koşulu bir araba bekliyor
Kara yaslar içindeki evin önünde.
Avlu tıka basa insanla dolu.
Konuklar acılı feryatlar koparark
Ağıtlarla zırhlı göğüslerini dövüyorlar.
Ve, dingin uğultuya kulak kabartarak
Kösteğe vurulmuş atlarını yatıştırıyorlar.
Herkes beklemede. Evden en sonunda
İki kadının arasında çıkıyor baba.
Arkasından iki özden taşıyor
Yamçısı üzerinde soğuk cesedi.
Kalabalık iki yana açılıyor.
Arabaya yatırılıyor cansız bedeni
Ve yanma koyuyorlar silahlarını:
Sadağı, oku, Gürcü hançerini,
Doldurulmuş durumda pişçalını[3]
Ve kılıcının yıldız biçimi çeliğini.
Sonsuz uykusuna çekileceği
Yiğidin, mezarı berkitilsin,
Çağrısına tam bir savaşçı gibi
Karşı koysun diye Azrail'in.

Cenaze alayı yola çıkmaya hazır,
Ve araba hareket etti. Arkasından

Kızışan atlarını sessizce yatıştıran
Yüzleri asık Çerkezler geliyor.
Kızıl günbatımı kararmıştı çoktan
Sarp kayaları bürüyüp altın renginc,
Uysal öküzler taşlık vadiye
En sonunda ulaştığı zaman...
Bu vadide vurulmuştu genç atlı
Doyumsuz bir kinle, düşmanlıkla,
Soğuk mezarın gölgesi şimdi orada
İçine alacak onun dilsiz naşını...

Ölü toprağa kondu. Mezar örtüldü.
Mezarın etrafını alan kalabalık
Son dualarını ediyordu artık.
Birden ak saçlı bir adam belirdi
Tepenin ardından ve yanında
Bir delikanlı vardı sırım gibi,
Çerkezler yol verdiler yabancıya –
Ağırbaşlı ve sakince acılı babaya:
"Bundan tam on üç yıl önce," dedi.
"Yabancı bir köye gelmiştin sen,
Bana çelimsiz bir çocuk vermiştin,
Besleyip büyütmemi ve bu bebekten
Cesur bir Çeçen yaratmamı istemiştin.
Tek oğlunu zamansız toprağa verdin.
Gasup boyun eğ artık yazgına.
Sana başka bir oğul getirdim.
İşte bak duruyor karşında.
Onun şu güçlü omzuna başını yasla.
Yitirdiğin oğlunun yerine geçsin –
Emeklerimi kendin değerlendirirsin,
Onlarla övünmeyi istemem asla."

Sustu. Gasup gözlerini gezdiriyor
Hızla delikanlının üzerinde.
Tazit başını yere eğmiş sessizce,

Onun önünde kımıltısız dikiliyor.
Ve acı içinde hayranlıkla seyrederek,
Gönlünün eğinimine boyun eğerek,
Gasup onu sevgiyle kucaklıyor.
Mürşidi avutup sonra,
Şükranlarını bildiriyor ona
Ve konuğu evine davet ediyor.
Üç gün üç gece kunaklarla[4]
Onu ağırlamayı istiyor baba,
Ve sonra hayırdua ve armağanlarla
Onurlu bir şekilde uğurlamayı...
Kederli baba, paha biçilmez bir mutluluğu:
Hizmetkârlığı ve değişmez bir dostluğu,
Uğradığı hakaretlerin güçlü intikamcısını
Bu delikanlıda bulacağını düşünüyor.

*

Günler geçiyor. Keder dalmış uykuya
Gasup'un yüreğinde. Ama delikanlı
Hâlâ koruyor eski yabanıllığını.
Doğduğu kendi köyünün ortasında
Bir yabancı gibi; bütün gününü geçirip
Bir başına dağlarda, suskun dolaşıyor.
Evde beslenen bir geyik gibi hep
Ormana kayıyor gözleri, tenhalara çekiliyor.
Hoşuna gidiyor – kaymak sarp kayalıklarda,
Taşlık patikadan ağır ağır yürümek,
Anaforda uğuldayan dalgalara
Ve gür sesli fırtınaya kulak vererek...
Kimi zaman başını dayayıp eline
Gözlerini hareketsizce uzaklara dikerek,
Gecenin geç vakitlerine dek
Oturuyor kederli tepenin üstünde,
İçinden ne tür düşünceler geçiyor?
Neyi özlüyor Tazit o sıralar?

Semavi dünyadan küçük çocuklar
Onu alıp nereye götürüyor?
Kim bilir? Erişilmezdir kalbin derinliği
Delikanlı özgür hayaller kurmada,
Gökyüzünde rüzgâr misali...
Gelgelelim memnun değil baba
Oğlu Tazit'ten. "Hani, bu çocukta,"
Diyor içinden, "ilim irfanın meyveleri,
Beceriklilik, çabukluk, cesaret
Cin akıllılık ve kollarında kuvvet?
Tembellik ediyor yalnızca, üstelik asi.
Ya oğlumu gözlerim anlamadı tam,
Ya da aldattı beni bu yaşlı adam."

*

Tazit yılkıların arasından
Gözdesi atını çıkarıyor.
İki gün kayboluyor auldan
Üçüncü gün evine dönüyor.

Baba

Nerelerdeydin sen, oğul!

Oğul

Kayalık boğazdaydım,
Çakıl taşlı kıyıyı ve Daryal'a
Çıkan yolu yarıp geçen.

Baba

Ne yapıyordun orada?

O ğ u l

Terek'i dinliyordum.

B a b a

Görmedin mi bir Gürcü
Ya da Rus?

O ğ u l

Malıyla Tiflis'e giden
Bir Ermeni gördüm ben.

B a b a

Yanında muhafızlar var mıydı?

O ğ u l

Hayır, tek başınaydı.

B a b a

Neden bir kaza kurşunuyla
Yere sermeyi düşünmedin onu
Ve kayalıktan atılmadın üzerine?

Hiç yanıt vermeden Çerkez'in oğlu
Gözlerini yere indirdi sadece.

*

Tazit yeniden atını eyerliyor,
İki gün iki gece ortadan kayboluyor
Ve tekrar evine dönüyor sonra.

B a b a

Neredeydin?

O ğ u l

Beyaz dağların ardında

B a b a

Kime rastladın?

O ğ u l

Kurganın üstünde
Bizden kaçmış bir köleye

B a b a

Vay, ne hayırlı bir kısmetmiş bu!
Nerede peki o? Onu kemendinle
Sürükleyip getirdin, değil mi?

Tazit başını yine yere eğdi.
Gasup öfkesini gizleyerek içinde,
Kaşlarını çattı sessizce.
"Hayır," diye düşünüyor, "hiçbir zaman
Alamaz bu çocuk kardeşinin yerini.
Benim Tazit öğrenememiş anlaşılan,
Altının kılıçla elde edileceğini.
Gezip tozmaları ne yazık ki, ne yılkı,
Ne de hayvan sürüsü sağlar bana.
Hiç zorlanmadan biliyor yalnızca
Dalgaları dinlemeyi, yıldızlara bakmayı,
Ama bu çocuk ele geçirip baskınlarda
Atlarla birlikte Nogay öküzlerini

Ve savaşta tutsak edilmiş köleleri
Anapa'da yüklemeyi beceremez mavnalara."

Tazit yeniden atını eyerliyor,
İki gün iki gece ortadan kayboluyor.
Üçüncü gün ölü gibi sapsarı,
Geliyor evine ve babası
Onu görünce soruyor:
"Neredeydin sen!"

O ğ u l

Kuban köylerinin civarında
Orman sınırlarının yakınında.

B a b a

Kimi gördün?

O ğ u l

Düşmanı.

B a b a

Kimi, kimi?

O ğ u l

Kardeşimin katilini.

B a b a

Oğlumun celladını!...
Yaklaş!.. nerede onun kafası?

Tazit!... bana kellesi gerekli.
Doya doya bakayım!

O ğ u l

Katil tek başınaydı,
Üstelik silahsız ve yaralı...

B a b a

Kan borcunu unutmamışsın!...
Düşmanını sırtüstü yatırdın,
Değil mi? Kılıcını çıkardın,
Boğazına çeliği sokuverdin
Ve üç kez sessizce çevirdin,
Kendinden geçtin inlemeleriyle,
Yılan gibi geberip gitmesiyle...
Nerede kellesi? Hadi ver... gücüm kalmadı...

Ama oğul susuyor, yere indirip gözlerini,
Ve Gasub birden gece gibi kararıverdi
Ve tehditkâr bir sesle oğluna haykırdı:
"Defol git – sen oğlum değilsin,
Bir Çeçen olamazsın – yaşlı bir kadınsın sen,
Sen korkaksın, kölesin, sen bir Ermeni'sin![5]
Lanetim üzerine olsun! Defol – ödlekliğinden
Tek kelime söz etmesin hiç kimse,
Sonsuza dek belalar seni beklesin,
Senin omuzlarına merhum kardeşin
Çöksün kanlar içinde bir kedi şeklinde
Ve seni uçuruma sürsün acımasızca,
Yaralı bir geyik gibi sen
Koşturup dur avuntusuz bir acıyla,
Çocukları Rus köylerinin
Kalın bir iple yakalayıp seni
Canını çıkarsınlar yavru bir kurt gibi,

Çabuk git... git buradan,
Gözlerimi daha fazla kirletme!"

Sözlerini bitirdi ve yere uzandı – kapadı
Gözlerini. Gece olana kadar böyle yattı.
Yaşlı adam ayağa kalktığında,
Koyu mavi ufkun üzerinde artık
Ay yükseliyordu parlayarak
Ve kayaların doruklarını gümüşlüyordu.
Üç kez seslendi oğluna,
Ama cevap veren olmadı ona...

*

Boğazlarının sakinleri vadide
Gürültü patırtıyla toplanmışlardı –
Her zamanki oyunlar başlamıştı.
Genç Çeçenler toz bulutu içinde,
Doludizgin giderek atların üzerinde
Oklarıyla delip geçiyorlar kalpağı
Ya da üçe katlanmış bir halıyı
Kılıçlarıyla bölüyorlar tek hamlede.
Kâh kayma yarışıyla, kâh kıvrak dansla
Eğleniyorlar delikanlılar; kızlar, kadınlar
Şarkı söylüyorlar bir yandan – ve uzakta,
Ormanda nakaratları uğultuyla yankılanıyor.
Yalnız gençlerin arasında bulunan
Biri, eğlencelerine katılmıyor yiğitlerin.
Dörtnala gitmiyor uçurum kıyısından,
Vınlayan ok kullanmıyor nişan almak için.
Ve kızların arasında tek başına biri
Suskun oturuyor solgun, kederli.
Onlar topluluğun içinde tuhaf bir çift
Oluşturuyorlar, hiçbir şey anlamadan.
Vay onların başına: Biri kovulan Tazit,
Diğeri de bir kız ona sevdalı olan...

Oo, zaman geçti! Delikanlı onunla
Gizli gizli dağlarda buluşuyordu.
Kızın heyecanında, kısa konuşmasında,
Ve yere indirdiği mahzun bakışlarında,
Tatlı bir zehrin alevini içiyordu.
Kız, evinin eşiğinden
Yola doğru bakarken
Neşeli kız arkadaşıyla konuşarak, –
Birden oturur, sapsarı kesilirdi
Ve bakmadan karşılık verirdi,
Şafak gibi de kızararak –
Ya da su başında durduğunda
Kayalık doruklardan boşanan,
Dövme testiyi uzun zaman
Doldururdu tınlayan bir dalgayla.
Tazit ise yüreğindeki galeyanları
Zapt etmekten aciz, bir gün geliyor
Kızın babasına, bir kenara çekiyor
Ve diyor ki: "Kızın bana sevdalı
Uzun zamandır. Özlemiyle yanarken onun
Aylardır yalnız ve kimsesiz yaşıyorum.
Ne olur kutsayıver benim aşkımı.
Yoksulum – ama gencim, kuvvetliyim.
İş bulmam kolay. Bu koyu yoksulluğu
Evimizden mutlaka defedeceğim.
Sana itaatkâr, vefalı ve sevgi dolu,
Bir evlat ve dost, oğullarına da
Güvenilir bir kunak olacağım,
Kızına ise – candan bağlı bir koca."

Ama asık yüzlü yaşlı adam onu
Kötücül düşüncelerle dinliyordu.
Bembeyaz başını sallayıp iki yana
Şöyle yanıt verdi umursamazca:
"Aklımı çelmeye çalışıyorsun,

Ya sınayarak ya da alay ederek sen...
Ne çılgın biri olduğunu kendin biliyorsun,
Dövüşmeye cesaret edemeyen,
Bir kölenin karşısında bile korkan,
Alamayıp kardeşinin intikamını,
Babası tarafından lanetlenen ve kovulan
Birine nasıl veririm sevgili kızımı?
Defol git, rahat bırak beni!"

Bu ağır suçlama işlemişti
Genç yüreğinin derinlerine.
Tazit sır oldu o günden sonra,
Konuşmadı hiç kimseyle,
Ve dağların kızına bir daha
Mutsuz gözlerini kaldırmadı.
Ama baba ocağının çatısı altına
Sürgün oğul hiç dönmedi.
Geceler gündüzleri kovaladı
[...] gece soğuk ve sisli
[...] dağlardan [...]
Uçurum boyu hızla gidiyor bir sayga gibi
Bazen[...]
Oturuyor bir başına, kederli...

Puşkin bu yarım kalmış poemasını, 1829 yılının sonu ve 1830 yılının başında yazmıştı ve ancak Puşkin'in ölümünden sonra 1837'de yayımlandı. Tazit'in sevdiği kızın babası tarafından reddedilmesi ve dağlı gencin kederli yalnızlığını anlatan taslaklar biraz ilerleme kaydediyor. Poemanın, Puşkin'in elyazmalarında korunan planlarından biri, yapıtın sonraki içeriğiyle ilgili bazı fikirler vermektedir. Burada, yakınları tarafından dışlanan Tazit'in Hıristiyan misyonerlerle karşılaşmasından söz ediliyor. Anlaşıldığı kadarıyla Hıristiyan oluyor. Çerkezlerle Ruslar arasında savaş patlak veriyor. Tazit savaşa katılmayı kabul ediyor – ama hangi tarafta yer aldığı pek açık değil – ölüyor. Ölmeden önce babasıyla ya da bağlı olduğu kabilenin insanlarıyla barışıp barışmadığı ya da yine dışlanarak mı öldüğü plandan anlaşılmıyor. "Tazit" poemasının temel meselesi – ("Poltava"nın temalarından birine yakın) ulusal bir meseledir, Kafkas halklarının Ruslarla temasa geçiş yollarıyla ilgili bir sorundur.

Puşkin, 1829 yılı yazında Kafkasya'ya yaptığı yolculuğu sırasında pek çok fikir geliştirmişti. *Erzurum Yolculuğu*'nda şöyle yazıyordu: "Çerkezler bizden nefret ediyorlar. Onları geniş otlaklarından etmişiz; köylerini yakıp yıkıp, kabilelerini toptan yok etmişiz. Onlar gitgide dağlara çekildiler ve oradan bizlere baskınlar düzenlediler." Puşkin, iktisadi ilişkilerin Kafkas dağlılarıyla Rusların yakınlaşmasına katkı sağlayacağını düşünüyordu: "Ancak Karadeniz'in doğu kıyılarının elde edilmesinin, Çerkezlerin Türkiye ile olan ticari ilişkilerini keserek onları bizimle yakınlaşmaya zorlayacağını öngörmek gerekir, Refah (Avrupa Uygarlığı S.B.) giyim kuşamları konusunda onlara uygun koşullar sağlayabilir...(*Erzurum Yolculuğu*). Puşkin daha beşeri bir din olan Hıristiyanlığı en etkili ve güçlü yayılma aracı olarak görüyordu. Ona göre bu araç, dağlıların katı gelenek ve göreneklerini yumuşatacak ve kan davası geleneğini ortadan kaldıracaktı. Puşkin "Tazit" poemasında bu görüşünü denemek ister gibi, yeni Hıristiyan ahlakının dağlıların katı yaşam tarzı ve anlayışlarıyla çatışkısının gerçek tablosunu çizer ve bu çatışkının trajik sonuçlarını ortaya koyar.

Araştırmacıların kaydettiği gibi poemanın stilinde, Puşkin'in halksal yaratım biçimlerine ve Doğu hikâyelerinin üslubuna yaklaşma çabaları hissedilmektedir.

Poemanın ilk sahnesindeki cenaze merasimi anlatımı, Puşkin'in *Erzurum Yolculuğu*'nda, Oset köylerinin birindeki defin töreninden alınmadır:

"Bir evin etrafında kalabalık toplanmıştı. Avluda iki öküzün çektiği bir araba duruyordu. Ölenin yakınları ve arkadaşları dört bir yandan gelmiş-

lerdi ve çığlık çığlığa ağlayarak eve yürüyorlar ve yumruklarını başlarına vuruyorlardı. Kadınlar uslu uslu oturuyorlardı. Üzerinde yamçısı olan ölüyü dışarı taşıdılar:

"...like a warrior taking his rest
With his martial cloak around him[6];

Arabaya koydular. Konuklardan biri ölünün tüfeğini aldı, sürgüsünden barutu üfleyip onun yanma koydu. Öküzler harekct etti. Konuklar arkasından yürüdü. Cenaze, köye yaklaşık 30 km uzaklıktaki dağa defnedilecekti." Bu biraz temkinli ve ölçülü anlatımı, neredeyse aynı kelimelerle anlatılan, ama canlı, somut, duygu yüklü şiirsel ayrıntıların (mollanın hüzünlü duası, huzursuz atlar, kadınların arasında yürüyen ölünün babası, ölünün yamçısını taşıyan iki özden, alev renkli günbatımı vb...) bolluğuyla zengin "Tazit"in dizeleriyle karşılaştırmak ders verici niteliktedir. Puşkin *Erzurum Yolculuğu*'nda bu cenaze töreniyle ilgili anlatımını şu sözlerle bitiriyor: "Ne yazık ki hiç kimse bana bu geleneklerin ne olduğunu anlatmadı." Puşkin bu töre ve geleneklerin şiirsel ve tatmin edici açıklamasını tamamıyla bu poemada bulmuştur.

[*Puşkin uzmanı, edebiyatbilimci dilbilim doktoru Sergey Mihayloviç Bundi'den (1891-1983) alıntı*]

NOTLAR

1 Poemada geçen yerleşim biriminin bir Çeçen köyü olduğu anlaşılmaktadır. Adigeler (Çerkezler) ise Çeçenlerden etnogenetik olarak farklı bir halk olup Kuzeybatı Kafkasya'da yaşamaktadırlar. Bu köyün sakinlerinin, baskı, kan davası ve buna benzer sebeplerden yurtlarını terk ederek batıya göç etmiş ve burada Adigeleşmiş Çeçenler olması pek mümkündür. (ç. n.)
2 Kuzey Osetya'da antik şehir harabeleri. Tatar-tepe (ç. n.)
3 Arkebüze benzeyen bir tüfek. (ç. n.)
4 Hem eve gelen konuk, hem de arkadaş, yoldaş, kirve, sağdıç vb. anlamında kullanılan Türkçeden devşirilmiş bir sözcük. (ç. n.)
5 Puşkin'in bu dizesi o yıllarda büyük fırtınalar koparmış, üzerinde olumlu/olumsuz pek çok görüş öne sürülmüştür, bu konuyla ilgili tartışmalar günümüzde de sürdürülmektedir. (ç. n.)
6 İrlandalı şair Charles Wolfe'a (1791-1823) ait dizeler. ("... bir savaşçı gibi dinlenirken / üzerinde savaş pelerini) (ç. n.)

KOLOMNA'DAKİ KÜÇÜK EV

(1830)

I

Dört duraklı vezinden artık usandım:
Bunu herkes kullanıyor. Bırakmanın vakti
Geldi eğlensin diye çocuklar. Canım
Ne zamandır istiyordu oktava girişmeyi.
Gerçekten de: Hâkim olsaydım
Üçlü dizeme. Yazardım daha mükemmelini!
Zaten benimle teklifsizce yaşar uyaklar;
İkisi kendiliğinden gelir, üçüncüyü doğurur.

II

Geniş, özgür bir yol açılsın diye ben,
Onlara hemen fiiller sağlarım...
Bilirsiniz ki fiilden üretilen kafiyeden
Tiksinti duyarız biz. Neden? Sorarım.
Şihmatov böyle yazmıştı dini bütün;[1]
Genellikle ben de böyle yazarım
Niye? Söyleyin; bizler çıplağız gerçekte.
Uyaklarda fiil kullanacağım bundan böyle.

III

Kibirlenip çürüğe çıkarmam onları ben,
Ağır yara almış acemi erler gibi öyle,
Ya da atlar gibi, bozuk biçimleri yüzünden, –
Bağlaç ve zarflar da devşirmem kendime;
Bir ordu toplarım en döküntüsünden.
Bana uyak lazım; hazırım hepsini gözetmeye,
Tam bir sözlük de olsa; ister hece, ister asker –
İkisi uygundur sisteme: Bizde tantana ne gezer.

IV

Dişi ve erkek cins uyaklar, pekâlâ!
İzninizle, bir deneyelim: Beni dinleyin!
Uzatın ayaklarınızı, gelin hizaya
Ve üçerli sıra halinde oktava girin!
Korkmayın, katı olmayacağız fazla:
Daha serbest davranın, ama tökezlemeyin,
Sonra alışacağız zaten, şükür Tanrıya
Ve çıkacağız böylece düzgün bir yola.

V

Ne kadar eğlenceli rakamlı şiir düzmek,
Bir düzen içinde, art arda harmoni,
İzin vermemek bir tarafa sürüklenmelerine,
Savaşta darmadağın olan bir ordu gibi!
Her hece fark edilir ve saygınlık içinde,
Her dize burada kahraman görür kendini,
Ya şair... Kime denk olabilir acaba
Timur'a mı, Napolyon'a mı yoksa?

VI

Bir parça dinlenelim bu noktada.
Ne? Bırakmak mı, para sürmek mi yoksa?
Ne yalan söyleyeyim beş duraklı mısrada
Arayı severim ben ikinci durakta.
Yoksa mısra ya tepede olur, ya çukurda,
Ve şimdi kanepenin üzerinde yatsam da,
Bana her şey görünür, sarsıntılı bir koşuda
Talikayla gidiyormuş gibi donmuş bir tarlada.

VII

Ne var bunda? Gezmek değil gene de
Nevski granitlerinde yaya veya baloda
Parke cilalamak yahut hızla gitmek at üstünde
Kırgız bozkırında. Sonra gideyim düşe kalka,
Kısa adımlarla bir menzilden ötekine,
Hakkında konuştukları o ayrıksı adam gibi,
Yemini vermeden yorga atıyla
Gelen Moskova'dan Neva'ya...

VIII

Söyleyeceğim, yorga! Parnas'ın[2] rahvanı onu
Çok gerilerde bırakırdı ya, Pegasus[3] yaşlı
Kalmamış artık ağzında bir diş. Kazdığı kuyu
Kurumuş. Isırganotu bürümüş Parnas'ı;
Feb[4] emekliliğini yaşamakta, Yaşlı korosu
Esin perilerinin artık büyülemiyor bizi.
Ve kafilesini klasisizmin zirvelerinden
Bitpazarına taşıdık biz hep birden.

IX

Kurul bakalım esin perisi: Eller yenlere,
Ayaklar sıranın altına! Pirelenme öyle,
Civelek! Başlıyoruz şimdi. Vaktiyle,
Bundan yaklaşık sekiz yıl önce,
Yaşlı, dul bir kadın yaşıyordu kızıyla birlikte.
Mütevazı evleri Pokrov'da, bekçi kulübelerinin bile
Gerisinde bulunuyordu. Görüyorum şimdi
Çatı katını, sundurmayı, kapıyı ve üç pencereyi.

X

Üç gün önce bir tanıdığımla birlikte
Oraya gitmiştim bir akşam öncesi.
Kulübenin yerinde yeller esiyordu. Yerine
Üç katlı bir ev inşa edilmişti.
Bir zamanlar pencerenin dibinde
Oturan yaşlı kadını hatırladım, genç kızı,
Ve daha genç olduğum o yılları...
"Ne olmuştu onlara, hayattalar mıydı? "

XI

Hüzünlenmiştim: Çok katlı eve
Gözucuyla bakıyordum. Bir yangın
Sarsaydı o anda onu çepeçevre,
Benim öfkeyle dolu bakışlarım
Zevk alırdı alevlerinden. Garip bir düşle
Dolup taşar bazen yürek; aklımıza bizim
Türlü saçmalıklar geliverir, arkadaşımızla
Ya da tek başımıza başıboş dolaştığımızda.

XII

Mutludur, söze sağlamca hükmedebilen
Ve düşüncesinin dizginlerini elinde tutan,
Mutludur, bir yılanın tıslamasını hemen,
Kalbinde yatıştıran ya da bastıran;
Gelgelelim birdenbire gaddarlığıyla ünlenen
Gevezenin tekidir... Sular içiyorum Leta'dan,[5]
Doktorum yasakladı bana hüznü kederi:
Bırakalım bunu, – bana bir iyilik yapın hadi!

XIII

Yaşlı kadın (Böyle yüzlerin tıpatıp aynısını
Çok görmüşümdür Rembrandt'ın tablolarında)
Boneyle dolaşıyordu ve gözlüklüydü. Ama kızı
Çok güzeldi, Tanrı hakkı için inanın bana:
Gözleri ve kaşları – sanki gece karanlığı,
Tatlı, beyaz tenli bir kız, bir güvercin adeta;
Kültürlü, geniş bilgili bir havası vardı.
Emin'in toplu yapıtlarını okumaktaydı.[6]

XIV

Kız gitar çalmayı da biliyordu ayrıca,
Söylerdi: "İnliyor gökkırı güvercin,"[7] ve
"Çıktı mı ben..."i ve geçmişten ne varsa,[8]
Herkes kış akşamında sobanın önünde
Ya da kasvetli sonbaharda semaverin başında
Ya da ormanda dolanırken bahar günlerinde,
Söylerdi Rus kızı dertli dertli,
İçli şarkıcı, esin perilerimiz gibi.

XV

Mecazi veya gerçek anlamda: Topluluk,
Arabacıdan tutun birinci sınıf şaire,
Söylüyoruz yanık sesle. Hüzünlü çığlık,
Rus şarkısı. O ünlü simge!...
İyi başlamışken, bitiremiyoruz ne yazık.
Esin perilerimize ve bakirelerimize
Acıyla sıcaklık veren bir armoni...
Ama hoşuma gidiyor hazin melodisi.

XVI

Paraşa (Güzelimizin adı böyle) anlardı
Temizlik, ütü, dikiş, örgü örmekten;
Bütün evi çekip çeviren sadece Paraşa'ydı,
O sorumluydu hesap kitap işlerinden,
Onun yanında pişerdi karabuğday lapası
(Bu büyük işte taşımasına yardım eden
Aşçı kadın Fyokla'ydı, iyi kalpli ihtiyar,
İşitme ve koku duyusunu yitirmişti çoktandır).

XVII

Yaşlı anne gündüz oturup önüne pencerenin;
Çorap örmekle geçirirdi zamanını,
Küçük masanın başında da akşamleyin
İskambil kartlarını açarak fal bakardı.
Kızı bu sırada dört bir yanda koştururken,
Bir pencerenin önünde, bir avluda belirirdi,
Kim geçerse geçsin ya da yürüsün, bulurdu vakit
Herkesi görmeye (bu uyanık cinsi latif!).

XVIII

Panjurlar kış ayında kapanırdı erkenden,
Yazınsa her şey erirdi evin içinde
Gece yarısına kadar. Pencereden
Kıza donuk Diana bakardı uzun süre.
(Evet, romantizm bu olmadan
Asla edemez; yaşayagelmiştir böyle!)
Anne çoktan başlardı horlamaya,
Kızı ise – Ayı seyrederdi hâlâ.

XIX

Genç kız miyavlamasını dinlerdi kedilerin
Tavan aralarında. Buluşmaların edepsiz belirtisini,
Uzaktan uzağa saatin vuruşunu, bağırtısını bekçinin –
Hepsi bu kadar. Huzurlu Kolomna gecesi
Harika bir sessizlik içinde. Bazen içinden evin
Belirip kaybolur iki gölge. Duyulabilirdi
Süzgün kızın kalbinin esnek giysinin içinde
Nasıl çarpıp durduğu belirgin biçimde.

XX

Yazın ve kışın pazar günlerinde,
Onunla Pokrov'a giderdi dul kadın
Ve dururdu kalabalığın önünde,
Solunda koronun. Şimdi yaşadığım
Yer orası değil, ama şaşmaz bir hayalle,
Uykuyla uyanıklık arasında hoşlanırım,
Kolomna'ya, Pokrov'a uçup gitmekten
Ve orada pazarları Rus ayini dinlemekten.

XXI

Hatırlıyorum, her zaman bir kontes gelirdi
Oraya...(Adı neydi, anımsamıyorum doğrusu).
Genç ve çok zengin biriydi;
Kiliseye vakarla girerdi, bir patırtı gürültü;
Gururla dua ederdi (vay, öyle mi!).
Günahkârdı! Hep bakardım sağıma doğru,
Sürekli ona. Paraşa onun karşısında
Sefil görünürdü, daha bir sefil hatta.

XXII

Bazen kontes kibirli bakışlarını ona
Küçümseyerek fırlatırdı. Ama Paraşa
sessizce ve şevkle yakarırdı Tanrıya
Ve avunmuş görünmezdi bununla.
Uysallık zarafetle yansırdı onda;
Kontesse gömülmüştü kendi dünyasına,
Yeni modanın büyüsüne,
Arsız ve acımasız kendi güzelliğine...

XXIII

Aşırı bir gururun soğuk ideali gibi
Görünürdü. Bakınca anlardınız kontese;
Ama bu kibrin altından farklı bir hikâyeyi
Okumuştum ben: Uzun sürmüş kederlerle,
Gursuz feryatlar... araştırmıştım hepsini,
Bunlar istemsiz bir bakışı çekiyordu kendine...
Gelgelelim kontes farkında olamazdı bunların
Belki beni de kaydetti listesine kurbanlarının.

XXIV

Istırap çekiyordu genç ve güzel olsa bile,
Hayatı görkemli bir rahatlık içinde
Akıp gitse de ve kendi hükmetse de
Kaderine; moda ona estirse bile
Buhurlarını, – o mutsuzdu yine de.
Ey, okuyucu yeni tanıştığınız bakire
Yüz misli daha mutluydu ondan,
Sıradan, iyi kalpli benim Paraşam.

XXV

Boynuzdan tarak yılankavi beliklerde,
Kulakların arkasından inen kızıl kıvrımlar,
Başörtüsü çaprazlama ya da düğüm şeklinde,
Zarif boyunda balmumundan boncuklar –
Sade bir elbise; Ama penceresinin önünde
Yine de dolaşırlardı siyah bıyıklı askerler,
Ve genç kız büyülemeyi biliyordu onları
Pahalı elbiselerin olmadan bir yardımı.

XXVI

Aralarında kimi görüyordu kalbine yakın
Ya da herkese karşı eşit şekilde
Soğuktu ruhu? Aşağıya bir bakalım.
Huzurlu bir yaşam sürüyordu bir kere,
Aklına ne balolar, ne Paris gelirdi kızın,
Ne de ev (hanede yaşıyor olsa bile
Vera İvanovna –amcasının kızı
Saray görevlisinin karısı).[9]

XXVII

Ama başlarına ansızın üzücü bir olay geldi:
Aşçı kadın hamamdan dönerken yolda
Düşmüştü. Sirkeyle boşuna ettiler tedavi,
Çayla, şarapla ve nane lapalarıyla,
Doğum gününden bir gece önce ne var ki
Ruhunu teslim etti. Zavallı aşçı kadınla
Vedalaştılar. Aynı gün geldiler
Alıp tabutunu Ohta'ya götürdüler.[10]

XXVIII

Evde onun için üzülmüşlerdi, herkesten
Çok kedi Vaska. Sonra dul kadınım benim:
"Bir iki gün," diye geçirdi içinden,
" – fazla değil – aşçısız yaşanır da, Rabbin
Buyruğuna göre sofraya ihanet edemem."
Anne kızına seslenir: "Paraşa!" "Efendim!"
"Nereden aşçı bulabiliriz? Öğreniver komşudan,
Bilgisi var mıymış, şöyle az rastlanır ucuzundan?"

XXIX

"Öğrenirim anneciğim." Ve çıktı dışarı,
Sıkıca giyinerek, (Kış şiddetli geçiyordu,
Kar gırç gırç ötüyor, bulutsuz, ayazlı
Havada mavi ufuk yıldızlar içinde parlıyordu).
Dul kadın uzun süre bekledi Paraşa'yı;
Kadını uyku bastırmış, çok geç olmuştu,
Paraşa sessizce onun odasına girdi,
"İşte aşçı kadını getirdim," dedi.

XXX

Onun peşinden ürkek adımlarla yürüyerek,
Üzerinde süslü püslü kısa bir etek,
Uzun boylu, fena görünmeyen pek,
Bir kız geliyordu başını öne eğerek.
Bir köşeye çekildi, önlüğünü çıkararak.
Kadın: "Ne ücret istersin?" diye dönerek
Sordu ona. "Siz ne kadar verirseniz,"
Dedi alçakgönüllüce ve serbestçe kız.

XXXI

Kızın yanıtı hoşuna gitmişti dul kadının.
"Adın ne?" "Mavra." "Peki, Mavruşa,
Burada kal; cancağızım, genç bir kızsın;
Erkeklerden uzak dur. Müteveffa Fyokluşa
Tam on yıl aşçılığını yaptı buranın,
Asla halel getirme namusuna.
Hadi, yürü bakalım kızımla ve benimle,
Gayretli ol; sakın kusur işleyeyim deme."

XXXII

Günler birbirini izliyor. Kız aşçılıktan
Pek anlamıyor: Hem fazla pişiriyor.
Hem fazla kızartıyor, hem de raflardan
Tabak çanağı düşürüyor, çok tuz atıyor.
Dikişe oturuyor – anlamıyor iğne tutmaktan;
Onu azarlıyorlar – Mavra öylece susuyor;
Her yerde, her şeyi berbat ediyor bir şekilde.
Paraşa dövüyor, ama baş edemiyor kesinlikle.

XXXIII

Kiliseye ayine gitmişlerdi pazar günü
Anne ile kız. Evde sadece Mavruşa
Kalmıştı; buyurun işte: Gece boyu
Dişleri ağrımıştı; zor hareket ediyordu Jiva;[11]
Bir de tarçınların ezilmesi gerekiyordu, –
Pastayı da fırına verecekti Mavra.
Onu evde bırakmışlardı ama, kilisede ansızın
Yüreğine bir korku düştü yaşlı dul kadının.

XXXIV

Düşünmeye başladı: "Nereden kapıldı ki
Pasta tutkusuna açıkgöz Mavruşa?
Pastacı ha, vallahi, bir iş çeviriyor sanki!
Bizi soymayı ve sonra da yoksa
Sıvışmayı mı planlıyor? Bayramda yeni
Kıyafetler giyeceğiz! Ah, bu ne korku ya!"
Böyle düşünürken durur gibi olmuştu kalbi
Ve sonunda dayanamayıp dedi ki:

XXXV

"Paraşa, burada bekle. Eve gideceğim;
Bir şey beni korkutuyor." Anlamamıştı kızı
Neden korktuğunu. Dul kadınım benim
Bir fırladı ki eşikten az kalsın uçacaktı;
Küt küt atıyordu kalbi, nasıl çarparsa bir felaketin
Öncesinde. Kulübeye geldi, mutfağa baktı, –
Mavruşa yoktu. Kendi odasına girdi dul kadın –
O da ne? Bu ne dehşet! Aman Tanrım!

XXXVI

Paraşa'nın aynasının karşısında ciddi ciddi
Tıraş oluyordu aşçı kadın. Ya benim dul kadın?
"Ah, ah!" diye inleyip durdu. Aşçı onu gördüğü gibi,
Yanakları sabunlu, önüne ardına bakmaksızın,
Dul kadını aşarak (lekeleyip onun şerefini)
Sundurmaya fırladı, verandaya çabucak
Evet, evet, kaçmak için, yüzünü kapatarak.

XXXVII

Ayin sona ermişti; Paraşa eve döndü.
"Ne oldu anneciğim?" "Ah, Paşemka'm benim!
Mavruşka..." "Nesi var, ona ne oldu?"
"Bizim aşçı... Hâlâ kendime gelemedim...
Aynanın karşısında... sabun içinde yüzü..."
"Siz bilirsiniz, ama hiçbir şey anlamış değilim;
Nerede peki Mavruşa?" "Ah, o bir harami!
Burada tıraş oluyordu!... aynı benim rahmetli!

XXXVIII

Paraşa'nın yüzünün kızarıp kızarmadığını size
Doğrusu söyleyemem; Ama Mavruşka
O günden sonra sır oldu – kayboldu izi de,
Tek kuruş alamadan çekip gitti Mavra
Yol açmadan tabii ciddi bir felakete.
Kim arka çıkmıştı aşçı Mavruşa'ya
Yüzü kızaran kız mı, anne mi? İtiraf edeyim ki,
Bilmiyorum, hemen bitirmek istiyorum hikâyemi.

XXXIX

"Nasıl, hepsi bu kadar mı? Şaka ediyorsunuz!"
"Vallahi." "Buyurun, oktavlar bizi getirdi nereye!
Neden peki bu kadar endişe uyandırdınız,
Ordu topladınız da yürüdünüz şişine şişine?
Doğrusu kıskanılacak bir yol bu bulduğunuz!
Başka konular düşünemediniz mi kendinize?
Burada hiç değilse bir ahlak dersi yok mudur?"
"Var... ya da yok: Birazcık sabır...

XL

Alın size ahlak: Benim fikrime göre,
Aşçı kadını tutmak tehlikeliydi;
Erkek olarak doğan birinin gerçekte
Saçma ve tuhaftı etek giymesi:
Sakalını zaten günü gelince
Tıraş etmesi gerekecekti – ki
Kadın doğasına uymaz bu... başka
Bir şey çıkaramazsın bu öykümden fazla."

NOTLAR

1 Sergey Aleksandroviç Şihmatov (1785-1837). Rus şair, dini şiirler yazmıştır. (ç. n.)
2 Yunanistan'da sıradağ, ayrıca Apollon'un ve esin perilerinin tapınağı. (ç. n.)
3 Yunan Mitolojisi. Kanatlı at. (ç. n.)
4 Apollon. (ç. n.)
5 Yunan mitolojisi. Lethe. Ölüler Ülkesi Hades'te unutmayı simgeleyen pınarın ve tanrıçanın adı. (ç. n.)
6 V. A. Emin. 18. yüzyılda yaşamış, esnaf çevrelerinde popüler olan roman yazarı. (ç. n.)
7 Rus şair İvan İvanoviç Dmitriyev'in (1760-1837) romansından. (ç. n.)
8 Rus şair Yuri Aleksandroviç Neledinski'nin (1752-1828) halk şarkıları türündeki romansından. (ç. n.)
9 Buradaki sözcüğün Rusçası *gof-furyer*. 9. dereceden saray görevlisi. Rus İmparatorluğunda 1722 yılından 1800 yılına kadar *yegermeyster* (saray avcılarının başı), *tseremoniymeyster* (tören yöneticisi) *kamer-yunker* (saray görevlisi genç), *ober-kuhenmeyster* (aşçıbaşı) olarak kullanılan bu görevler için, 1800 yılından itibaren 1917 yılına kadar *gof-furyer* adı kullanılmaya başlamıştır. (ç. n.)
10 Ohta'da öncelikle yoksulların defnedildiği bir mezarlık vardı. (ç. n.)
11 Slav mitolojisi. Hayat ve bereket tanrıçası. (ç. n.)

BAKIR ATLI

(1833)

Petersburg Öyküsü

ÖNSÖZ

Bu hikâyede anlatılan olay gerçeklere dayanmaktadır. Su baskının ayrıntıları o yılların dergilerinden alınmıştır. İlgilenenler V. N. Berh'in hazırladığı haberle meraklarını giderebilirler.

GİRİŞ

Issız dalgaların vurduğu kıyıda
Yüce düşüncelerle dolu dikiliyordu *o*,
Ve uzaklara bakıyordu. Karşısında
Geniş akıyordu ırmak; zavallı bir kayık
Tek başına yüzüyordu sularda.
Yosun tutmuş, bataklık kıyılar boyunca
Kulübeler kararıyordu şurada burada,
Yoksul Çuhon'un barınakları;[1]
Ve güneşin sisler arasında kaybolan
Işınlarından yoksun orman
Çevrede inliyor ve uğulduyordu.

Ve düşünüyordu o:
"Buradan gözdağı vereceğiz İsveçliye.
Büyük bir kent kurulacak burada
Küstah komşuya inat olsun diye.
Burada kaderimize yazmıştır doğa
Bir pencere açmayı Avrupa'ya,
Denizin kıyısında sağlam üs olmayı.
Denizin yeni dalgalarından bizlere
Gemiler gelecek yabancı bandıralı,
Şölenler düzenleyeceğiz enginlerde."

Yüz yıl geçti, ve yeni kent,
Kuzey ülkelerinin harikası, güzeli,
Orman karanlığının ve bataklıkların
İçinden gururla ve ihtişamla yükseldi;
Doğanın bahtsız üvey oğlu
Finli bir balıkçının vaktiyle,
Yalnız başına sığ kıyılar boyu
Yırtık ağlarını bilinmez sulara
Bıraktığı yerde şimdi
Capcanlı rıhtım boyunca
Birbirine sokulmuş sarayların,

Kulelerin zarif kütleleri yükseliyor;
Dünyanın dört bir yanından yığınla
Zengin iskelelere gemiler yanaşıyor;
Neva granitle donanmış;
Suların üstünde köprüler asılı;
Neva ırmağının adaları
Yemyeşil bahçelerle kaplanmış,
Ve genç başkentin önünde sanki
Sönük kaldı yaşlı Moskova,
Yeni çariçenin karşısında
Erguvanlı dul bir kadın gibi...

Seviyorum seni, Petro'nun yaratısı,
Seviyorum senin ciddi, zarif görüntünü,
Neva'nın heybetli akışını,
Sahil boyu granitlerini,
Parmaklıklarının dökme nakşını,
Senin hülyalı gecelerindeki
Duru alacakaranlığı, aysız parıltıyı,
Ben odamda oturmuş şiirlerimi
Lambasız yazarken ve okurken
Ve uykulu kütleleri parıldarken
Boş caddelerin ve saçarken ışığını
Donanma binasının külahı,
Ve gece, karanlığını dökmeden
Altuni gökyüzünün üzerine,
Bir şafak yerini ötekine bırakırken
Bir yarım saat bahşederek geceye...
Seviyorum senin amansız kışının
Kımıltısız havasını ve soğuğunu,
Geniş Neva boyu kızakların koşusunu,
Güllerden parlak yüzlerini kızların,
Parıltını, gürültünü ve balo konuşmalarını,
Bekâr âlemlerinin geç saatlerinde
Köpüklü kadehlerin cızıldamasını
Ve punçun yanışını mavi alevlerle[2]

Seviyorum savaşsı devingenliğini
Marsovo Pole eğlencelerinin,[3]
Yaya birliklerin ve süvarilerin
Değişmeyen tekdüzen güzelliğini,
Düzenli saflarında dalgalanan
Eprimiş zafer sancaklarını,
Savaşta delik deşik olan
Bakır miğferlerin ışıltısını.
Seviyorum ordular başkenti senin
Kalenin dumanını ve gök gürültüsünü,
Çar sarayına çariçesi kuzeyin
Armağan ederken oğlunu
Ya da düşmana karşı utkusunu
Rusya bir kez daha kutlarken,
Ya da Neva kırarak mavi buzunu
Sürüklerken denizlere doğru
Ve baharı duyumsayarak sevinirken...

Kurumlan, Petro'nun kenti,
Rusya gibi dimdik dur ayakta,
Ve uzlaşsın artık seninle
Yenilen doğanın gazabı da;
Düşmanlığı ve kadim tutsaklığını
Finlandiya'nın dalgaları unutsun
Ve bozmasın beyhude gazabıyla
Sonsuz uykusunu Petro'nun!

Çok korkunç bir zamandı,
Anısı o günlerin tazedir hâlâ...
O zamanın dostlarım, sizin için
Başlayacağım hikâyesini anlatmaya.
Ama acıklı olacak hikâyem benim.

BİRİNCİ BÖLÜM

Kasvetli Petrograd'ın üstünde
Kasım esiyordu güz soğuğuyla.
Çarparak gürültülü dalgalarını
Düzgün setlerinin kenarlarına,
Neva tedirgin yatağında
Bir hasta gibi çırpınmaktaydı.
Vakit hayli geçti, ortalık kararıyordu;
Yağmur pencereye öfkeyle vuruyordu,
Ve rüzgâr esiyordu acılı bir ulumayla.
İşte bu sırada genç Yevgeni
Konukluktan evine dönmüştü...
Burada biz kahramanımıza
Bu adla sesleneceğiz. Kulağa
Hoş geliyor bu isim; ayrıca
Kalemim nicedir dost onunla
İhtiyacımız yok onun adına.
Uzun zaman evvel lakin
Onun adı belki de parlamıştı,
Ve kaleminde Karamzin'in[4]
Yurt söylenceleriyle çınlamıştı;
Ama o unutuldu şimdi dillerde ve
Toplumun belleğinde. Kahramanımız ise
Kolomna'da yaşıyor ve bir yerde çalışıyor
Ve soylulardan köşe bucak kaçıyor,
Üzülmüyor hiç ne ölmüş yakınlarına
Ne de unutulmuş eski zamanlara.

Ve böylece evine gelen Yevgeni
Paltosunu üzerinden attı, soyundu, yattı.
Ama uzun zaman uyuyamadı,
Türlü düşüncelerin çalkantısı içindeydi.
Peki, neler düşünüyordu? Bir kere
Yoksuldu o, büyük güçlükler içinde
Ayakta kalabilmek için hem onurlu,

Hem bağımsız olmak zorundaydı,
Zeki ve zengin kılabilirdi Tanrı onu.
Oysa ne boş gezen mutlular vardı,
Miskin, tembel, kıt akıllı,
Yaşamları daha külfetsiz birçoğu!
İki yıldır çalışıyordu topu topu;
Oturmuş bunları düşünüyordu,
Sonra havaların bozuk olduğunu;
Bayağı kabarmıştı ırmağın suları,
Neva'da köprülerin kaldırılması yakındı.
Paraşa'dan da ayrı kalacaktı bir iki gün.
Yevgeni burada iç çekip derinden
Bir şair gibi hülyalara daldı.

"Evlenmek mi? Acaba? Neden olmasın ki!
Evet, evlilik zordur kuşkusuz,
E, ne olmuş, genç, sağlıklı bir kişi,
Çalışmaya hazırdır gece gündüz;
Kendine kurabilir bir şekilde
Gösterişsiz, basit bir yuva
Ve Paraşa' yı avutabilir içinde.
Önümüzdeki yıl, olur ya –
Küçük bir yer edinirim – Paraşa'nın
Ellerine teslim ederim bu yerimizi
Ve eğitimini yavrularımızın...
Ve yaşayıp gideriz ve son yolculuğumuza
İkimiz varırız böyle el ele kol kola,
Ve defnederler bizi torunlarımız..."

Bunları hayal ediyordu. Ve o gece
Bir sıkıntı vardı içinde, ve diliyordu,
Rüzgâr içli içli inlemesin öyle
Yağmur vurmasın camlara
Öyle öfkeyle...
Uykulu gözlerini
Nihayet kapadı. Ve işte sonunda

Yağmurlu gecenin karanlığı azalıyor
Ve donuk bir gün başlıyor şimdi...
Ne dehşetli bir gün!
Neva bütün gece
Atıldı denize, fırtınaya karşı,
Baş edemeyip onların deli cesaretiyle...
Dövüşmeye de dermanı kalmamıştı...
Sabaha karşı Neva kıyılarının üstü
Bir yığın insanla dolup taşmıştı,
Halk hayranlıkla seyrediyordu
Fışkırmaları, dağ gibi dalgaları
Ve azgın suların köpüğünü.
Ama körfezden rüzgârın baskısıyla
Önü gitgide kapanan Neva
Geriliyordu öfke ve galeyanla
Ve adaları boğuyordu sulara,
Hava da azdıkça azıyordu,
Neva kabarıyor ve uğulduyordu,
Kazan gibi fokurdayıp havalanarak,
Ve vahşi bir hayvan gibi kudurarak
Saldırıyordu kentin üzerine, önünde
Herkes oraya buraya kaçmaya başladı,
Ve ortalık birdenbire ıssızlaştı,
Sular doldurdu yer altı mahzenlerini,
Kanallar mazgallara boşandı birdenbire,
Ve Petropolis yüzeye çıktı, Triton gibi,[5]
Beline kadar sulara gömülmüş halde.

Kuşatma! Saldırı! Azgın dalgalar,
Hırsız gibi pencerelerden giriyor. Sandallar
Kıçtan müthiş bir hızla çarpıyor camekânlara.
Satıcı tezgâhları silme sular altında.
Kütükler, damlar, kulübe yıkıntıları,
Stoklanmış ticaret malları,
Mutsuz sefalete ait eski püsküler,
Fırtınanın sürüklediği köprüler,

Yıkılan mezarların tabutları
Caddelerin üzerinde yüzüyor!
İnsanlar
Görüyor Tanrının gazabını ve cezasını bekliyor.
Ne çare! Her şey yok oluyor: Yiyecekler, evler!
Bunları nereden sağlayacak?
O korkunç yılda
Müteveffa çar Rusya'yı şanla
Yönetiyordu henüz. Çar sıkıntılıydı
Ve kederler içinde balkona çıkmıştı:
"Çarlar," dedi, "Tanrısal afetin asla,
Üstesinden gelemezler." Oturdu
Düşünceli, gözleri kederli,
Gazaplı felakete bakıyordu.
Meydanlar göl haline gelmişti,
Göllere geniş ırmaklar misali
Dökülüyordu caddeler. Çar sarayı
Hazin bir ada gibi görünüyordu.
Çar emir verdi – bir uçtan bir uca,
Yakın ve uzak caddeler boyu,
Azgın sular içinde tehlikeli yola
Cesurca atıldılar çarın generalleri
Boğulmak üzere olan korku içindeki
İnsanların evlerini kurtarmaya.

O zamanlar, Petro Meydanında
Yükselen yeni bir binanın kenarında,
Ve yüksek girişinin üstünde
Kalkık pençeleriyle, adeta canlı
İki bekçi aslan durmaktaydı,
Mermerden hayvanın üzerinde,
Başı açık, ellerini kavuşturmuş göğsüne,
Kımıldamadan oturuyordu, bembeyaz
Yüzüyle Yevgeni. Korkmuştu bahtsız,
Ama kendisi için değil. Duymuyordu o,
Azgın dalganın kabara kabara

Tabanlarını nasıl kaldırdığını,
Yağmurun yüzünde şaklayışını,
Rüzgârın vahşice uluyarak
Şapkasını başından uçuruşunu.
Yevgeni'nin umutsuz bakışları
Bir kıyıya doğru çevrilmişti
Hareketsiz. Sanki dağ gibi,
Dalgalar huzursuz dipten öfkeli
Orada ayaklanıyor ve kuduruyordu,
Orada fırtına uluyor, orada savruluyordu
Yıkıntılar... Tanrım, Tanrım! Orada –
Dalgaların hemen yanı başında,
Körfezin tam ağzında, ne acı! –
Boyasız bir çit ve söğüt ağacı
Ve harap bir evcik: Ve orada
Dul kadın ve kızı, onun Paraşa'sı,
Onun hayali... Bunları yoksa
Düşte mi görüyor? Yoksa insanın
Hayatı bir hiç mi, boş bir düş gibi,
Yeryüzüne bir alayı mı semanın?
Ve büyülenmiş gibi Yevgeni,
Mermere adeta çivilenmiş gibi,
İnemiyor oradan! Etrafında
Hiçbir şey yok sudan başka!
Ve, dönmüş sırtını zavallıya,
Hiç değişmeyen yüksekliğiyle
Galeyana gelen Neva'nın üstünde
Duruyor ileriye uzanmış koluyla
Bir put bronz atın üzerinde.

İKİNCİ BÖLÜM

Ve sonunda, yıkımıyla doyuma ererek
Ve küstah azgınlığından yorgun halde,
Neva yavaş yavaş çekildi geriye,
Taşkınlığını hayranlıkla seyrederek
Ve aldırış etmeden terk ederek
Kendi avını. Bir zalim de tıpkı böyle
Topladığı acımasız çetesiyle
Köyleri basarak, kırar, keser, yıkar,
Yağmalar, gıcırtı sesleri, feryatlar...
Cebir, küfür, acı acı bağırma, endişe!...
Ve, ağırlaşarak yağmaladıklarından
İzlenme korkusuyla, iyice yorulan
Haydutlar aceleyle yönelirler evlerine,
Ganimetlerini döke döke yol boyu.

Sular çekildi ve yaya yolu
Açıldı, benim Yevgeni'm de
Koşuyor, uyuşmuş ruhu,
Umutla, korkuyla ve tasayla
Anca yatışan Neva ırmağına...
Ama içi zafer kutlamasıyla dolu
Dalgalar hâlâ öfkeyle kaynıyordu,
Ateş tütüyordu altında sanki,
Üstünü köpükler kaplıyordu hâlâ,
Ve ağır ağır solumaktaydı Neva,
Savaştan doludizgin dönen at gibi.
Yevgeni bakıyor: Bir kayık görüyor;
Bir buluntu gibi doğru ona koşuyor;
Hemen sesleniyor kayıkçıya –
Kayıkçıysa kaygıdan azade
On kapik karşılığında seve seve
Götürüyor onu korkunç dalgalardan.

Ve uzun süre azgın dalgalarla
Boğuştu deneyimli kürekçi,
Kayık peş peşe dalgaların arasında
Her an dibi boylayabilirdi suda
Cesur yüzücüleriyle. Ve erişti
Nihayet kıyıya.

Bahtsız Yevgeni

Bildik bir sokakta koşuyor
Bildik yerlere doğru. Dolaşıyor,
Çıkaramıyor. Manzara dehşet verici!
Önünde her şey yığılmış tepeleme;
Kimi savrulmuş, kimi kapılmış sele;
Evceğizler yan yatmış, bazıları da
Harabeye dönmüş tam anlamıyla,
Dalgalarla yerinden olmuş kimisi;
Her tarafta savaş alanında gibi,
Bedenler serilmiş yatıyor. Dünyasından
Tamamen kopan Yevgeni takıla düşe
İyice yorgun düşmüş ıstıraplardan
Koşuyor bilinmedik bir haberle,
Ve zarfı mühürlü bir mektupla
Kaderin onu beklediği yere.
Ve işte koşuyor banliyöde,
Ve işte körfez, ve bir ev yakınında...
Bu da ne?

Yevgeni durdu.

Geriye yürüdü ve tekrar döndü.
Etrafına bakıyor...yürüyor...bir daha bakıyor.
İşte anne kızın evinin bulunduğu yer;
İşte söğüt. Şurada ana kapı bulunuyordu –
Belli ki sel götürmüş. Peki, ev nerede?
Ve, iç karartıcı bir endişeyle dolu,
Sürekli dolaşıp duruyor çevrede,
Seslice yorum yapıyor kendi kendine –
Ve ansızın eliyle alnına vurarak

Başladı kahkahalar atmaya.
Karanlık gece
İndi ürperen kentin üzerine;
Ama sakinleri uzun zaman uyumadı
Ve bir olup aralarında yorumunu yaptı
Geride bıraktıkları günün.
Işıkları sabahın,
Arkasından yorgun, soluk bulutların
Parladı sessiz başkentin üzerinde
Ve bulamadı şimdi izlerini
Dünkü afetin; erguvani bir örtüyle
Çoktan örtülmüştü afetin üzeri.
Her şey eski düzenine girdi.
Artık kullanıma açık caddelerde
O soğuk kayıtsızlıklarıyla yine
Dolaşıyordu insanlar. Memur takımı,
Terk edip gece barınaklarını,
İşine gidiyordu. Cesur çarşı esnafı,
Umutsuzluğa kapılmadan açıyordu
Neva'nın yağmaladığı bodrum deposunu,
Yakın zamanda acısını çıkaracağı
Zararını hesap etmek üzere. Avlulardan
Sürekli sandallar indiriliyordu.
Kont Hvostov'dan[6] –
Göklerin sevgili şairinden, –
Ölümsüz dizeler dökülüyordu
Felaketi üzerine Neva kıyılarının.

Ama zavallı, zavallı Yevgenim...
Heyhat! Altüst olan zihni,
Karşısında acımasız sarsıntıların
Dayanamadı. Rüzgârın ve Neva'nın
İsyancı uğultusu gelmekteydi
Kulaklarına. Korkunç düşüncelerle
Dolu sessiz, avare dolaşıyordu.
Bir düş ona işkence etmekteydi.

Haftalar, aylar geçti – Yevgeni
Evine artık uğramıyordu.
Onun ıssız köşeciğini
Süresi dolduğu gibi, ev sahibi,
Tutup kiraladı yoksul bir şaire.
Yevgeni eşyasını almaya
Gelmiyordu. Dünyanın kısa sürede
Yabancısı olmuştu. Gün boyu yaya
Dolaşıyor, iskelede uyuyordu;
Bir lokmayla besleniyordu pencereden
Verilen. Eski püskü giysileri paralandı
Ve döküldü lime lime. Peşinden
Kötü çocuklar taş fırlatıyorlardı.
Sık sık arabacıların kamçıları
Sırtında şaklıyordu, çünkü
Seçemiyordu önündeki yolu o;
Belli ki – fark edemiyordu.
Kulakları işitmez olmuştu
İçsel kaygılarının uğultusunda.
Ve böylece bahtsız bir yaşam
Sürüyordu, ne hayvan, ne insan,
Ne şu, ne bu, ne dünyanın sakini,
Ne de ölü bir görüntüydü...
Bir gün uyuyordu
Neva iskelesinin önünde. Yaz günleri
Sonbahara yüz tutmuştu. Esiyordu
Kuvvetli bir yel. İskelede şaklıyordu
İç karartıcı dalga, mırıltılı yakınmayla
Ve vuruyordu pürüzsüz basamaklara,
Yargıçların pek ilgilenmedikleri
Kapı önünde bekleyen davacı gibi.
Uyandı zavallı. Hava kapalıydı:
Yağmur damlıyor, yel uluyordu efkârlı,
Uzakta, gecenin koyu karanlığında
Bir nöbetçi haberleşmekteydi rüzgârla...
Yevgeni sıçradı; tüm canlılığıyla hatırladı

Geçmişin dehşetini; apar topar kalktı.
Dolaşmaya başladı, ve birdenbire
Durakaldı Yevgeni, ve çevresinde
Yavaşça gezdirmeye başladı gözlerini
Yüzündeki o vahşi ürküntüyle,
Bir sütunun dibinde buldu kendini
Büyük bir binanın. Girişinde
Kalkık pençesiyle, adeta canlı,
İki bekçi aslan durmaktaydı,
Ve, karanlık yükseltide, tam karşıda
Etrafı çevrili bir kayanın üstünde
Oturuyordu ileriye uzanmış koluyla
Bir put bronz atın üzerinde.

Yevgeni irkildi. Birden aydınlandı
İçindeki düşünceler korkunç biçimde.
Tufanın kaynadığı o yeri tanımıştı,
Yırtıcı dalgaların ayaklanarak öfkeyle,
Onun çevresinde yığıldığı yeri...
Ve aslanları, ve meydanı, ve o silueti,
Bakırdan başıyla karanlığın içinde
Hareketsiz biçimde gökleri tutan,
Ve meşum buyruğuyla dibinde
Denizin kent kurdurmuş olan...
Ne korkunç görünüyor şu alacakaranlıkta!
Ne düşünceler barınmıştır bu alında!
Kim bilir ne müthiş bir güç saklı içinde!
Şu atın kaynayan ateşi de ne böyle!
Gururlu at nereye gidersin dörtnala,
Nerede indireceksin toynaklarını?
Ey, kudretli egemeni yazgının!
Sen uçurumun tam üzerinde böyle,
Doruklarda demirden bir dizginle
Rusya'yı şaha kaldırmamış mıydın?

Putun kaidesinin çevresini
Dolandı zavallı divane
Ve Vahşi bakışlarını yöneltti
Yarıdünya hâkiminin çehresine.
Kalbi sıkıştı. Yevgeni'in alnı
Soğuk parmaklığa dayandı,
Kaplandı gözleri hafif dumanla,
Kalbinden bir alev akıverdi,
Tutuştu kanı. Yüzünü ekşitti
Yevgeni kibirli putun karşısında
Ve, parmaklarını sıkıp, dişlerini kenetleyerek,
Meşum bir güçle dolmuş gibi içi:
"Ey, sen, mucizeler yaratıcısı!" dedi
Tepeden tırnağa kinle titreyerek,
"Görürsün sen!..." birden dönerek
Tabanları kaldırdı. Yevgeni'ye
Sanki, korkunç çarın yüzü bir anda
Öfkeyle yanıp tutuşarak, usulca
Çevrilmiş gibi geldi kendine...
Yevgeni ıssız meydanda
Koşuyor ve işitiyor ardı sıra –
Sanki bir kasırga uğultusu –
Yankılanan sağlam dörtnal koşu
Sarsılan taş kaldırımlarda.
Soluk ay ışığıyla aydınlanmış atlı da,
Uzatmış kolunu yükseltilere,
Peşinden uçuyor Bakır Atlı
Yankılayan hızlı atın üzerinde;
Ve nereye çevirirse adımlarını
Gece sabaha kadar zavallı divane,
Doludizgin peşindeydi Bakır Atlı
Sağlam ayak vuruşlarıyla her yerde...

Ve o günden sonra, Yevgeni
Ne zaman o meydana gidecek olsa
Zavallının yüzünde belirirdi

Bir kargaşa ifadesi. Yüreğine
Elini bastırırdı alelacele,
Istırabını zapt edecekmiş gibi sözde,
Yıpranmış kasketini mıncıklardı,
Utangaç bakışlarını kaldırmazdı yukarı.
Ve yürürdü sonra dolaşık yollardan.

Ufak bir ada
Görünür kıyı sularında. Kimi zaman
Bir balıkçı avına gecikmiş olan,
Yanaşır ağıyla bu adanın kıyısına,
Ve pişirir yavan akşam yemeğini,
Ya da bir memur pazar gezintisini
Buralarda yaparak uğrar sandalıyla
Issız adaya. Üzerinde bir tek
Ot bitmemişti. Bu adacığa
Su baskını taşımıştı köpürerek
Köhne bir kulübeyi. Suyun üzerinde
Kalmıştı o, simsiyah bir çalı gibi.
Kulübeyi geçen yıl bahar mevsiminde
Duba üzerinde götürdüler. Boştu içi
Ve darmadağın olmuştu. Fark ettiler
Kapı eşiğinde benim divanemi.
Ve hemen onun soğuk cesedini
Tanrı rızası için toprağa verdiler.

NOTLAR

1 Finli, Karelyalı. (ç. n.)
2 Konyak ve romla yapılan içki kokteyli. (ç. n.)
3 Mars Meydanı. (ç. n.)
4 Nikolay Mihayloviç Karamzin (1766-1826). Ünlü Rus tarihçi ve yazar. (ç. n.)
5 Sırasıyla Petersburg ve Deniz tanrısı (mit.) (ç. n.)
6 Dmitriy İvanoviç Hvostov (1757-1834). Rus şair, Rus klasisizminin son temsilcilerinden. (ç. n.)

ANCELO

(1833)

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Vaktiyle kentlerinden birinde mutlu İtalya'nın
Çok iyi kalpli yaşlı bir Dük hüküm sürüyordu,
Tebaasının ihtiraslı babası, huzurun ve barışın,
Hakikatin, sanatların ve bilimin dostuydu.
Ama yüksek iktidar dayanamaz yumuşak ellere,
Gelgelelim Dük iyiliğe adamıştı kendini.
İnsanlar Dükü sever ve ondan çekinmezdi.
Ceza Yasası uyuklardı onun mahkemesinde,
Kocamış hayvan gibi, yeteneği yoktu avlanmaya.
Dük hissederdi bunu kinsiz öfkesiz ruhunda
Ve sık sık yakınırdı. Görüyordu açık bir şekilde,
Gün geçtikçe dedelerden daha kötü torunlar olduğunu,
Bebeğin sütannesinin memesini ısırdığını,
Adaletin kollarını kavuşturup boş boş oturduğunu
Ve miskinin onun burnuna bir fiske vurmadığını.

II

İyi kalpli Dük, duyduğu pişmanlıkla kafası karışan,
Bozulan düzeni yeniden kurmak istiyordu anlaşılan;
Ama nasıl? Nicedir zararsız, ama açık bir kötülüğü,
Mahkeme sessiz davranarak hoş görüyordu.
Ve hemen onu cezalandırmak haksızlık olurdu
Ve hem tuhaf gelirdi – hem de olağanüstü,
Kötülüğü hoşgörüyle ilk körükleyen kişiye.
Ne yapabilirdi? Sabretti, kafa yordu uzun süre;
Sonunda kararını verdi, yükünü yüksek erkin
Bir başkasına devredecekti kısa bir süre için,
Yeni efendi cebre ve şiddete başvursun,
Düzeni hemen sağlasın, sert ve acımasız olsun.

III

Ancelo diye bir adam vardı, yönetme sanatını
Çok iyi bilen, geleneklere sıkı sıkıya bağlı,
Yüzünde kan kalmazdı işte uğraşta, perhizde,
Katı ahlak kurallarıyla nam salmıştı her yerde,
Kendini baştan aşağı kısıtlamıştı yasa duvarıyla,
Demir gibi bükülmez iradesi ve çatık kaşlarıyla;
Yaşlı Dük genel valiliğe atamıştı bu kişiyi,
Hem dehşete kışkırttı, hem merhamete davet etti,
Onu sınırsız haklarla donatarak.
Kendi de bıktırıcı ilgiden kaçınarak,
Halkıyla vedalaşmadan, incognito,[1] tek başına
Kadim bir paladin[2] gibi çıktı yolculuklara.

IV

Ancelo idareyi eline alır almaz bütün işler
O saat işlemeye başladı farklı bir düzende,
Yeniden harekete geçti paslanmış dişliler,
Yasalar sökün etti, pençesini geçirerek şerre;
Korkudan çıt çıkmayan dolu meydanlarda,
İnfazlar aldı başını yürüdü her Cuma,
Ve halk kulaklarını kaşıyıp durarak,
Dedi: "Vay, vay! Bu başka biri artık."

V

O zamanlar unutulmuş yasaların içinde,
Çok şiddetli biri vardı ki – bu yasa zinayı
Ölümle cezalandırmaktaydı. O şehirde
Bu hükmü ne hatırlayan, ne de duyan vardı.
Acımasız Ancelo kanunname yığını içinden
Buldu onu ve kent çapkınlarını dehşete düşürerek
Uygulamak üzere gün ışığına çıkardı yeniden,
Yardımcılarına insafsızca şu sözleri ederek:

"Şerri sindirmenin geldi vakti. Şımarık millette
Ahlaksızlık bir hak haline gelmiş şimdi
Ve yasayı fırt diye dolanıyorlar serbestçe,
Esneyen bir aslanın etrafında fareler gibi.
Yasa paçavralar içinde bir korkuluk olmamalı,
Kuşların eninde sonunda bir gün konacağı."

VI

Ancelo ister istemez korkutmuştu herkesi,
Genelde sızlandılar, gençlerse gülüp geçti
Ve nükteleriyle sert valiye vermediler aman,
Oysa rüzgâr gibi kayıyorlardı uçurumdan,
Gamsız başını baltanın altına koyma onuru
İlk kez genç asilzade Klavdio'ya nasip oldu;
Zaman içinde umutla dertlerinden sıyrılmayı
Ve tatlı Jülyet'i baştan çıkarmayı ve herkese âşığı
Değil karısı olduğunu göstermeyi başarmıştı
Ve bir de evlilik dışı aşkın gizlerine dalmayı...
Akıbetleri açık seçik belliydi gelgelelim;
Yazık ki tanıkları vardı genç sevgililerin,
Günahları bir bir döküldü mahkemede,
Ve okundu hüküm delikanlının yüzüne.

VII

Talihsiz adam, bu acımasız kararı dinledikten,
Sonra doğru hapishaneye gidiyordu başı önde,
Herkeste bir merhamet uyandırarak istemeden
Ve acı acı inleyerek. Yolunun üzerinde
Birden gamsız avare Lusio'yla karşılaştı,
Hovardaydı, yalancıydı, ama has delikanlıydı.
"Dostum," dedi Klavdio, "yalvarıyorum! Reddetme:
Tez manastıra git kız kardeşimin yanına. Ona söyle
İdama mahkûm olduğumu; Beni kurtarmak için
Acele etsin, dostlarından yardım dilensin,

Yahut huzuruna bile çıksın genel valinin.
Lusio, çok becerikli ve zekidir kız kardeşim.
Tanrı inandırıcılık ve tatlılık katmış sözlerine,
Öte yandan ağlayan bir kız hiç konuşmasa bile
Yumuşatır insanın yüreğini. "Peki, görüşeceğim,"
Diye yanıt verdi avare ve zaman geçirmeksizin
Manastıra doğru çıktı yola.

VIII

Genç İzabela
Başrahibeyle birlikte oturuyordu bu sırada.
Rahibeliğe kabul edilecekti bir gün sonra
Ve yaşlı rahibeyle bu konuyu görüşüyordu o.
Birden kapı çalınır ve Lusio girer içeri.
Parmaklıktan onu selamlar rahibe namzedi,
Tespih çekerek: "Kimi istemiştiniz?" diye
Sorar. "Rahibe (pembe yanaklarınıza göre
Gerçekten eminim bir bakire olduğunuza),
Bildirmem mümkün mü güzel İzabela'ya,
Beni ona gönderdiğini talihsiz kardeşinin?"
"Talihsiz mi? Neden? Ona ne oldu? Söyleyin
Çekinmeden: Klavdio'nun kardeşiyim." "Doğru mu?
Çok memnun oldum, size içten selamı var. Mesele şu:
Kardeşiniz hapiste." "Niçin?" "Bir şey için
Ona minnet borcum olduğundan güzelim.
Ona başka ceza verilmezdi de onun için."
(Burada Lusio, genç bir rahibenin
Bakir kulaklarına biraz kaba kaçacak
Açıklamalara girişti tüm çıplaklığıyla.
Ama kız onu dinlemişti can kulağıyla
Sahte utanma ve öfke kaprislerinden uzak.
Tertemiz bir ruhu vardı, tıpkı hava gibi,[3]
Bilmediği bir dünya karıştırmazdı zihnini
Hırgürüyle ve anlamsız sözleriyle).
"Şimdi," dedi Lusio, "geriye sizin sadece

Ancelo'ya yalvarmanız kalıyor, işte sizden
Bir şey istedi kardeşiniz, "Tanrım," dedi
Kız, "konuşmamın faydalı olacağını bilsem!...
Ama şüpheliyim; bunu yapacak gücüm yok ki..."
"Kuşkular düşmanımızdır," diye itiraz etti
Lusio, "bizi korkutuyorlar başarısızlıkla
Ve istemezler varmamızı gerçek bir mutluluğa.
Hemen Ancelo'ya gidin ve benden öğrenin,
Güzel bir kız diz çöküp de bir erkeğin
Karşısında yalvarıp gözyaşları dökerse,
O, Tanrı gibi, her şeyi verir ne isterse."

IX

Kız vicdanlı rahibeden izin istedi gitmek için,
Hemen valiye koştu ateşli Lusio'yla
Ve, yere diz çöktükten sonra kardeşi için
Valiye ezik bir sesle başladı yalvarmaya.
"Güzel kız," diye yanıt verdi acımasız adam,
"Kardeşinin süresi doldu, onu kurtaramam;
Ölüme mahkûm o." İzabela ağlaya sızlaya
Önünde eğildi ve çıkmak istedi dışarıya,
Ama iyi kalpli Lusio engel oldu bakireye.
Yavaşça dedi ki: "Pes edemezsiniz böyle,
Tekrar yalvarın ona; dizlerine kapanın,
Yapışın harmanisine, hıçkırarak ağlayın,
Gözyaşı, sızlanma gibi, kadınlık sanatının siz
Tüm araçlarını kullanmalısınız. Buz gibisiniz,
Önemsiz bir şeyden söz ediyorsunuz sanki.
Böylcyse, bunun hiçbir yararı olmaz tabii.
Bırakmayın peşini, bir daha deneyin!

X

İzabela bir kez daha
Ateşli sözlerle dil döküp utana sıkıla
Yasanın gaddar koruyucusuna yalvardı.

"İnanın bana" dedi, "ne bir kraliyet tacı,
Ne valinin kılıcı, ne yargıcın cübbesi,
Ne de komutanın asası – bu onur nesneleri –
Süsleyemez yeryüzü hükümdarlarını asla
Merhamet gibi. Budur onları yücelten yalnızca.
Kardeşim senin iktidarınla kılınsaydı yetkili,
Sen de Klavdio olsaydın, düşebilirdin onun gibi.
Ama kardeşim senin kadar katı davranmazdı."

XI

Rahatsız etmişti Ancelo'yu
Kızın sitemleri. Karanlık gözleri yandı söndü,
Kıza yavaşça: "Lütfen, rahat bırakın beni," dedi.
Ama uysal kızın gitgide daha bir cesur ve ateşli
Çıkıyordu sesi. "Bir düşünün," dedi, genç rahibe,
"Düşünün, adaletli gücüyle bizleri bağışlayan ve
İyileştiren biri, biz günahkârları hiç acımadan
Yargılasaydı; söyleyin: neler olurdu bize?
Düşünün – sevginin sesini duyarsan kalbinde,
Merhamet sözleri dökülürdü dudaklarından,
Ve yeni bir insan olurdun bugünden farklı."

XII

Vali karşılık verdi:
"Çıkın; Boş sözler bütün bu dileklerin.
Kardeşini cezalandıran yasa, ben değilim.
İnfaz da yarın...Kurtaramam kardeşini."

İzabela

Yarın mı? Ne? Hayır, hayır,
O hazır değil henüz, onu infaz edemezsiniz...
Tanrı'ya körü körüne göndermiyor muyuz biz
Kurbanı apar topar. Pilici bile zamanı gelince

Kesiyoruz. İnsan cezalandırılmaz böyle acelece.
Kurtarın, kurtarın onu: Bunu düşünün bir daha,
Bilirsiniz, efendim, bu zamana dek herkesin
Bağışlandığı suçtan mahkûm talihsiz kardeşim;
Kardeşim oluyor bu suçun ilk kurbanı da.

Ancelo

Bu yasa ölmemişti, uykudaydı sadece,
Şimdi uyandı uykudan.

İzabela

Merhamet gösterin!

Ancelo

Yapamam.
Günaha göz yummak da aynı derecede suçtur,
Birini cezalandırırken, birçoğunu kurtarıyorum.

İzabela

Bu korkunç hükmü sen misin ilk çıkaran?
İlk kurbanı da zavallı kardeşim olan.
Hayır, hayır, bağışlayın. Acaba senin ruhun
Pek mi günahsız? Bir sorun ruhunuza: Acaba
Günahkâr düşünceler hiç mi tutuşmamıştır onda?

XIII

Vali elinde olmadan irkildi, başını yere eğdi
Ve gitmek istedi. Kız: "Kalın, biraz kalın!" dedi.
"Lütfen, geri dönün. Büyük armağanlarla
Ödüllendireceğim sizi... kabul et armağanlarımı,
Bunlar değersiz değildir, aksine namuslu ve hayırlı,

Bunları paylaşacaksın Tanrı katıyla:
Gün doğmadan, yarı gecenin suskunluğunda
Kalbin dualarını bahşedeceğim sana,
Dualarını aşkın, tevazunun ve barışın,
Dualarını aziz, gökyüzü bakirelerinin,
Ölmüşlerin ıssızlığında dünya için,
Tanrı için ise yaşayanların..."
Vali yatışmış halde ve şaşkın,
Yarın görüşeceklerini bildiriyor kıza
Ve aceleyle yürüyor uzaktaki odasına.

İKİNCİ BÖLÜM

I

Ancelo tek bir düşünce ve arzuyla dolu,
Sessiz ve somurtkan, yalnız başına oturdu
Gün boyu; uyku girmemişti yorgun gözlerine
Sabaha kadar. İçinden: "Bana ne oluyor böyle?"
Diye geçiriyor, "yoksa bu kıza âşık mı oldum,
Sesini yeniden işitmeyi ve güzelliğiyle gözlerimi
Böylesine tutkuyla şenlendirmeyi istiyorsam?
Onun için acı çekiyor kalbim... Şeytan bir azizi
Avlamak isterken, yoksa yemiyle bir azizenin,
Oltaya mı çekmekte? İffetsiz bir güzelin
Ayartmalarına hiçbir zaman kapılmadım ben,
Şimdiyse tertemiz bir bakireye yenik düştüm.
Bu türden sevdalı bir erkek bugüne kadar bana
Gülünç gelirdi ve hayret ederdim çılgınlığına.
Oysa şimdi!..."

II

Vali düşünmeye ve dua etmeye çalışıyor,
Düşünüyor, dua ediyor, ne var ki aklı başka yerde.
Tanrıya sözler ediyor, ama tutku ve hayalleriyle
Kıza akıyor yalnızca gönlü. Umutsuzluğa düşüyor.
Tanrının adını cansız dudaklarıyla geveliyordu,
Günah kızışıyordu kalbinde. Canına okumuştu
Ruhundaki kargaşa... Yönetim ona, faydalı
Ama çoktan ezberlenmiş bir kitap gibi,
Dayanılmaz geliyordu; boyunduruk misali,
Sıkıcı makamından vazgeçmeye hazırdı;
Onca gururlandığı ve insanların anlamsızca
Hayranlık duyduğu bilgece ağırlığını Ancelo,
Hiçe sayıp, havada geçici rüzgârın getirdiği
Bir tüyle aynı kefeye koyuyordu şimdi...

İzabela ertesi sabah Ancelo'nun yanındaydı
Ve Genel valiyle ilginç bir görüşme yaptı.

III

Ancelo

Ne söyleyecektin?

İzabela

Kararınızı öğrenmeye geldim.

Ancelo

Ah, kararımı bir bilebilseydin!
Kardeşiniz yaşamamalı...diyebilsem.

İzabela

Bağışlanması
Neden imkânsız peki?

Ancelo

Bağışlamak mı? Dünyada daha kötüsü ne olabilir
Bu utanç verici günahtan? Cinayet daha hafif kalır.

İzabela

Evet,
Tanrı katında böyle yargılanır, ya yeryüzünde?

Ancelo

Öyle mi? O halde buyurun bir sorum var sana:
Kardeşini cellat kütüğüne terk etme ya da

Kendini kurban ederek bedelini ödeme
Kararını sana bıraksalardı peki, söyle
Bedenini de günaha teslim eder miydin?

İzabela

Ruhumu vermektense,
Bedenimi kurban etmeye razı olurdum.

Ancelo

Seninle
Şimdi ruhundan konuşmuyoruz... mesele şu:
Kardeşin idama mahkûm edildi; onu
Günahtan kurtarmak bağışlama değil mi?

İzabela

Tanrının önünde tüm kalbimle
Hazırım yanıt vermeye; burada hiçbir şekilde,
Günah yoktur, inanın. Kurtarın kardeşimi!
Bu büyük bir iyilik olur, günah değil.

Ancelo

Kurtarır mısın kardeşini
Günahla sevabın ağırlığı bir olsa da?

İzabela

Ah, günahımla kardeşim kurtulsun da!
(Bu günah olsa bile). Bunun için hazırım
Gece gündüz yalvarmaya.

Ancelo

Durun, sözümü tamamlayayım,
Ya sözlerimi hiç mi hiç anlamıyorsun
Ya da beni kasten anlamaktan kaçınıyorsun,
Doğrudan açıklayayım: Kardeşin hüküm giydi.

İzabela

Evet,

Ancelo

Yasa kesin olarak idam diyor.

İzabela

Evet, doğru

Ancelo

Kardeşini kurtarmanın bir yolu var.
(Bunların hepsi varsayıma dayanıyor,
Fazla bir şey değil, bir soru hepsi hepsi)
Diyelim ki, kardeşini kurtarabilecek biri
(Yargıcın, yasaları yorumlayan ve korkunç anlamını
Yumuşatabilen yüksek makamdan bir sırdaşı),
Sana karşı bedensel bir arzuyla yanıp tutuşarak
Kardeşinin idamının bedelini alçalarak ödemeni
İsteseydi; aksi takdirde kanun konuşacak.
Ne dersin? Vicdanınla nasıl karar verirdin peki?

İzabela

Kardeşim için, kendimden çabuk karar verirdim,
İnanın, yakut gibi taşırdım kırbaç izlerini

Ve kendimi kirletmektense bir döşek gibi,
Kanlı tabuta hiç ses çıkarmadan yatıverirdim.

Ancelo

Ölecek kardeşin.

İzabela

Ne yapmalı o halde?
Kardeşim kuşkusuz, en iyi yolu bulur kendine,
Kurtuluş yolu aramaz kardeşinin iffetsizliğinde.
Ben sonsuzca ölmektense, kardeşim bir kez ölsün daha iyi.

Ancelo

Sana bunun için mi insanlık dışı göründü
Mahkemenin kararı? Suçladın bizleri
Gaddarlıkla. Ne zamandan beri peki?
Şimdi de adil yasayı tiranlık diye niteledin.
Kardeşinin günahını bir de şakaya getirdin.

İzabela

Bağışlayın, bağışlayın beni, istemeden bir de
İkiyüzlü davranmışım. Yazık! Evet, kendimle
Çeliştim, bir yakınımı kurtarmak isterken
Ve tiksindiğim şeyi yalandan affederken.
Biz kadınlar zayıf varlıklarız.

Ancelo

İtiraflarını takdir ediyorum.
Evet, kadın zayıftır, buna inanıyorum
Ve sana diyorum ki kadın ol, fazla uzatma –
Yoksa bir hiç olursun. Yazgının buyruğuna
Boyun eğ.

İzabela

Sizi anlayamıyorum.

Ancelo

Anlayacaksın: Seviyorum seni.

İzabela

Yazık! Ne söylemeliyim?
Kardeşim de Jülyet'i sevmişti ve ölecek zavallı.

Ancelo

Beni seversen, yaşar kardeşin.

İzabela

Anlıyorum: Zorbalık
Başkalarını deniyor ve siz istiyorsunuz...

Ancelo

Hayır, yemin ederim,
Asla sözümden şimdi dönmem;
Şerefim üzerine yemin ederim.

İzabela

Aman, bu ne çok şeref sizdeki!
Ve dürüst bir iş!... Yalancı! Yaltaklığın iblisi.
Şimdi bana imzala Klavdio'nun af emrini,
Yoksa bana ettiklerini ve ruhunun pisliğini
Cümle âleme açıklarım – kes artık şu halkın önünde
İkiyüzlü davranmayı...

Ancelo

Sana kim inanır ki?
Toplumda ben ağırbaşlılığımla tanınırım;
Yaygın söylentiler, sanım, tüm yaşamım
Ve kardeşin hakkında verdiğim idam kararı
Çılgınca bir iftira olarak gösterir senin ihbarını.
Şimdi serbestçe yol verdim tutkulu dürtülerime.
Biraz düşün ve boyun eğ arzularımın önünde.
Bırak şu saçmalıkları: Gözyaşlarını, ürkek güzelliği
Ve yakınmaları. Ölümden, işkencelerden kardeşini
Kurtaramazsın bu şekilde. Onu, ancak itaat ederek
Kurtarabilirsin meşum cellat kütüğünden sonsuza dek.
Senden cevabı yarına kadar bekleyeceğim.
İhbarından korkmadığımı bilmeni isterim.
Ne istiyorsan söyle, asla sarsılmam ben.
Yalanlarım tüm doğrularını düşürür gözden.

IV

Bunları söyledikten sonra çıkıp gitti, bırakarak
Masum kızı dehşet içinde. Kız yalvaran
Parlak gözlerini ve lekesiz elini göğe kaldırarak,
Doğru zindana koşuyor iğrenç binadan.
Kapılar açıldı ona; ve tam karşısında
Kardeşi belirdi.

V

Prangalar içinde, derin kederli,
Dert etmemeye çalışarak dünyevi sevinçleri,
Hâlâ yaşama umuduyla, ama ölmeye hazırlıklı,
Sessizce oturuyordu ve onunla konuşmaktaydı
Yaşlılıktan beli iyice bükülmüş bir keşiş elinde
Haçla, üzerinde siyah kukuletalı bol cüppesiyle.
Keşiş çalışıyordu genç çilekeşe anlatmaya,

Bir dengenin olduğunu ölümde ve yaşamda,
İkisinde de yalnızca ölümsüz ruhun bulunduğunu
Ve şu yeryüzünün üç kuruş bile etmediğini
Zavallı Klavdio sözlerine üzüntüyle katıldı keşişin,
Kalbiyse şimdi hayaliyle doluydu sevgili Jülyet'in.
Genç rahibe: "Selam!" [4] deyip içeri girdi, kendine geldi
Klavdio ve bakıyor kardeşine, birden canlanıverdi.
"Sevgili baba," diyor İzabela içerideki keşişe,
"Burada tek başıma konuşmak isterdim kardeşimle."
Keşiş onları baş başa bırakıp çıktı.

VI

Klavdio

Ne var, sevgili kardeşim,
Ne diyeceksin?

İzabela

Sevgili kardeşim, geldi vaktin.

Klavdio

Hiç kurtuluş yolu yok mu?

İzabela

Yok, ama insan bir başın karşılığı
Ruhunu kurban edebilir mi?

Klavdio

Böyle bir yol var mı?

İzabela

Evet, var. Yaşayabilirsin. Yargıç hafifletmeye hazır.
Onun içinde şeytanca bir merhamet var: Hayatını
Sonsuz bir işkencenin prangası karşılığı bağışlıyor.

Klavdio

Ne? Ömür boyu hapis mi?

İzabela

Hapishane – ama duvarsız,
Prangasız.

Klavdio

Doğru anlatsana, ne demek bu?

İzabela

İyi kalpli arkadaşım,
Canım kardeşim korkuyorum... Kardeşim beni dinle,
Fazladan yedi, sekiz yıl acaba sonsuz onurdan
Daha mı değerli? Kardeşim, ölüm korkutuyor mu seni?
Ölüm duygusu nedir ki? Bir anlık. Acı ne kadar olur ki,
Bir devin, ezilmiş bir solucanın duyduğu acıdan,
Fazla değildir ölüm karşısında çekeceği acı.

Klavdio

Kardeşim! Ben bir ödlek miyim?
Yoksa ölüme gitmeye gücüm mü kalmadı?
İnan, dünyayı kılımı kıpırdatmadan terk ederim,
Öleceksem; karşılarım mezar karanlığını,
Sevdiğim bir kızı karşıladığım gibi.

İzabela

İşte bu benim kardeşim! Tanırım;
Mezardan duyduğum babamızın sesi. Kesinlikle –
Ölmek zorundasın; ölmelisin lekesiz bir biçimde.
Dinle, hiçbir şeyi senden saklamayacağım:
Şu korkunç yargıç, gaddar vavsız evliya,
Sert bakışları herkeste korku uyandıran,
Seçilmiş sözleriyle gençleri idama yollayan,
O bir iblis; kalbi gayya kuyusu gibi kapkara
Ve tam anlamıyla iğrenç bir yaratık...

Klavdio

Vali mi?

İzabela

Bu adam
Cehennemin zırhına bürünmüş. Bir şeytan!...
Bil ki karar verseydim kösnül arzularını
Dindirmeye onun, o zaman yaşayabilirdin.

Klavdio

Ne diyorsun, olamaz!

İzabela

Bu hayâsız buluşmayı
İstedi benden, bu gece mutlaka gitmeliyim,
Yoksa yarın öleceksin.

Klavdio

Gitme, kardeşim.

İzabela

Canım kardeşim!
Tanrı biliyor: Seni sadece ölümümle
Kurtarabilseydim idam cezasından,
Senin için hayatımı hiç duraksamadan
Verirdim.

Klavdio

Teşekkür ederim sevgili İzabela!

İzabela

Evet, Klavdio yarın ölüme hazırla kendini.

Klavdio

Evet... tutkuları demek böylesine galeyanda!
Yoksa burada bir günah yok mu, yoksa bu yedi
Günahtan daha mı küçük?

İzabela

Nasıl?

Klavdio

Bu tür günah işlemenin
Karşılığı ceza olmayabilir aslında. Kısa bir an için
Hayatını mahvetmeye cüret eder miydi sonsuza dek?
Hayır, hiç sanmıyorum. O akıllı bir erkek.
Ah, İzabela!

İzabela

Ne? Neler diyorsun böyle?

Klavdio

Ölüm korkunç bir şey ama!

İzabela

Yüz karası da öyle.

Klavdio

Doğru, ne var ki... ölmek –
Meçhul bir yere gitmek ve çürümek demek
Soğuk, kasvetli bir mezarda... Heyhat! Hayat tatlı
Ve dünya güzel. Orada – girmek var sessiz bir karanlığa.
Müthiş bir hızla yuvarlanmak kaynayan bir katrana,
Ya da donmak buzun içinde ya da şiddetli bir yelle
Savrulmak dipsiz bir uzam gibi bir boşluğun içine...
Ve bütün bu düşlere giren dehşet verici şeyler...
Hayır, hayır: Hastalık, yoksulluk, yaşlılık, keder,
Ve tutsaklık içindeki yeryüzü yaşamı...cennettir adeta
Ölüm sonrası yaşayacaklarımızın karşısında...

İzabela

Aman, Tanrım!

Klavdio

Sen dostumsun! Kardeşim! İzin ver yaşayayım.
Beni işleyeceğin günah kurtaracaksa idamdan,
Tanrı bağışlar seni canım.

İzabela

Ne cesaretle böyle konuşursun?
Ödlek! Ruhsuz yaratık! Kardeşinin ahlaksızlığından
Hayatta kalmayı bekliyorsun!... Kız kardeşiyle
Bir tür yatağa giren! Hayır, babam senin gibi birine
Hayat vermiş olamaz, düşünemiyorum. Beni bağışla,
Tanrım! Olamaz, annem böyle birini doğurmuşsa
Babamın yatağını kirletmiş demektir! Öl, geber.
Sadece kendi irademle seni kurtarabilseydim eğer,
Yine de infazını o saat gerçekleştirirdim.
Ölmen için binlerce dua ederdim,
Ama yaşamın için bir tek bile!...

Klavdio

Kardeşim, dur, beni dinle!
Kardeşim, ne olur affet beni!

VI

Ve genç mahkûm
Eteğine yapışmış bırakmıyordu onun.
Öfkesi güç bela dinmişti İzabela'nın.
Ve zavallı kardeşini bağışladı ve çilekeşi
Yine sevip okşayarak teselli etti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

Bu sırada açık kapının arkasında dikilmiş,
İki kardeşin konuşmasını dinliyordu keşiş.
Bu yaşlı keşişin kılık değiştirmiş, Dük'ün
Ta kendisi olduğunu söylememin geldi vakti.
Halk onu yabancı ülkelerde sanıyordu bugüne değin
Ve şaka yollu kuyrukluyıldıza benzetmekteydi,
Kalabalığa karışıyor, dikkatle olan biteni izliyordu
Ve Dük dolaşıyordu, yanında da görünmez casusu,
Daireleri, meydanları, hastaneleri, manastırları,
Genelevleri, hapishaneleri ve tiyatroları.
Dük'ün keskin bir hayal gücü vardı; adam
Serüvenlere meraklıydı ve istiyordu anlaşılan
Halife Harun El Reşit'e öykünmeyi.
Genç rahibenin tüm öyküsünü dinleyince,
O anda karar verdi duygulu bir ruh haliyle
Gaddarlığı ve tahkiri cezalandıracağı gibi,
Bazı şeyleri kökünden çözmeye... Yavaştan
İçeri girdi, kızı köşeye çekti tutup kolundan.
"Her şeyi duydum," dedi, "takdire değer birisin,
Görevini kutsallıkla yerine getirdin, ama bundan
Böyle kızım, benim öğütlerime kulak vereceksin.
Rahat ol, her şey yoluna girecek; beni dinle ve inan."
Böyle dedikten sonra ona tasarılarını açıkladı.
Ve kıza esenlikler dileyerek oradan ayrıldı.

II

Dostlar! İnanabilir misiniz asık bir suratın, –
Karanlık, kötücül bir kalbin kederli aynasının,
Kadınlık arzularını sonsuzca bağlayacağına,
Tatlı bir güzelin de bundan hoşlanacağına?
Garip değil mi? Ama gerçek. Şu gaddar adam,

Şu günahkâr, şu kibirli Ancelo – sevilmişti
Şefkatli, mazlum, kederli bir kadın tarafından,
Onu toplumun dışına itmişti zalim işkencecisi.
Ancelo bir zamanlar evliydi. Maymun iştahlı,
Dedikoduların kurbanı olmuştu genç karısı,
Alaylı bir dille paylayıp hiç kanıt göstermeden
Ona küstahça şöyle dedi kapı dışarı ederken:
"Söylentiler isterse haksız bir suçlama olsun,
Ziyanı yok. Ama bir kralın karısı kuşkunun
Dışında kalmalı." O zamandan beri bir başına
Kentin dışında yaşıyor derin acılar içinde.
İşte Dük bu kadından söz etmişti, İzabela da
Onun evine gitmişti keşişin talimatı üzerine.

III

Pencerenin önünde iplik eğiriyordu Mariana
Ve için için ağlıyordu. İzabela tam karşısında,
Kapının önünde, bir melek gibi belirdi birden.
Genç rahibe onunla tanışıyordu daha önceden
Ve sık sık teselli etmeye gelirdi zavallıyı.
Hemen açıkladı kadına keşişin planını.
Mariana, Ancelo'nun konağında, etrafı
Gece karanlığı sardığı zaman olacaktı,
Bahçede taş duvarın önünde buluşup onunla
Ödüllendirecekti onu belirlenmiş armağanla,
Duyulur duyulmaz bir sesle sadece şunu dedi:
"Bugün sakın aklından çıkarma kardeşimi!"
Zavallı Mariana gülümsüyordu gözyaşları arasından,
Titriyordu – ve İzabela vedalaşarak ayrıldı yanından.

IV

Dük hapishanede sonuçları bekledi gece boyu
Klavdio'yla oturarak, teselli etmişti mağduru.
İzabela gün henüz doğmadan Düke geldi yine.

Her şey gerektiği gibi olmuştu: Yanında şimdi de
Yüzü sapsarı Mariana vardı, kocasını kandırarak
Planı başarıyla tamamlamıştı. Sökmüştü şafak –
Birden bir ulak çıkageldi ve hapishane müdürüne,
Mühürlü bir emir verdi. Okudular: Neymiş diye,
Vali mahkûmun derhal idam edilmesini
Ve başının konağa getirilmesini emretti.

V

Yeni bir plan kuran Dük, hapishane müdürüne
Gösterip kendi yüzüğünü ve mührünü,
İnfazı hemen durdurdu, bu sırada aynı gece
Hapishanede sıtmadan bir korsan ölmüştü.
Başının koca gövdesinden çıkarılmasını,
Kazınıp Ancelo'ya gönderilmesini emretti.
Kendi de böylesine iğrenç bir günahı
Karanlıkta işleyen şu zalim vekilin ipliğini
Pazara çıkarmak üzere yola çıktı.

VI

Klavdio'nun infazına dair yalan mı, doğru mu
Anlaşılmayan, bir söylenti yayılıverdi ansızın,
Bir haber ulaştı: Dük kente dönüyordu.
Halk bunu öğrenir öğrenmez akın akın
Onu karşılamaya çıktı. Endişelenen Ancelo ise,
Vicdan rahatsızlığı ve içini kemiren bir önseziyle,
Hemen oraya seğirtti. Bu sırada iyi kalpli Dük
Sıkıştıran kalabalığı selamlıyor gülümseyerek,
Ve dostça elini uzatıyor Ancelo'ya,
Ve birden bir çığlık duyuldu – Dükün ayaklarına
Kapanıyor rahibe: "Merhamet edin, efendim!
Siz masumiyetin kalkanı, siz mihrabı iyiliğin,
Merhamet edin!" Ancelo sararıyor ve titriyor
Ve vahşi bakışlarını İzabela'ya dikiyor...

Ama kendine hâkim oldu. Toparlandıktan sonra:
"Bu kadın çıldırmış," dedi. "Kardeşinin öğrenince
İdam edildiğini... Bu kaybıyla
Akli dengesini yitirmiş işte..."
Ama Dük içinde
Uzun süredir saklı kalan öfkesini birden kusar:
"Her şeyi biliyorum, her şeyi! Yeryüzünde
Kötülük er ya da geç hak ettiği cezayı bulur.
Rahibe, Ancelo! Derhal saraya gelin benimle!"

VII

Sarayda tahtın yanında benzi uçmuş Klavdio ile
Mariana durmaktaydı. Zalim görünce ikisini
Titremeye başladı, başını öne eğip kesti sesini;
Her şey açığa çıkmıştı. Sisin içinden Gerçek de...
Dük o zaman dedi ki: "De, Ancelo, ne diyeceksen,
Neyi hak ettin şimdi?" Gözyaşı dökmeden,
Öfkeli bir kararlılıkla yanıt verdi ürkmeden:
"Ölmeyi. Yalvarıyorum size: İdam edilmem
İçin verin emrinizi çabucak."
"Defol!" dedi kentin hâkimi,
"Yargıcın işi bu – seni sinsi, kadın avcısı seni!"
Ama Dükün ayaklarına kapanıp zavallı karısı:
"Acıyın," diye yalvardı, "Bana bağışlarken kocamı
Yeniden koparmayın; eğlenmeyin benimle,"
"Seninle eğlenen ben değil, Ancelo'ydu," diye
Karşılık verdi Dük, "Geleceğinle ilgileneceğim
Kızım. Kocanın tüm mal varlığı sadece senin
Olacak. Daha iyi biriyle evlenirsin yavrum."
"Daha iyisini istemiyorum ben, yalvarıyorum,
"Acıyın yüce efendim! Acımasız olmayın,
Eliniz onunla birleştirdi beni!
Bunun için mi uzun süre dul hayatı yaşadım?
Kocam Ancelo borcunu ödedi insanlığa.
Kardeşim! Kurtar beni! Sevgili arkadaşım,

İzabela! Yalvar ona, ya diz çök karşısında,
Sessizce elini kaldır ya da!

İzabela

Bir melek gibi kanatları altına aldı günahkârı
Ve önünde diz çökerek kentin hâkiminin,
"Acıyın, efendim," dedi. "Onu mahkûm etmeyin
Benim yüzümden. (Bildiğim kadarıyla, öyle sanıyorum)
Adaletli ve dürüst bir yaşamı oldu onun,
Şimdilik bana bir zararı dokunmadı.
Onu bağışlayın !"

Ve Dük onu bağışladı.

NOTLAR

1 Kılık değiştirerek (*Lat*). (ç. n.)
2 İsveç kralı XII. Karl'ın silah arkadaşları. (ç. n.)
3 Buradaki "hava" sözcüğünün asıl karşılığı – esîr, ether. (ç. n.)
4 Buradaki "selam"ın asıl karşılığı *Şalom eleyhem* ya da *şalom*. (ç. n.)

Kayhan Yükseler 1947 yılında İstanbul, Kadıköy'de doğdu, 1959 yılında Selimiye Askeri Ortaokulu'na girdi. Liseyi Erzincan Askeri Lisesi'nde bitirdikten sonra, 1967 yılında asteğmen olarak Kara Harp Okulu'ndan mezun oldu. Ordunun çeşitli kademelerinde görev yaptıktan sonra 1998 yılında albay olarak emekli oldu. İlk çeviri kitabı *Nartlar: Asetin Halk Destanı*'dır (V. İ. Abayev). Dostoyevski'nin *Bir Yazarın Günlüğü* adlı yapıtının tercümesiyle Dünya Kitap Çeviri Ödülü'nü (2005) aldı. Çevirilerinden bazıları: *Lermontov/Profil*, *Baden Baden'de Yaz* (Leonid Tsıpkin), *Gümüş Güvercin* (Andrey Belıy), *Çukur* (Andrey Platonov), *Sinan'ın Kitabı* (Gleb Şulpyakov), *Keçinin Şarkısı* (K.Vaginov), *Ruslan ve Ludmila* (A. Puşkin), *Senfoniler* (A. Belıy), *Svistonov'un Eserleri ve Günleri* (K. Vaginov).

ISBN 978-975-08-2226-1

20 TL

9 789750 822261